

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Cafer ELEK

ADOLESAN DÖNEMİ FARKLI YAŞ GRUPLARINDAKİ
FUTBOLCULARIN TAKTİKSEL BECERİ DÜZEYLERİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2021

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Cafer ELEK

ADOLESAN DÖNEMİ FARKLI YAŞ GRUPLARINDAKİ
FUTBOLCULARIN TAKTİKSEL BECERİ DÜZEYLERİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Alper KARADAĞ

MUŞ-2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET	III
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. ADOLESAN DÖNEM	3
1.1.1. Adolesan Döneminin Özellikleri.....	4
1.1.1.1. Erken Adolesan Dönem (10-14 yaş).....	6
1.1.1.2. Orta Adolesan Dönem (15-17 yaş).....	7
1.1.1.3. Geç Adolesan Dönem	8

İKİNCİ BÖLÜM

FUTBOL

2.1. FUTBOL OYUNU	10
2.1.1. Futbol Oyun Bileşenleri	11
2.1.1.1. Futbolda Fiziksel Uygunluk ve Motorsal Yetenekler.....	11
2.1.1.2. Futbolda Teknik Yetenekler	17
2.1.1.3. Futbolda Taktiksel Beceri.....	22
2.1.1.4. Futbolda Taktiksel Beceriler.....	26
2.1.1.4. Savunma Taktikleri.....	29
2.1.1.5. Hücum Taktikleri.....	30
2.2. FUTBOLDA ALTYAPI VE ÖNEMİ.....	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	42
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	42
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	42
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	42

3.3.2. Sporda Taktiksel Beceriler Envanteri (STBE)	43
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	44
3.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	44
3.6. SINIRLILIKLAR	45
3.7. BULGULAR.....	45
3.8. TARTIŞMA	76
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	87
KAYNAKÇA	89
EKLER.....	96

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADOLESAN DÖNEMİ FARKLI YAŞ GRUPLARINDAKİ FUTBOLCULARIN TAKTİKSEL BECERİ DÜZEYLERİN İNCELENMESİ

Cafer ELEK

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Alper KARADAĞ

2021, 112 sayfa

Bu çalışmada farklı yaş kategorilerinde yer alan amatör genç erkek futbolcuların taktiksel beceri düzeyleri oynadıkları mevki ve sahip oldukları bazı demografik özellikler çerçevesinde irdelenmiştir.

Araştırmaya Adana ili 2019-2020 futbol sezonu amatör süper ligi U15 (N=152), U17 (N=175) ve U19 (N=150) yaş gruplarında futbol oynayan 477 sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak 22 sorudan oluşan Sporda Taktiksel Beceriler Envanteri ile demografik bilgilere yönelik sorular kullanılmıştır. Taktiksel beceriler ve bu yeteneği oluşturan hücum ve savunma temelli dört alt boyuttan elde edilen değerler bakımından U15 ile U19 grupları arasında güçlü bir benzerlik tespit edilirken ($p>0,05$), U17 grubunda kısmen de olsa bir düşüşün yaşandığı, buna mukabil U19 grubunun genellikle U17 grubundan daha iyi bir performans sergilediği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Taktiksel beceriler performansında baba eğitim düzeyindeki değişikliğin, anneye göre daha etkili olduğu, okul türünün ise özellikle U17 grubundaki spor lisesi öğrencilerinin lehine farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Spor yaşının fonksiyonu U15 gurubunda bariz görülürken ($p<0,05$) bu değişkenin U17 ve U19 yaş gruplarında etkinliğini yitirdiği tespit edilmiştir ($p >0,05$). Verilerin analizde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Betimsel (yüzde / frekans) istatistiklerin yanında, verilerin homojenliği ve gruplardaki veri sayıları dikkate alınarak parametrik veya non parametrik testlerin yapılmasına karar verilmiştir. Veriler arasındaki ilişim pearson testi ile araştırılmış ve istatistiki sonuçlarda anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Çalışma sonucunda taktiksel beceri performansının yaşla birlikte doğrusal bir şekilde yükselmediği, U17 grubunda belli bir düşüşün yaşandığı ve U19 grubunda da yeterince bir sıçramanın gerçekleşmediği görülmüştür. Çocukluktan ergenliğe doğru

aşama aşama güçlenen bilişsel boyut, futbol oyununun doğasına uygun dijital materyalleri de dikkate alarak zihinsel ve uygulamalı antrenmanlar ile beslendiği takdirde, taktiksel beceri yeteneğinin daha uzun bir zaman diliminde ve daha yüksek miktarda gelişim göstereceği düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adolesan, Amatör, Futbol, Taktiksel Beceri.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

ANALYSIS OF TACTICAL SKILL LEVELS OF FOOTBALL PLAYERS IN DIFFERENT AGE GROUPS IN THE ADOLESCENT PERIOD

Cafer ELEK

Advisor: Professor Doc. Alper KARADAĞ

2021, Page: 112

In this study, the tactical skill levels of amateur young male footballers in different age categories were examined within the framework of their position and demographic characteristics.

477 footballers who play football in Adana Province, in the amateur super league U15 (N = 152), U17 (N = 175) and U19 (N = 150) for the 2019-2020 season, as voluntarily were participated in the study. In the study, the Tactical Skills in Sport Inventory consisting of 22 questions and questions for demographic information were used as data collection tools. While there is a strong similarity between the U15 and U19 groups in terms of tactical skills(attack & defence based) and the values obtained from the four sub-dimensions that make up this ability ($p > 0.05$), the U17 group has a partial decrease, whereas the U19 group is generally more likely than the U17 group. It was found that the change in the educational level of the father was more effective than the mother on the tactical skills performance, and the school type made a difference in favor of the sports high school students, especially in the U17 group ($p < 0.05$). While the function of sports age was evident in the U15 group ($p < 0.05$), it was found that this variable lost its effectiveness in the U17 and U19 age groups ($p > 0.05$). SPSS 22.0 package program was used in the analysis of the data. Besides the descriptive (percentage / frequency) statistics, it was decided to perform parametric or non-parametric tests, taking into account the homogeneity of the data and the number of data in the groups.

The correlation between the data was investigated with the Pearson test, and the significance level in statistical results was accepted as $p < 0.05$.

As a result of the study, it was seen that tactical skill performance did not increase linearly with age, a certain decrease was experienced in the U17 group and a sufficient

jump could not be made in the U19 group. The cognitive dimension that gets stronger gradually from childhood to adolescence, if fed with mental and practical training, taking into account the digital materials appropriate to the nature of the football play, It is thought that tactical skill ability will develop in a higher amount over a longer period of time.

Key Words: Adolesan, Ametur, Football, Tactial Skill.

ÖNSÖZ

“Adolesan dönemi farklı yaş gruplarındaki futbolcuların taktiksel beceri düzeylerin incelenmesi” isimli bu çalışmada Amatör Süper Lig, U15, U17 ve U19 yaş gruplarında futbol oynayan sporcuların taktiksel beceri düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada adolesan futbolcuların taktiksel beceri düzeylerinin incelenmesi sonucunda beceri düzeyleriyle yaşlar arasında doğrusal bir yükseliş görülmediği tespit edilmiştir.

Tez çalışmam sürecinde hiçbir şekilde desteğini esirgemeyen, değerli bilgilerini benimle paylaşan ve her zaman görüşleriyle bana destek olan danışmanım Prof. Dr. Alper KARADAĞ’a, lisans ve lisansüstü eğitimim süresince, her safhasında büyük emeği geçen sayın hocam Doç. Dr. Kazım NAS’a, çalışmanın verilerinin istatistiksel analizinde destek olan Doç. Dr. Ali TÜRKER ve Öğr. Görevlisi Oğuzhan EROĞLU hocalarıma, hem lisans hem de lisansüstü eğitim hayatım boyunca emeği geçen hocalarıma ve araştırmamın uygulama kısmının her aşamasında desteklerini esirgemeyen Adana amatör spor camiasındaki antrenör arkadaşlarıma, çalışmaya katılan Adana Amatör Süper Lig U-19-17-15 yaş futbolcularına ve eğitim hayatım boyunca manevi desteklerini esirgemeyen ve her zaman sabırlı bir şekilde moral vermeye çalışan eşime ve çocuklarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım. İyi ki varsınız iyi ki benim yanımdasınız.

Muş-2021

Cafer ELEK

KISALTMALAR DİZİNİ

ATP-CP	: Adenozin Tri Fosfat
STBE	: Sporda Taktiksel Beceriler Envanteri
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
M.Ö	: Milattan Önce
İSO	: Uluslararası Standartlar Teşkilatı
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği
FFP	: Financial Fair Play
FIFA	: Uluslararası Futbol Birliği Federasyonu

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Çalışmaya Katılan U15, U17 ve U19 Grubundaki Futbolculara Ait Bazı Demografik Özelliklerin Frekans ve Yüzde (%) Değerleri.....	57
Tablo 3.2. Adölesan Dönemi Farklı Yaş Gruplarında (U15, U17, U19) Yer Alan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Ortalama Puanlar ve Bu Puanlara Ait Standart Sapma Değerleri ile Minimum ve Maksimum Değerler.....	60
Tablo 3.3. Adölesan Dönemi Farklı Yaş Gruplarında (U15, U17, U19) Yer Alan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Karşılaştırılması.....	61
Tablo 3.4. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	62
Tablo 3.5. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	63
Tablo 3.6. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	64
Tablo 3.7. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	65
Tablo 3.8. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	66
Tablo 3.9. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	67

Tablo 3.10. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	68
Tablo 3.11. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	69
Tablo 3.12. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması	70
Tablo 3.13. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Lise Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	71
Tablo 3.14. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Lise Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	72
Tablo 3.15. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Lise Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	73
Tablo 3.16. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Haftalık Antrenman Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	74
Tablo 3.17. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Haftalık Antrenman Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	75
Tablo 3.18. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Haftalık Antrenman Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	76
Tablo 3.19. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	77

Tablo 3.20. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	78
Tablo 3.21. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	79
Tablo 3.22. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Mevki Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	80
Tablo 3.23. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Mevki Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	81
Tablo 3.24. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Mevki Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	82
Tablo 3.25. Farklı Yaş Gruplarında Mevkiisi Kaleci Olan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Karşılaştırılması.....	83
Tablo 3.26. Farklı Yaş Gruplarında Mevkisi Defans Olan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Karşılaştırılması.....	84
Tablo 3.27. Farklı Yaş Gruplarında Mevkisi Orta Saha Olan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Karşılaştırılması.....	85
Tablo 3.28. Farklı Yaş Gruplarında Mevkisi Forvet Olan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Karşılaştırılması.....	86
Tablo 3.29. Farklı Yaş Gruplarındaki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Yaş Değişkeni ile İlişkisi.....	87

Tablo 3.30. Adolesan Dönemi U15, U17 ve U19 Grubunda Yer Alan Futbolcuların Spor Yaşı ile Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ve Alt Boyutları ile Olan İlişkisi.....87

GİRİŞ

İnsanın yaşam süreci içerisinde hareketlerini dizayn eden bilişsel süreç, sportif oyunlarda (başarı için) zamana karşı daha dikkatli bir şekilde organize edilmesi gereken önemli bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir takım oyunu olan futbolda, taktik beceriler ve karar vermenin altında yatan bilişsel süreçler, spor performansında mükemmellik için temel gereksinimler arasında kabul görmektedir. Futbol maçı sırasında sıklığı, kronolojik düzeni ve karmaşıklığı tahmin edilemeyen çok sayıda durumun ortaya çıktığı belirtilmiş ve bu durumların oyunun her aşamasında mevcut olan karşıtlık, yani rekabet kavramlarına dayalı olarak oyuncuların ve takımların yüksek adaptasyon yeteneklerini ve yapılan hamleye karşı anında yanıt verme özelliklerini gerekli kıldığı vurgulanmıştır (Costa, Garganta, Greco, & Mesquita, 2009: 657-668).

Futbol oyunu esnasında bir oyuncunun kendi takımı adına savunma veya hücumda iken alacağı pozisyonu, topla veya topsuz yapacağı hareket akışını tertip eden; taktiksel beceri yeteneği, oyunu okuma gücü veya oyun zekâsı olarak tarif edebileceğimiz “bilişsel süreç” genç oyuncuları profesyonelliğe, oradan da daha özel bir konuma taşıyacak güçlü bir performans bileşenidir.

Takım sporlarında oyun zekâsı genellikle çok anlaşılmasız bir kavram olarak görülse de mükemmel oyuncular sık sık "oyunu nasıl okuduklarıyla" ilgili övgüye layık görülmektedirler. Çoğu kişi neyin iyi becerileri oluşturduğu (teknik, güç, çeviklik, dayanıklılık vs.) konusunda hemfikir olsa da oyun zekâsı açısından iyi bir oyuncuyu neyin karakterize ettiği konusu daha az bilinen bir kavram olarak ifade edilmiştir. Lennartsson ve ark. (2015), “oyun zekâsı kavramını teorik oyun perspektifinden analiz etmeye çalışırken, bir oyuncunun genel yeteneğinin iki bölüme ayrılabilirliğini varsayıp birincisinin karşılaşılan her oyun durumunda bir anlamda optimal (uygun, ideal) olan bir stratejiye karar verme yeteneği, ikincisinin ise seçilen stratejiyi uygulamak olduğunu belirtmişlerdir. Burada ilk kategoriyi, genellikle oyun zekâsı konseptinde bulunan soyut anlamdaki bilişsel yetenek, son kategoriyi ise bir oyuncunun beceri setiyle (teknik, güç, çeviklik, dayanıklılık vs.) ilişkilendirmişlerdir.”

Takım sporlarında taktik beceriler, bir oyuncunun doğru zamanda doğru hareketi gerçekleştirme, yeni oyun konfigürasyonlarına (yapılandırma) ve topun dolaşımına hızla

uyum sağlama yeteneği olarak ifade edilmektedir (Kannekens, Rianne, Elferink-Gemser, Marije T. and Visscher, Chris, 2009: 807-812).

Futbolcularda pozisyon anlayışı çocukluk ve gençlik dönemlerinde sporcuların yeterlilikleri doğrultusunda belirlenir. Bu yeteneklerin keşfedilmesi ve devamlılıklarının sağlanması oldukça önemlidir. Özellikle adölesan dönemin, sporcuların keşfi ve değerlendirmelerinin yapıldığı kritik bir süreç olduğu, bu zaman diliminde meydana gelen hızlı fiziksel büyümenin, gelişim ve mental olgunlaşmanın sporcunun kendini gerçekleştirmesine yardımcı olduğuna işaret edilmiştir (Otman, 2017).

“Özellikle spor kulüplerinin finansal açıdan iyi yönetilememesi neticesinde ortaya çıkan gelir gider dengesindeki kulüpler aleyhine oluşan iktisadi problemlerden kaynaklı Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) tarafından 2013 yılından itibaren uygulanmakta olan Financial Fair Play (FFP) kurallarının bir amacının da spor kulüplerinin alt yapılarına yönelimlerini sağlayarak tüketen değil üreten pozisyonuna gelmelerini teşvik etmek olduğu vurgulanmıştır” (Eroğlu, Karadağ, Kuyulu, ve Atılğan, 2020: 151-193).

Farklı yaş gruplarında planlı bir şekilde organize edilen amatör futbol ligleri, özellikle gençlik (adölesan) döneminde katılımcısına çok boyutlu olan gelişimin hemen her boyutunda (psiko-motor, fiziksel, ruhsal, bilişsel ve sosyal) olumlu katkı sunarken, aynı zamanda yetenekli olan gençlerin takip edilmesine daha sonra da profesyonelliğe geçmesine fırsat veren bir ortamı da oluşturmaktadır.

Bu çalışmada adölesan dönem içerisinde farklı yaş kategorilerinde yer alan amatör genç erkek futbolcular taktiksel beceri düzeyleri, yaş grupları başta olmak üzere oynadıkları mevki ve sahip oldukları bazı demografik özellikler dikkate alınarak irdelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. ADOLESAN DÖNEM

Ergenlik dönemi ile ilgili ilk bilimsel çalışma 1904 yılında yayınlanan G. Stanley Hall'ın "Adolescence" kitabıdır (Ekşi, 1990). Çocukluk ile yetişkinlik dönemi arasındaki fiziksel, toplumsal, cinsel ve psikososyal anlamda değişim yaşayan kişiye ergen veya adölesan denir. Ergenlik dönemi fiziksel ve duygusal olarak başlayan süreçler sonunda cinsel ve psikososyal olgunlaşma gösteren ayrıca bireyin bağımsızlığını ve gerçek kimliğini kazandığı, yetişkinliğe geçtiği, sosyal üretkenliğe ulaştığı bir dönemdir (Derman, 2008: 19).

Fiziksel ve cinsel gelişimin yaşandığı bu dönem ergenlik dönemi olarak adlandırılır. Adölesan dönem yani ergenlik dönemi ruhsal, fiziksel ve duygu yoğunluğunun en yüksek olduğu, kişinin karakter yapısının oluşmaya başladığı bir dönemdir. Bu dönemde birey kendini gerçekleştirme, bağımsızlığını kazanma arzusu içerisindedir. Ergenlik döneminden yetişkinlik döneme geçtiği, sosyal anlamda daha etkin olmaya başladığı bir dönemdir. Çocukluk döneminin sonu yetişkinlik döneminin ise başlangıcı olarak düşünülebilir. Büyümenin yeniden hızlandığı biyolojik değişimlerin ve olgunlaşmanın tamamlanarak bireyin yetişkin görünümünü aldığı dönemdir (Özer ve Özer, 2000: 105).

Dünya üzerinde yapılan araştırmalar neticesinde, 10 ile 19 yaş arasındaki bireylerin gelişim dönemini veya ilk ergenlik belirtileri ile başlayarak, büyümenin son bulmasına kadar olan çocukluk ile erişkinlik arasındaki geçiş dönemi adölesan (ergenlik) dönem diye adlandırılmıştır. Üreme organlarının gelişim göstermesi ve görevlerini yapacak duruma geldiğinde adölesan dönemin sonlandığı bilinmektedir. Fakat ergenlik, yalnızca bedensel olgu olmamakla birlikte farklı olgularında içinde bulunduğu bir yaşam evresidir. Bu sebeple yetişkinlik dönemi, yaşamsal, ruhsal, sosyal ve zihinsel fikirlerin gelişim gösterdiği ve olgunlaşmanın oturmaya başladığı, yetişkinliğe geçiş dönemidir (Ocakçı, 2015).

Adölesan dönemi genel olarak 10-12 yaşlarından itibaren başlayarak 18-21 yaşlarına kadar devam eden bir süreçtir. Ergenlik kilo ve boydaki ani artış, vücut hatlarında ve cinsel özelliklerdeki değişimdir (Santrock, 2019: 17). Adolesan dönem kız çocukları 9-10 yaşlarında, erkekler ise 11-12 yaşlarından itibaren başlamaktadır. Bu evre

4 veya 5 yıl içerisinde anatomik olarak değişim kendisini tamamlar. Bu değişim bazı insanlarda uzun bir süreyi de kapsayabilir. Çünkü DSÖ' nün bu adölesan dönemi 10-19 arası açıklasa da, literatür araştırmasına bakıldığında, Yörükoğlu (1990: 13) ve Kulaksızıoğlu (2000: 33) “adölesan dönemin 12–21 yaşı dilimlerini kapsadığını söylerken, Birleşmiş Milletler örgütü ise 12–25 yaş dilimleri arasında yer aldığını kabul etmektedir.”

Adölesan döneminde bireyler fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden hızlı değişimlerin yaşandığı zor bir süreç olduğu için bu dönemde ebeveynlerin, öğretmenlerin ve eğer birey sporcu ise antrenörlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Çünkü hormonal dengeler değişim içerisine girmeye başlamıştır. Bu değişim evreleri bilişsel, duyuşsal, sosyal ve cinsel değişimdir. Bilim insanın gelişim süreçlerini ayrı ayrı sınıflandırarak çağ, evre, dönem gibi isimlendirmiştir. Yapılan sınıflandırmanın gelişim özelliklerine göre değerlendirmeler yapılması gerekmektedir. Buna göre her dönemin bedensel, bilişsel, sosyal, duyuşsal ve cinsel gelişim süreçleri farklılık göstermektedir (TFF Yayınları, 2016, s.14).

1.1.1. Adolesan Döneminin Özellikleri

Bu dönem süresince hızlı bir şekilde cinsel olgunlaşma ile fiziksel büyüme ve yeni psikolojik etkilerin olduğu görülmektedir. Hızlı geçilen fiziksel ve cinsel değişim evresinin sonucu olarak ergenin derse ilgisinin azalması ve tepkisel reaksiyonların çok olması beklenmektedir. Bu dönemde yetişkin hemen sinirlenir ve öfke kontrol problemi yaşayabilir ve duyuşsal yönden de dengesiz ve gergindir. Bu gerginlik yetişkinin bütün hayatında açık bir şekilde görülebilir.

Psikolojik anlamda önemli değişikliklerin yaşandığı, büyüme ve olgunlaşmanın hızlı olduğu bu dönemde, ergen bir yandan fizyolojik büyümenin ve hormonal dengenin hızlı değişmesi gibi iç etkenler, diğer yandan okul başarısını yükseltme ve iyi bir çocuk olma eğilimi yönündeki beklentiler gibi mobbinglere hazırlıksız yakalanmıştır. Aslına bakılacak olursa adölesan fiziksel büyümenin artacağı, psikolojik olgunlaşmanın duraksama gösterebilmektedir. Bundan dolayı denge kaybı yaşayan genç bu yeni duruma alışmaya çabalamaktadır (Muratlı, 1997: 27-30).

Bu dönemde genç kimlik ve rol kargaşasını kazanmak, özerkliğini elde etmek ve bir meslek grubuna yönelim gibi çatışma alanları oluşturabilir. Arkadaş grupları arasında fikirlerini kabul ettirme veya bunların reddedilmesi önem arz etmektedir. Arkadaşlarının

fikir ve düşünceleri kendilerine makûs olsa bile onlardan farklı düşünmeme ve davranmama içgüdüğü taşırlar.

Genç “ben kimim” sorusuna cevap ararken, kendi kimliğini ortaya çıkarmak ve ebeveynlerinin baskısından kurtulmak isteyeceklerdir. Bundan dolayı onlarla doğrudan doğruya çatışma içinde olacaklardır. Buna karşılık kendilerine rol model seçerek bunlar arasında kendi kimliğini bulmak için çaba içerisinde olacaklardır. Bu sebeple farklı şahıs ve grupları kendilerine örnek alarak onlara benzemek isteyeceklerdir. Genç, sorumluluk almaktan korkarak ya çocuk kalmayı tercih etmekte ya da yaşının çok üzerinde davranışlar göstererek başka bir yetişkini taklit edebilmektedir.

Toplumsal konularla ilgilenerak ve kendi düşüncelerini açıklayarak bu düşüncelerin kabul görmesini beklemektedir. Bu durum küçük çocuklarda görülen benmerkezci düşüncenin ergenlik dönemindeki bir yansıması olarak görülebilir. Bu düşünce yapısı ergenin çevreyle olan bağının kopmasına ve onlar tarafından reddedilmesine yol açabilmektedir. Bu dönemde adölesan kişi, yaşlıları arasında mutlu olup onlarla birlikte hareket etmekten hoşlanmakta ve grup arkadaşları ile kendi tarzına göre giyim, konuşma, tutum ve davranışlar göstererek kimlik kazanma arzusu taşımaktadır. Bunları yapmak istemelerinin sebebi ise kendilerini topluma kabul ettirmenin bir yolu olarak görmeleridir (Selçuk, 2003: 54).

Gencin bu dönemde çözmek zorunda olduğu dört önemli sorunu vardır:

-Bağımlılık- bağımsızlık savaşı

-Kimlik bocalaması

-Cinsel kimlik sorunları

-Meslek seçimi (Muratlı, 1997: 27-30).

Ergenliğe giriş döneminde kişi genetik özelliklerini korumuş olsa da bazı çevresel ve kalıtsal özelliklerle de değişiklik gösterebilir. Bu değişiklikler mevsim olarak sert iklime sahip ya da rakım farklılıkları olan bölgelerde bireyin ergenliğe giriş zamanı gecikirken, sıcaklık değerleri yüksek ve deniz kıyılarına yakın olan bölgelerde yaşayan bireylerin ergen döneme girişı daha erken olabilir. Ergenlik olarak tanımlanan dönem çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasında kalan biyolojik, duygusal, bilişsel ve sosyal

değişimleri içeren bir geçiş dönemidir, bu dönemin gelişmesine bedensel ve kültürel faktörler etki eder (Gallahue vd. 2014: 289).

Ergenlik dönemlerinde bireyin dış görünüşü ve fiziksel özelliklerde çok önemli değişimler yaşanır. Bu değişimler ile erkek bireylerde hemen hemen 13-14 yaşlarında başlayan büyüme süreci 18-20 yaşına kadar sürerken, kızlarda bu süreç 11-12 yaşlarında başlar ve 16-18 yaşına kadar devam eder. Özellikle boy uzunluğu erkeklerde 18 yaş civarlarında en yüksek seviyelere gelebilmekte ve boy uzunluğunun yaklaşık % 20-25' i bu dönemde kazanılır. Adölesan dönem bireyin anatomik ve fizyolojik olarak değişim ve gelişiminin maksimuma dayandığı, ayrıca bireyin bu değişim ve gelişime adaptasyon sürecinde zorlandığı bir dönemdir (Baltacı ve Düzgün, 2008: 7).

Ergenlik süresi boyunca kızlarda ortalama 16 kg, erkeklerde 20 kg civarında vücut ağırlığı artışı gözlenir. Bu artışın erkeklerde kas ve iskelet sistemiyle kızlarda ise yağ depolanmasından dolayı oluşur (Özer ve Özer, 2000: 105). Kas iskelet sisteminde kemikleşmeyle beraber iç organlar gelişir. Bağışıklık sisteminde lenf bezlerinin azalması görülür (Özcebe, 2002: 374).

Ayrıca bu dönemde motor becerilerde azalma görülebilir bunun nedeni vücuttaki orantısız büyümeye paralel olarak motor hareketlerde acemilik ve koordinasyon bozukluğu olabilir (Tutkun ve Dinçer, 2020).

Adölesan dönemi erken, orta ve geç olmak üzere üç başlık altında inceleyebiliriz.

1.1.1.1. Erken Adölesan Dönem (10-14 yaş)

Çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresidir. Bireylerin fiziksel yapılarının ani değişimlerinden dolayı korku halinde olmaları olasıdır. Erken ergenlik, hormonal sistemin aktif hale gelerek dalgalanmalar göstermesiyle başlamaktadır. Bu değişimle birlikte zihinsel ve fiziksel gelişimde hız kazanmaktadır. Vücuttaki hızlı değişim bu dönemin en belirgin konusudur. Hormonların hareket etmesiyle beyin direk olarak etkilenir; duygu, düşünce ve bilişsel işlevlerde gözle görülür değişimler yaşanır. Ergen otoriteye başkaldırmaya, sınırlarını zorlama ve ebeveynle çatışmaya başlar. Bu dönemde ergende kimlik arayışı ve ait olma olgusu ortaya çıkar. Arkadaş çevresi davranış ve giyim gibi bazı noktalarda etkili olurken, akranları arasında bazı özellikler bireyi ön plana çıkarır. Baskın karakterdeki ergenler akranları üzerinde etkili olur. Adölesanlar,

genellikle kimsenin kendilerini anlamadığını ve sevmediğini düşünerek bu durumdan yakınmaya başlarlar (Demirezen, 2005: 174-178).

Ergenler yetişkin oldukları zamanda alacakları görünüme kavuşmaya başlar. Boy uzaması, kilo artışı ve vücutlarında daha çok terleme olur. Ergenin hızlı bir şekilde değişen bedenine uyum sağlamaya çalışırken korku yaşamaması normaldir. Bu dönemde kızlar erkeklerden gelişim olarak daha öndedir. Bireyde kontrol kaybı duygusu görülebilir. Bu dönemde birey cinsiyet özelliklerini kazanmaya başlar ve bazı toplumsal roller edinir. Sosyal aktivitelerde başarılı olmaya çalışır çünkü bu başarı bireye sosyal statü kazandırır (MEB, 2009: 28).

Birey biyolojik değişikliğin oluşturduğu baskıya karşı bu dönemde baş etme yolları arar. Yalnız kalma, müzik dinleme, sorgulama bu dönemde yoğun olarak görülür. Bireyin en önemli odak noktası kendi bedenidir. Bedenine iyi bakma alışkanlığı edinir. Fiziksel görünüm, ergenler arasında birçok noktada belirleyici unsur olabilir (Derman, 2008: 20-21; Gürçay, 2008: 6; Parlaz vd. 2012: 11).

1.1.1.2. Orta Adolesan Dönem (15-17 yaş)

Bu dönem motor gelişim dönemlerinde “spor dalına özgü hareket becerileri evresi” olarak geçmekle beraber ortalama 14 yaşta başlayan gelişim olgunluk dönemi boyunca devam eder (Ayan, 2019: 145).

Ergenler bedenlerinde olan değişime alışmaya başlamış ve bunu kabullenmiştir artık. Ortaöğretime başlayan bireyler, artan cinsel dürtü ve öfkelerini kontrol etmenin yollarını keşfetmeye başlar. Çok çabuk fikir değiştirebilirler. Cinsel kimlik artık tanınmış ve karşı cinse dürtüler artmaya başlamıştır. Orta ergenlik döneminde bireyler karşı cinse ilgilerini ve arkadaş olma eğilimini rahat rahat ifade ederler. Ergenler cinsel cazibelerini sınamak veya toplum biliminin gerekliliği olan cinsellik kavramının farklı yönlerini tatmak isteyebilir ve kendilerini riskli bir durum içerisine sokabilirler (Ocakçı 2015; Törüner ve Büyükgönce, 2012: 53-57).

Bu dönem bireyin büyüme hızının durağanlaştığı, kızlarda durmaya yaklaştığı, kilo alımının arttığı, erkeklerde kas kuvvetinin yoğunlaştığı bir dönemdir. İnce motor beceri gelişir. Bu dönemin sonunda erkek bireylerde gelişim yavaşlar kızlarda ise durma noktasındadır (Derman, 2008: 20-21; Parlaz vd., 2012: 11; MEB, 2009: 23).

Bu dönemlerde anne babadan uzaklaşma, ayrı bir kişi olma ve bu durumu anne babaya da kabul ettirme gayretleri yoğundur. Ergenlerin anne babadan duygusal anlamda kendilerini uzaklaştırma arzusunda olmalarının nedeni, karşı cinsle olan ilgileri ve arkadaş çevresine olan bağlılıklardır. Ergenlerde her şeyi yapabilirim özgüvenine sahip olma arzusu ve otonomi isteği ebeveynlerle çatışmaya neden olur. Bu tutum onların bağımsızlıklarını kazanmayı elde etmek istemelerinden kaynaklanır. Ergenler bu dönemde her şeye hatta herkese karşı muhalif tutumlar sergileyebilirler. Bu tutumların sergilenmesi altında yatan en büyük istek ise bireyselleşme arzusudur. Yüksek risk alma düzeyi, riskleri reel düzeyde algılayamama ve çatışma orta ergenlik döneminin en belirgin özelliklerindedir (Uludağlı ve Sayıl, 2009: 15-16).

1.1.1.3. Geç Adolesan Dönem

18-21 yaşları arasındaki dönem geç adolesan dönemini kapsamaktadır. Bu evrede büyüme ve fiziksel değişim hızı düşmeye başlamıştır. Cinsel gelişim de sona ermiştir. Bu konuda yaşanan endişe ile birlikte soyut düşüncelerin de yerini gelecek kaygısı almıştır. Adolesanlar, cinsel kimliklerini oluşturur ve kendi kimlik rolüne uyan tarzda davranmaya başlar. Soyut düşünme kabiliyeti gelişir, kararlarda olgunluk belli bir seviyeye ulaşır. Adolesanlar kendi ayakları üstünde durma eğilimi göstererek gelecek kaygısı taşımaya başlarlar (Özcebe, 2002: 374-377).

Ergenin hangi alanda ne kadar kendini geliştirdiği, kendi dünyasındaki hudutlarını keşif yapmaya başlaması ve seçmiş olduğu alanlarda yetenekli olmadığını fark etmesi ergenlik döneminin bitmeye başladığının göstergeleridir. Bu dönemde ergenler düşüncelerini deneyimleri ile birlikte içselleştirene kadar aşk, sosyal konular, etik ve yaşam stilleri açısından idealist olma eğilimindedir (Arıkan vd., 2013: 53-101).

Ergenin hormonal sistemin etkisiyle beraber değişime uğramış vücudu, zihni, duygusal ve dürtüsel etkileşime artık alışmıştır. Karşı cins akranlarla cinsel deneyimler başlar. Soyut ifadeler daha anlaşılır hale gelirken hisler, düşünceler ve dürtüler mantıklı bir çerçeve içerisinde yer almaya başlar. Bireyler de düşünce yapısı, kimlik kavramı ve görüşlerinde tutarlılık artarak devam eder ve daha sonra ki süreçlerde bu kalıplar sabitleşir. Beklentiler daha netleşirken birey kendini bir topluluğa ait hissetmeye başlar. Bu dönem sonunda birey aileden ekonomik ve duygusal olarak ayrılır, yetişkinlik dönemine girer. Fikirleri sözel olarak ifade edebilir, kişilik oturmaya başlamıştır,

duygusal iniş çıkışlar azalır, empati ve özgüven gelişir (Gallahue vd. 2014: 289; Derman, 2008: 21; MEB, 2009: 23).

İKİNCİ BÖLÜM

FUTBOL

2.1. FUTBOL OYUNU

Büyük bir topluluğun en büyük tutkusu olan futbolun geçmişten günümüze kadar nasıl geldiği, ilk nerede ve hangi tarihte kimler arasında oynandığı ile ilgili kesin veriler bilinmemektedir. Yaşamakta olduğumuz şimdiki zaman dilimine kadar ulaşmayı başarabilen ve bazı tarihsel buluntulardan yola çıkarak elde edilen sonuçlara göre, top oyunlarının tarihinin Sümerler, Yunanlılar ve Çinlilere dek uzandığı görülmektedir. Başka bir araştırmada ise Aladanlı ve Çördük, (2009) M.Ö. 2500 yıllarında Çin’de imparator Huang-Tİ’nin askerlerinin, toprağa dikilen iki direk (mızrak) arasından bir topu geçirerek yarışmak şeklinde idman yaptıkları tespit edilmiştir.

Avrupa kıtasındaki oynanan futbol oyununun tarihi ise her zaman tartışmaların odak noktası olmuştur. Çünkü Fransızlar futbolun kendilerinden İngilizlere akıncı Normanlar aracılığı ile geçtiğini iddia etmişler; İngilizlerde ise futbol oyununu kendilerinin Normanlardan önce oynadıklarını öne sürmüşlerdir. Başka bir iddiaya göre İtalyanlar futbol oyununu Jül Sezar ve lejyonerleri tarafından İngiltere’ye götürülmüş ve Londra’daki halka bu oyunu öğretmişlerdir. Kaynağının önemi olmamakla birlikte futbol, 12. Asırda İngilizler tarafından oynanmış ve soylular ve toplum tarafından çok sevilmiştir (Aladanlı ve Çördük, 2009).

Futbolun tarihsel süreç içerisindeki gelişimi ise, resmi olarak ilk futbol kulübü Sheffield Club’ın 1857 yılında kurulmasıyla başlamıştır. Bu adım futbol tarihinin miladı olarak kabul edilse de 26 Ekim 1863 tarihinde Londra’da toplanan on bir kulübün temsilcileri, futbol camiasının ilk federasyonu olan İngiltere Futbol Federasyonunu büyük bir heyecanla kurmuşlardır. Federasyonun kurulması, futbolla ilgili en önemli gelişmelerden biri olarak kabul edilmektedir. (Devecioğlu vd. 2014: 35-48).

Futbol günümüzdeki şekline gelene kadar birçok evreden geçmiştir. 1866 yılında İngiliz, İskoç, Galler ve İrlanda futbol federasyonları bir dizi düzenlemeler yaparak futbol oyun kurallarını biçimlendirmişlerdir. Hatta International Board adı altında bir kuruluş kurulmuş ve bu sayede futbol daha kurallı oynanmaya başlanmıştır. Daha sonra ise 21 Mart 1904 tarihinde 7 ülkenin federasyonları bir araya gelerek Uluslararası Futbol Federasyonu FİFA’yı kurmuşlardır (İnal, 2013).

Ülkemizde 19. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlılar döneminde Selanik şehrinde futbolun ilk ateşi yakılmış ve zaman içerisinde İzmir’ de Bornova çayırlarına kadar yayılmıştır. Kulüpleşme yine İzmir’de İngilizler tarafından başlatılmış ve ilk spor kulüpleri orada kurulmuştur. 1875 yılında topraklarımızda ilk müsabakalar Selanik’te oynanmıştır, Buna Rum ve İngilizlerin ön ayak oldukları bilinmektedir. İngilizler, 1894 yılında İzmir’de ‘Football Club Smyrn’ini kurmuş, 1899 yılında Reşat Danyel ve arkadaşları Kadıköy’de ilk futbol takımı olarak Siyah Çoraplıları kurmuşlardır. Bu takımın da Rumlarla Papazın çayırında 1901’de oynamış olduğu müsabaka bir Türk takımının ilk futbol müsabakası olarak kayıtlara geçmiştir.

Genel olarak İstanbul’da yaşayan İngilizlerin ön ayak olması ve Rumların da katılım göstermesiyle futbol sevgisi yayılım göstermiş, devamlı olarak futbol kulüplerinin kurulmasına sebep olmuştur. İngilizlerin ve Rumların beraber kurmuş oldukları Kadıköy Futbol Kulübü bu anlamda İstanbul tarihinin ilk futbol kulübüdür. Ama ortaya çıkan problemlerden dolayı İngilizler Moda Futbol Kulübü’nü kurmuş, bunun hemen akabinde Kadıköy’de yaşayan Rum futbolseverler, Elpis ve Imogene futbol kulüplerini kurarak İngilizleri takip etmişlerdir. Bu gelişmelerle beraber 1903 yılında İstanbul futbol liginin kurulması bu topraklarda futbolun yaygınlaşacağını sinyallerini vermiştir. Futbola olan ilginin artması Türk gençlerinin de meraklandırmış ve onlar da bir atılım göstererek 1905 yılında Mektebi sultaninin öğrencileri 1905 yılında Galatasaray futbol kulübünü kurmuşlardır. Galatasaray 1905-1906 yılında İstanbul futbol ligine katılmış, 1907-1908 yılında ilk şampiyonluğunu almasıyla Türk futbolunun gelişmesine ön ayak olmuş ve daha sonra Fenerbahçe ve Beşiktaş gibi büyük kulüplerinde kurulmasıyla Türk futbol liginin seyrinde belirleyici bir rol üstelenmişlerdir” (TFF Tarihçesi ve Devocioğlu vd. 2014: 35-48)

2.1.1. Futbol Oyun Bileşenleri

2.1.1.1. Futbolda Fiziksel Uygunluk ve Motorsal Yetenekler

Pek çok spor dalında olduğu gibi futbolda da dayanıklılık, kuvvet, sürat ve esneklik gibi kondisyonel özellikler fiziksel yeterliliği beraberinde getirir. Bu yeterlilik futbolun içerisinde yer alan spora özgü ve taktiksel becerilerin de yerine getirilmesinde önemli rol oynar. Ancak futbolun içerisinde yer alan farklı görev algıları futbolcuların farklı yeterliliklerde olmasını gerektirir (Urartu 1994).

Dünyada spor dallarına baktığımızda aralarından en çok sevilen, çok yaygın olarak oynanan ve insanların popülaritesini kazanmış tek spor dalı futboldur. Saha ölçülerinin geniş olması, oynayan kişi sayısının fazla olması ve fiziksel mücadele gerektiren bir spor dalı olma özelliğinden dolayı dünyada kendine ait bir yer edinmiştir. Teraslı bir spor dalı

olmasından dolayı çok fazla fiziki ve fizyolojik özellikleri bir arada olması futbolu diğer spor dallarından farklı kılmaktadır. Futbol; dayanıklılık, kuvvet, esneklik, sürat, çabukluk üst düzey sportif performans ve kontrol gerektiren takım ve temas sporudur (Günay, Erol ve Savaş, 1994: 3-11).

Futbolcularda maksimum performansın ortaya çıkmasını engelleyen sebeplerden biri olarak bedensel yapı veya fiziksel özelliklerdir. Çünkü fizyolojik yapı veya fiziki özellikler maksimum verimin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamaktadır. Mutlak olarak bedensel özelliklerin yapılan spor dalına uygun olması çok önemlidir, aksi takdirde en üst performans düzeyine ulaşması çok zor olabilir. Çünkü sporcuların üst seviye performans düzeyine ulaşabilmesi için fiziksel kalite en önemli etkidir. Bu da motorik özellikler olan kuvvet, güç, esneklik, sürat, dayanıklılık ve çabukluk gibi diğer performans belirtkenleri birleşmesi sporcunun performansını maksimum düzeye getirmesinde önemli rol oynamaktadır. (Açıkada ve Ergen, 1990).

Kuvvet: Karşılaşılan bir direnç karşısında kasların kasılabilme veya bu dirence karşı belli ölçüde reaksiyon göstermesine denir. Biyolojik bir açıklama ile kuvvet sporcunun bir ağırlık veya kütleyi hareket ettirmesi ve vücudunda ki kaslarını, bir rakibe karşında veya bir araca karşı hareket ettirebilmedir. Yüksek şiddetli eforların başarısı özellikle alt ekstremiteler olmak üzere kas sinir sisteminin anaerobik gücüne ve maksimal kuvvetine bağlıdır (Ekblom, 1986: 50-60).

Kuvvetin gelişmesi için kas, kemik yapısı ve anatomik yapı önemlidir. Çünkü doğru çalışmanın yanı sıra fizyolojik etmenlerinde kuvvetlenmede önemli bir rolü vardır. Kuvvetin niteliği ve niceliğinin belirlenmesi kasın morfolojik ve fizyolojik yapısına bağlıdır (Günay vd. 2017: 156).

Kuvvet adölesan dönemin başından itibaren yoğunluğu aratarak devam etmektedir. Çünkü birey büyüme ile birlikte kuvvetlenmektedir. Genel olarak adölesan dönemin ortalarında kuvvetin yoğun olduğu literatür taramalarında ortaya konulmuştur. Kuvvet gelişiminin en yoğun olduğu yaşlar 13-15 yaş civarındadır (Günay vd. 2019: 678).

Adölesan dönemde başlayan kuvvet artışının bu dönemin sonuna kadar sürebildiği bilinmektedir. Erkeklerin kuvvet gelişimi ergenlik boyunca hızlı bir şekilde artar (Gallahue vd. 2014: 335). Bu dönemde adölesanlarda boy uzaması ve kilo artışında yoğunluk görülebilir. Bu da bireylerde koordinasyon, denge ve hareket kabiliyetlerinin

bozulmasına yol açabilir. 13-15 yaş aralığı bireyin vücudunda testosteron hormonlarının arttığı bir dönemdir. Vücutta uzama yoğunluğu görülür bundan dolayı kaslar zayıflar, hareketlerde ve koordinasyonda bozulmalar görülebilir (Günay vd. 2017: 159).

Futbolcularda veya sporcuların geneli için hangi spor branşı yapılıyorsa kuvvetin önemi büyüktür. Çünkü hangi spor dalı olursa olsun kuvvetin tüm bileşenlerinin spor branşına uygun şekilde yaptırılması gelişim için çok önemlidir. Bireyin kas kuvvetinin yoğunlaşması yaşına, cinsiyetine, olgunlaşma düzeyine, bedensel ölçülerine ve daha önceki fiziksel etkinliklerinin aşamalarına bağlıdır (MEB, 2013: 5).

Kuvvet; genel kuvvet, özel kuvvet, maksimal kuvvet, çabuk kuvvet, kuvvette devamlılık, dinamik kuvvet, statik kuvvet, relatif kuvvet ve salt kuvvet olarak sınıflandırılmıştır. Sporcunun kuvvetini artırmak için onların vücutlarını tanımak önemlidir. Çünkü her sporcunun bedeni aynı değildir. Önce sporcunun maksimal kuvvet derecesi alınmalı ondan sonra program uygulanmalıdır. Sporcuda verimi yükseltmek istiyorsak önce ondaki var olan kuvveti geliştirmemiz gereklidir (Bompa, 1998: 362).

Dayanıklılık: Organizmanın süresi uzun olan yüklenmelerde yorgunluğa karşı koyabilmek bu yorgunluk safhasında egzersizi uzun süre devam ettirebilme yeteneğidir. Dayanıklılık özelliği gelişmeden diğer tüm motorik özelliklerin gelişmesi imkânsızdır. Genel aerobik dayanıklılıkla beraber futbol için gerekli olan futbola özgü dayanıklılıktır. Zira futboldaki dayanıklılık klasik süresi uzun dayanıklılık değildir. Kısacası dayanıklılık futbolcunun gücünün göstergesidir. Futbol 1000-1300 hız değişiminin yaşandığı bir oyundur. Futbolun dayanıklılığı intermittent (sık tekrarlı) yapıdadır (Eniseler, 2010: 242-286).

Dayanıklılık yorgunluğa bağlıdır. Çünkü yorgunluğa karşı ne kadar direnç konabilirse dayanıklılık o kadar artar. Organizmanın kullanabildiği oksijen miktarı ne kadar fazla olursa dayanıklılık süresi o derece artar (Günay vd. 2017: 187).

Dayanıklılığın artması kasların gelişimine endekslidir. Bundan dolayı dayanıklılığı etkileyen etkenlerin iyi analiz edilmesi gereklidir. Dayanıklılığı etkileyen faktörler; hücresel fonksiyonlar, alkol, enzimler, metabolik fonksiyonlar, kas tipleri, vücut yağ oranı, ATP-CP ve diğer enerji kaynakları, bazal metabolizma ve dopingdir (Ayan, 2019: 120).

Dayanıklılığın; spor türleri, süre, enerji oluşumu, motorik özellikler, kasların çalışma türleri açısından sınıflandırılması mümkündür.

Spor türü açısından dayanıklılık türleri; Genel dayanıklılık ve özel dayanıklılık.

Süre açısından dayanıklılık türleri: Kısa süreli, orta süreli ve uzun süreli dayanıklılık.

Enerji oluşumu açısından dayanıklılık türleri: Anaerobik dayanıklılık ve aerobik dayanıklılık.

Enerji oluşumu açısından dayanıklılık türleri: Kuvvette devamlılık, çabuk kuvvette devamlılık, süratte devamlılık.

Kasların çalışma türleri açısından dayanıklılık türü: Dinamik dayanıklılık.

Çabukluk: Çabukluk bir sporcunun hızını kontrol etmesidir. Başka bir ifade ile yoğun olarak, sürekli ya da sürekli olmayan çeşitli ve değişken hızlarla farklı bölgelerde çok fazla tekrar eden aksiyonlar bölümüdür. Bu duruma en geçerli örnek ise, teknik direktörün komutu ile farklı yönlere hareket etmek zorunda kalan futbolcunun, aniden geri geri hareket etmek durumunda kalan bir savunma oyuncusunun bütün sahayı baskısı altına almasıdır (Moreno, 1994: 52-53).

Bireysel olarak çabukluk kavramı genel olarak kalıtımla açıklanır. Ancak değiştirilmesi zor olan boy uzunluğu ve genetik özelliklerin dışında bireyin hızlanma ve çabuklaşması özel antrenman programları hazırlanarak geliştirilebilir. Sporcuların hızını ve kuvvetini geliştirebilmeleri için özel antrenman yapmaları gereklidir. Şayet sporcunun çabuk olmaya ihtiyacı varsa çabukluğu geliştiren oyun çeşitleri üzerinde çalışmalıdır. Bu da çabukluğu geliştirebilmenin en önemli hususlarından biridir (Moreno 1994: 52-53).

Sürat: Sürat, hareketli bir varlığın en kısa süre içinde yer değiştirmesi ya da birim zamanda kat ettiği mesafeye denir. Sürat organizmadaki kasların kasılmasına bağlı olarak gerçekleşir. Organizmadaki kas ve sinir sistemlerinin hızlı çalışma yeteneğine bağlı olan hareketsel bir yetenektir (Demir, 2015: 100).

Sporcu için motorik özelliklerinden birisi olan sürat değişik biçimlerde yorumlanabilir. Anlamda antrenman biliminde sürati tanımlamak gerekirse bireyin bedeninin herhangi bir bölümünün ya da tamamının çok çeşitli yardımlarla büyük bir hızla hareket ettirilmesidir. Yani iki mesafe arasında ki zaman diliminden ortaya çıkan

sonuç sürattir. Ya da bir hareketin en yüksek hız ile kısa sürede içinde uygulanmasıdır. Sporcunun en kısa zaman içerisinde yüksek bir performansla bedeninin tamamını ya da bir bölümünün bulunduğu yerden başka bir yere hareket ettirmesidir (Pirselimoğlu ve Çolak, 2019: 57).

Sürat oluşması için kuvvet çok önemlidir. Çünkü kuvvet arttıkça sürat gelişim gösterebilir. Yüksek sürate erişebilmek için ön koşul kuvvettir (Günay vd. 2017: 242).

Sürat cinsiyet ayırt etmeksizin 12 yaşlarına kadar eşit düzeyde ilerleyebilir. Fakat 12 yaşından sonra kızlarda bu gelişimin durması beklenirken erkeklerde daha hızlı bir şekilde artabilir. Adölesan dönem süresince sporcularda sürat gelişiminin kuvvetlenme hızı ile birlikte en üst seviyeye ulaşması beklenebilir. Ergenlik döneminde (14-18 yaş) sürat özellikleri maksimum değerlerine ulaşır ve gelişimini tamamlar (Ayan, 2019: 120-145).

Sürat, spor türlerine ve fizyolojiye göre sürat türleri olmak üzere iki ana başlık altında sınıflandırılmaktadır.

Spor türlerine göre: Devirli sporlarda sürat, devirsiz sporlarda sürat.

Fizyolojiye göre sürat: Hareket sürati, algılama sürati, reaksiyon sürati, ivmelenme sürati, maksimum sürat, ortalama sürat.

Hareketlilik: Hareketlilik; sportif bireyin hareketlerini eklemlerin izin verdiği ölçüde, geniş bir açı ve farklı yönlere sürdürebilme becerisi şeklinde tanımlanmaktadır (Sevim 2002: 121-143).

Hareket uygulanırken kas ve eklemlerden faydalanılır. Bu uygulamalarda kuvvetin etkisi büyüktür. Hareketlilik sporcularda motorik güce erişebilmeleri için çok önem arz etmektedir. Çünkü antrenmanların başlıca öğesi olarak ele alınır. Futbol oyununda topla yapılan hareketlerin daha rahat uygulanabilmesi için kimi pozisyonlarda geniş açılarındaki hareketlerin uygulanabilmesi için çok önemlidir.

Hareketlilik antrenman türleri ise aktif hareketlilik, statik hareketlilik, dinamik hareketlilik ve genel hareketliliğdir.

Esneklik: Oyun sırasında bazı hareketlerin yapılması ile kasların boyutunda yüksek oranda değişikliğin olabilmesidir. Esneklik, sporcularda istenilen en yüksek güç seviyesine ulaşabilmeleri için çok önem arz etmektedir. Çünkü eklemlerdeki kirişlerin,

tendonların ve kasların kendisini bir direncin karşılması sonucunda oluşan rahattamadır. Hareketlerin uygulanması esnasında eklemelerin izin verdiği maksimum seviyede geniş bir açığa ulaşabilmesi ve hareketleri değişik yönlere uygulayabilme yeteneğine esneklik adı verilir (Arabacı, 2010: 71-77).

Esneklik de dayanıklılık, kuvvet, kondisyon ve sürat antrenmanları gibi temel antrenmanların en önemli unsurudur. Çünkü tüm antrenmanlardan önce ve yapılarak sporcuğu antrenmanlara hazırlar, sonrasında ise organizmada antrenmandan dolayı meydana gelen laktik asit birikimi ve kısalan kasın uzanması esneklik yapılarak kas ve adale gruplarının bir sonraki antrenmana hazırlanması için çok önemlidir. Sporcular için esnekliğin az yapılması ya da hiç yapılmaması yüklenme antrenmanlarında sakatlık riskini artırması muhtemeldir. O yüzden küçük yaşlarda çok fazla olan esneklik kabiliyetini yaş ilerledikçe daha da iyi seviyeye taşınmalıdır. Çünkü esneklik kabiliyeti geliştirildiğinde becerileri daha çabuk, enerjik ve etkili bir biçimde yerine getirilebilir. Fakat yaş ilerledikçe esneklikte bozulmalar yaşanabilir.

Özellikle spor yapan bireylerin küçük yaşlardan itibaren esneklik alışkanlığını adölesan dönemin başından itibaren alışkanlık edinmeleri gereklidir. Çünkü yaşın ilerlemesi, kas ve kemik yapısı geliştikçe esneklik bozulabilir. Esneklik yaşla birlikte bozulan, çocukluk yıllarında maksimum seviyede olan tek fiziksel özelliktir (Günay vd. 2017: 285).

Esnekliğin metotları, aktif esneklik, pasif esneklik ve dinamik esnekliktir. Esnekliğı etkileyen faktörler ise şu şekildedir:

İç faktörler:

√Ekleme etki eden kaslar

√Eklem yapısı

√Eklemin direnci

√Hareketi kabiliyetini kısıtlayan kemik yapıları

√Kas dokusunun esnekliğı

√Bağ ve tendon esnekliğı

√Derinin esnekliğı

√Kasın kasılma ve gevşeme yeteneğı

√Eklem ve hareketle ilişkili dokuların ısısı

Dış faktörler:

√Günün saati

√Cinsiyet

√Ortam ısısı

√Yaş

√Yaralanma sonrası kasın iyileşme derecesi

√Yorgunluk ve kişinin mental durumu

√Egzersiz kişinin uygunluğu

√Yardımcı ekipmanlar

√Kişinin hareket açısı kazanmadaki kararlılığı (Bompa, 2000: 362).

2.1.1.2. Futbolda Teknik Yetenekler

Bir işin yapılabilmesi için gerekli olan becerilerin toplamına yetenek denilmektedir. Yeti ise yetenekleri oluşturma özellikleri demektir. Çocuklar yetenekli olarak doğmasalar bile yeteneklerinin gelişmeye açıktır fakat yeteneklerini belirleyen kıstaslar olan yetilerinin üstünde durulması gereklidir. Altyapı eğitimleri çoğunlukla yetenekli sporcuları tespit etmek ve bu yeteneklerin yetilerinin geliştirmesini sürecini kapsamalıdır. Futbolda topla yapılan teknik olarak ilk planda gözümüze çarpan oyun üstünlüğünü elde bulundurmaya sağlayan pas ve oyunun amacı olan şut tekniği taktiksel anlamda iki önemli silahtır (Dündar 1998).

Bu yeteneklerin gelişimi için teknik taktik becerilerin öğrenimi ve bu öğrenimlerin sıralamasının doğru yaş ve zamanlarda öğrenilmesi gereklidir. Teknik yetenekleri, topla ve topsuz, top sürme, top kontrolü, aldatmalar, pas/şut, alan ve adam markajı gibi teknik beceri gereksinimleri sporcuya çok küçük yaşlardan itibaren verilmeye başlanmalıdır. Futbol tekniği pratik açıdan ele alındığında, topla yapılan hareketler ve topsuz yapılan hareketler olmak üzere ikiye ayrılır (Ferah, 1991).

-Topsuz Yapılan Teknikler

Koşma: Futbol oyununun içinde en değerli hareket olarak bilinir. Çünkü sporcu topla ya da topsuz koşular yapabilir. Sporcu topla birlikte alan değiştirip hareket ediyorsa dripling, top olmadan yer değiştirme eylemi veya bir mesafe varsa bu da topsuz koşudur.

Yön Değiştirme: Sporcuların saha içinde savunma ve hücum fonksiyonlarını geliştirmek, bunları saha içinde uygulamak ve saha içerisinde istediği hareketleri yapabilmek için rakip markaj vb. kurtulmak veya bu rakibi aldatabilmek için saha içerisinde sürekli yön değiştirmeleri gereklidir.

Sıçrama: Futbol oyunu içinde sporcuların sıçrama yaparak kendisine ve takımına birçok pozisyonda avantaj sağlayabilir. Bundan dolayı topla ve topsuz yapılabilecek temel hareketlerin içeriğindeki önemli fiziksel bir özelliktir.

Vücutla İtme Sıkıştırma ve Top Saklama: Futbol oyunu temaslı bir oyundur. Saha içinde oyuncular rakipleriyle oyunun sonuna dek yakın temas içerisinde olabilir. Sporcular oyun kuralları içerisinde kalmak şartıyla yapılan şarjlarla takımlarına avantaj edinebilirler. Sporcular rakiplerinden topu hem korumak hem de avantajı kaybetmemek için vücutlarının herhangi bir bölümüyle topu saklayabilir.

-Topla Beraber Yapılan Teknikler

Topa Vuruş Teknikleri: Oyun içerisinde futbol topuna müsabaka ve antrenman süresince hareket kazandırmak için yapılan tekniktir. Futbolda en sık kullanılan tekniktir. Vuruşlar, oyunu lehimize çevirmek için kullanılabileceğimiz en güçlü taktiksel silahlarımızdır (İnal A. N, 2004). Futbol topu ile yapılan en sık vuruşlar ayak içi, iç-üst, ayaküstü ve ayak dışıyla yapılan vuruşlardır.

Ayak İçi Vuruş: Kısa mesafede yerden pas atmak için kullanılır. Futbol oyunu içinde en sık kullanılan vuruş tekniğidir. Tüm vuruş teknikleri içerisinde en fazla isabet oranına sahiptir.

Ayak İç-Üst Vuruş: Saha içerisinde çok fazla kullanılmasının yanı sıra kısa mesafe ve uzun mesafe paslarda da kullanılır. Duran top vuruşlarında çok sık olarak kullanılan çok etkili bir vuruş tekniğidir.

Ayak Üst Vuruş: Futbol ayakkabısının bağcık kısmıyla yapılan vuruş tekniğidir. Futbolcuların şut atarken, kalecilerin de degajman atarken kullandığı vuruş biçimidir.

Ayak Dış Vuruş: Futbol oyununda saha içerisinde en az kullanılan vuruş tekniğidir.

-Top Kontrol Teknikleri

Futbolcuların topu etkili kullanabilmek için öncelikli olarak top kontrol yetisini kazanmış olması gereklidir. Futbol oyununda sporculara topa vuruş teknikleri öğretilirken futbol topuna hükmedilmesi yani kontrol altına alınması için top kontrol tekniğinin öğretilmesi lazımdır. Yenilikçi futbol anlayışında durarak top kontrolü yerine topun kontrolü ile beraber rakip oyuncunun oyundan düşürülmesi amacına dayandırılmıştır. Çünkü topun kontrolü sonrası sporcu yapmak istediği hareket için kendisine avantaj ve uygulama alanı yaratabilmeli ve topu kontrolü altına alacak futbolcu, oyun alanının neresinde olduğunu, rakibin ve arkadaşlarının yerlerini ayrıca topun geliş hızı ile açısını iyi tespit ederek oyuna konsantre olmalıdır (Aydemir 2007).

Top kontrol teknikleri ise, aşağıda açıklamaları ile verilmiş ayağın tabanı, üstü, içi, dışı, diz ve kalça arasında ki bölge ile göğüs ve kafa ile yapılan kontrollerdir (Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi Işığında Futbolda Altyapı Eğitimi, 2013).

Ayağın Tabanı ile Top Kontrolü: Ayağın tabanı ile top kontrolü, yerden gelen toplar ve yüksekten öne doğru düşümlü toplara karşı kullanılır.

Ayağın Üstü ile Top Kontrolü: Ayağın bağcık kısmı yani parmak eklemleri ile ayak bileği arasında kalan kısım ile yapılan top kontrolleridir. Topun yüksekliğini kaybetmesi veya seken topların kontrolünü sağlamak için kullanılır.

Ayağın İçi ile Top Kontrolü: Ayağın başparmak eklemi ile topuk kemiği arasında kalan bölge ile yapılan kontroldür. Yerden gelen veya yüksekten öne doğru düşümlü topların kontrolü için kullanılmaktadır. Bel seviyesinde gelen toplar için de kullanılabilir. Ayak içi top kontrolü futbol oyunu içinde sık kullanılan kontrol biçimidir.

Ayağın Dış-üstü ile Top Kontrolü: Ayağın serçe parmak ekleminde, ayak bilek eklemine ve ayağın yan-dış bölümünü kullanarak yapılan kontrollerdir. Yerden gelen toplar ile bel hizasında gelen topların kontrolü için de kullanılabilir.

Diz ve Kalça Arasındaki Bölge ile Yapılan Top Kontrolü: Bu kontrol çeşidi diz ile kalça arasındaki vücut bölümü (diz üstü yüzey) ile gerçekleştirilir. Yani bacağımızın üst baldırı ile yapılan kontrol şeklidir. Yüksekten veya yere paralel şekilde gelen topların kontrolünü sağlamak için kullanılır.

Göğüs Bölgesi ile Top Kontrolü: İki omuz arasında kalan bölge ile karın bölgesinden başlayan alan ile yapılan kontrollerdir. Kafa ya da ayak ile topun kontrol edilmesi mümkün olmayan zamanlar sporcuların kullandığı kontrol tekniğidir.

Kafa ile Yapılan Top Kontrolü: Boyun hizasını aşan ve yüksekte gelen toplardaki kontrolün sağlanması için kullanılan bir tekniktir.

-Top Sürme Dripling Teknikleri

Bir futbolcunun rakibin olduğu veya olmadığı zamanlarda topa uzun süre değişik yönlerde mesafe kat etmesi ve ayağında topu bulundurmasıdır. Topkaya ve Tekin (2004) ise top sürmeyi “Ayağın değişik kısımları ile topun devamlı olarak kontrol edilerek mesafe kat edilmesi becerisi” olarak tanımlamıştır. Bir futbolcunun topu sürerken gözleri ile rakip ve hareket alanını kontrol eder, ayağının topa olan teması ve topa dokunuş sıklığı, koşu ritmi ve hareketin devamlılığı, topu sürerken alan kontrolü yapması gereken önemli hususlardır. Top sürme ayak içi, ayaküstü ve ayak dışı top sürme olarak üçe ayrılır.

Ayak içi top sürme: Ayak içi top sürerken topa olan dokunma yüzeyi ile iç vuruştaki yüzey hemen hemen aynıdır. Sporcu topu sürerken bacak dizden bükülür pozisyonda olur ve ayak hafif bir şekilde topa temas edilerek top sürülür. Gözler ayağın alanına bakar ve kollar dengeyi sağlar.

Ayaküstü top sürme: Tekniğin en zor olanıdır. Dripling sırasında ayak bileğinin yere dik tutulması gerektiğinden ve topa temas eden ayak yüzeyinin küçük olması sebebiyle az kullanılır. Ani kontra ataklarda ve boş alanlara doğru yapılan driplinglerde sıkça kullanılır. Ayak yere dik konumda iken ayakkabı bağlarının olduğu bölümle topa temas edilir.

Ayak içi ile top sürme: Topa temas eden yüzeyin genişliği ve rahatlığı sebebiyle en çok kullanılan tekniktir. Top sürülürken ayak bileği gevşek bir şekilde bırakılır ve ayağın rotası içe doğru çevrilir.

-Aldatma (çalım) Teknikler

Bir futbolcunun top kendi kontrolünde olduğu veya olmadığı zamanlarda çevik ve kıvrak hareketlerle, defans yapan rakip futbolcudan kurtulmasıdır. Bunun gayesi ise, topa sahip olunsun veya olunmasın fakat rakip takımın savunmasına hücum eden futbolcunun topa birlikte ya da topun kendinde olmadığı yapacağı hızlı ve çabuk aksiyonlarla

defanstan kurtularak kendine ve takımına üstünlük yaratmasıdır (Dündar 1998, Can 2004, Aydemir 2007).

Topla ve topsuz olmak üzere aldatma iki çeşittir.

Topsuz yapılan aldatma, fiziksel yani vücudu kullanarak aldatma ve göz temasıyla yapılan aldatmalardır.

Topla olan aldatma ise; makaslama yaparak aldatma, şut aldatması, basit aldatma, lokomotif aldatma, ayak geçirme aldatması, taban ayak içi aldatması ve mathews aldatmasıdır.

-Pas ve Şut

Futbol oyununda pas, takım oyuncularının topu istemli bir şekilde birbirlerine aktarmalarıdır (Topkaya ve Tekin, 2004). Pasın istenilen hedefe atılmasına isabetli pas, rakip ya da istenilmeyen bir tarafa atılmasına ise hatalı pas denmektedir. Topla yapılan temel teknik hareketlerinden birisidir. Bazı spor dallarındaki gibi futbol oyununun da en önemli parçalarından olan pasın iki çeşidi vardır. Pasın temel teknik açıdan vuruş çeşitleri ve kaliteli ve bir pasın prensipleri olarak incelenebilir.

-Teknik Açısından Paslar

Ayak içi pas: Ayağın iç yüzey kısmı ile topu atmak istenilen bölgeye şiddeti ve zamanlaması ayarlanarak atılan paslardır.

Ayak iç-üst pas: Ayağın iç-üst bölümünü kullanarak müsabaka içerisinde yüksek ve uzun paslar atmak için kullanılan pas tekniğidir.

Kafa ile pas: Kafa pası, tam manasıyla alınımızın orta bölümü pas tekniğidir.

Ayak dışı ile pas: Ayağın dış bölümünün kullanılması ile doğru zamanlama ve isabet oranı ayarlandıktan sonra uygun açı ve şiddet kullanılarak mümkün olan pas tekniğidir. Ayak içi pas tekniğine göre biraz daha zor ve beceri içeren tekniktir.

-Pasın Prensipleri

Pas isabeti: Futbolda topun istenilen bir şekilde aktarılması için hava şartları, saha zemini ve pozisyon şartları hesaplanarak pas çeşidi tercihi edilir. Pas beceri ve yeteneği, genel manası ile işin yapılma ve uygulanmasında doğru zamanlama ve tekniğin seçilmesi ile alakalıdır.

Pas zamanlaması: Pasın doğru zamanlama ile atılması ile defansı zor durumda bırakılarak takım arkadaşına en üst seviyede avantaj sağlanmasıdır. Kaliteli bir pasın hedefe ulaşması için, topun en uygun zamanda ayaktan çıkarılması gereklidir.

Pasın hızı (şiddeti): Topun pas olması için hedeflenen noktaya zamanında atılmasıdır. Atılan pasın hızı, savunma oyuncularının müdahale etmesini zorlaştıracak ve topla buluşacak oyuncunun topu rahat bir şekilde kontrol edeceği nitelikte olmalıdır.

Pasın açısı: Pas açısı saha içinde hareket halinde olan oyuncuların önüne ve koşu yoluna aktarılacak paslarda önemlidir. Pasın aktarılışı sırasında pası gönderen futbolcu pası alan futbolcunun topla birleşeceği noktanın açısıdır. Bundan dolayı futbolcular saha içinde çok geniş pas tekniklerine ihtiyaç duyarlar.

2.1.1.3. Futbolda Taktiksel Beceri

Sonuca ulaşma adına planlanmış stratejik amaçları gerçekleştirebilmek için yapılan bireysel ve grup oyunlarıdır. Strateji hedefi gösterir, taktik ise hedefe hangi metotlarla ulaşılacağını gösterir (Russel, 2008).

Futbolda taktik, oyunda içerisinde belirli bir denklem kurulan veya bu denklemi çözmek için farklı girişimlerde bulunan ve bu denklemin uygulanabilmesi için izlenilen yoldur. Taktiksel bilgiler oyuncuya adölesan dönemin başlarından itibaren gösterilmeli ve zaman içerisinde bu öğretilen bilgiler deneyimle geliştirilmelidir. Futbolcu belirlenmiş bir oyun yöntemini ve takım taktiklerini anlamayabilmeli ve bunları uygulayabilecek yetenekte olmalıdır. Bununla beraber takımın taktik ve stratejilerini uygulamada sorun yaşamaması için de bireysel taktik ve grup taktiklerini en iyi seviyede bilmeli ve uygulayabilmelidir. Kişisel taktikler, oyuncuların savunma ve hücum oyununda bireysel bir şekilde gerçekleştirmiş oldukları tüm bire bir eylemler şeklinde açıklanmaktadır (Rein ve Memmert, 2016). Buna örnek verilecek olursa; topa sahip olan oyuncuya bir savunma oyuncusunun yaklaşma şekli baskı yaparak topu alması ya da daha pasif davranarak baskı yapmayı pas kanallarını engelleyecek şekilde pozisyon alarak rakip oyuncuyu karşılaması vb. bireysel taktiğin bir parçası olarak düşünülebilir.

Grup taktikleri, bir takımdaki küçük oyuncu gruplarının iş birliğidir, örnek olarak bir ofsayt esnasında savunma bloğunun düzeni verilebilir (Rein ve Memmert, 2016). Takım taktikleri ise, savunma ve hücum için seçilen takım/oyun formatları ve bu formasyonlardaki pozisyonları tarif etmektedir (Grunz, Memmert, Perl, 2012).

Sonuçta futbolda oyun taktikleri, takımların karşı atak veya topa sahip olma oyunu gibi oyun felsefelerini tanımlamaktadır (Rein ve Memmert, 2016). Bununla birlikte futbolda taktik, takımların başarıya ulaşmak için sahada uyguladıkları bireysel, grup, takım ve maç taktik prensipleriyle ilgili alınan kararlar bütünü temsil etmektedir. Taktikler; bireysel taktik, grup taktiği ve takım taktiği futbol oyununun strateji kısmındaki formatını oluşturmaktadır.

Bireysel taktik: Hücum oyuncusu, topa sahip olma, top sürme, hız değiştirme ve alan yaratma gibi taktikleri uygulayabilir. Savunma oyuncuları ise atak yönünü değiştirme, markaj ve boş alan bırakmama, soğukkanlılık, hareketlilik, kayarak topa müdahale ve denge gibi taktikleri saha içinde rakibin pozisyonuna göre uygulayabilir.

Grup taktiği: Bu taktik şeklinde ise grup halinde bir strateji belirlenir. Hücum yapılırken toplu ve topsuz hücum oyuncularının saha içinde bir uyumu olmalıdır. Topsuz hücum taktiğinde, hücum oynayan futbolcuların topsuz hareketi hücum yaparken başarının ortaya çıkması noktasında çok önem taşımaktadır. Hücum oyuncuları hareketli olmalı, boşluk yaratarak topa sahip oyuncu için seçenek yaratmalıdır. Yapacağı akıllı sprintler hücum planının en önemli paydasıdır. Futbolcu top kendinde olmadığı durumlarda duvar olma, bindirme ve topu devralmak için hep arayış içerisinde olmalıdır.

Hücum planı yapılırken takımların oyun formatlarında her zaman bir grup kombinasyonu vardır, bu kombinasyon grup taktiklerin olmazsa olmasıdır. Toplu olarak yapılan hücum taktiklerinde, topsuz oyuncuların amacı pas seçeneği göstermek, ayağında top olan oyuncu ise pas atıp atmamanın kararını verir. Oyuncunun hücumda pası kime atacağını ve ne zaman atacağı kararını çabuk ve hızlı bir şekilde vermesi hücumun ritmini şekillendirir.

Grup savunmasında ise grup savunmasında sporcuların birbiri ile uyumu ve savunma yaparken aralarından ki iletişim çok önemlidir. Etkili bir savunma yapabilmek için oyuncuların iletişiminin güçlü olması, birlikte hareket edilmesine ve kompakt bir savunma yapmalarına olanak sağlar. Rakibe oyalama yaparak ve rakip hücumu atağını geciktirerek diğer oyuncuların geriye dönmesini ve savunmada yer alarak çoğalmaya imkân sağlayabilir. Defans yaparken yeterli vaktin kazanımı; defansta alan daraltma, kademe ve denge topun olduğu bölgede çoğunluğu sağlar. Futbolcular çok sabırlı olmalı ve takım halinde hareket etmelidirler.

Takım taktikleri: Takım taktiği teknik direktörler tarafından oluşturulurken bireysel olarak savunma taktiği veya grup savunma taktiği olarak hazırlanmaz. Antrenman modelleri başta olmak üzere, taktiksel ve fiziksel kalite anlamında yenilenen dünya futbolunda takımlar artık savunma yaparken topu kaybettiği andan itibaren takım halinde topun gerisine geçerek savunma yapmaya başlar, müsabaka oynanırken saha içinde kaleciden başlayarak forvet oyuncusuna kadar tüm takımın saha içinde belirli sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklar ise takım taktiğinin bir parçasıdır. Teknik adamlar taktiksel şablonu oluştururken bu sorumlulukları yerine getirebilecek oyuncuları tercih edecektir. Takımın kadrosu şekillendirilirken oyuncuların fiziksel, teknik ve taktik özellikleri göz önüne alınarak görevler verilir. Bu görevler dâhilinde hücum oyuncuları da içinde olması şartıyla bütün oyunculardan bireysel savunma taktikleri, alan ve adam adama savunma görevlerini eksiksiz yerine getirmeleri istenir. Hücum oyuncularının savunma yapmaları ya da savunmada yardımcı görevler üstlenmeleri takım savunması ve de müsabaka savunma taktiği açısından önemli avantajlar sağlar (Tekin ve Topkaya, 2008).

Takım taktiğinde hücum: Takımlar birlikte hareket etmeyi ve en önemlisi bir bütün gibi davranmayı öğrenmelidirler. Çünkü takım hücum yaparken saha içindeki on bir futbolcu da takımın hücumdaki taktiksel planı içerisinde ne yapmaları gerektiğini bilmelidirler. Takım hücum organizasyonu uygularken topsuz alanda bulunan bazı oyuncuların denge, derinlik ve destek sağlamaları gereklidir. Başarılı bir hücumun ortaya çıkması için, rakip savunmada yaratılan genişlik, derinlik ile boş alanlar yaratılır ve pas yolları genişler.

Savunma taktiği: Etkili bir savunma tüm takımın beraber hareket etmesi ile yapılır. Bu da sadece savunma oyuncuları ile değil tüm takımın savunma yapmasıyla olabilir. On bir oyuncunun savunma anlamında belli yeteneği olmalı ve hepsi savunmayı düşünmelidir. Topun rakibe geçmesiyle birlikte tüm takım en kısa zaman zarfında topun gerisine geçerek takım halinde savunma başlatılmalıdır. Savunma yapılırken rakip hücum yapan futbolculara alan ve zaman bırakmamalı ve pas açıları daraltılmalıdır. Savunma oyuncusu topu kazanması ile çabuk ve seri bir şekilde topu hücum oyuncularına kazandırmalıdır. Etkili bir defansın ardından hücum alanına çabuk ve hızlı geçişin golle sonuçlanması muhtemeldir.

Markaj: Savunma oyuncularını top rakipteyken tehlike arz eden pozisyonları bertaraf ederek kendi kalelerini kontrol altına almalıdır. Markaj; adam markajı, alan markajı kombine(çifte) markajı olmak üzere üç şekilde yapılır.

Adam markajı: Adam adama ve rakibe temaslı yapılan bir markajdır.

Avantajları; savunmadaki görevler belirlenir ve herkesin adamı bellidir. Rakip marke edilmenin vermiş olduğu baskı ile fazla koşarak daha fazla güç sarf edebilir. Rakibin topla buluşmasını ve topa daha fazla pas yapması engellenir.

Dezavantajları; koşunun yönü ve ritmi rakip futbolcu tarafından belirlenir. Adam adama markajlarda taktik anlayışa ters bir pozisyon yanılışı ile karşı karşıya kalınabilir. İkili mücadele anında ilk hamlede başarılı olmaz ise ikinci hamle çok zor durumda bırakabilir. Rakibin yapacağı çapraz koşularda boşluklar verilebilir.

Alan savunması: Savunmada diziliş ve takımın sahaya yayılmasına göre topa sahip olan rakip oyuncuya en yakın oyuncunun kendi alanı içinde bulunmasına bakılmadan yapılan markajdır. Rakip saha içinde alan değişikliği yapması halinde defans oyuncusu onu kovalamaz. Defans ve orta alan oyuncularının hatlar arası mesafeyi iyi daraltmalarıyla etkili bir savunma oluşturması durumunda, rakip futbolcuların aksiyon alanı içinde kalacaklarından dolayı etkileri azalacaktır.

Avantajları; koşu mesafesi daha hesaplı olabilir. Rakip takımın uygulayacağı taktikler az enerji harcanarak engellenir. Geçilen her futbolcunun ardından bir kademe oluşur. Kazanılan toplarla rakip kalede kontratakla etkili bir hücum yapılması mümkün olabilir.

Dezavantajları; kontrol edilmesi gereken alanların kesiştiği yerlerde etkili dripling özelliği olan çabuk ve seri olan rakip oyuncular boşluk ve alanlar yaratabilirler. Defans oyuncularının sürekli başka özelliklere sahip futbolcularla karşılaşması sonucu ayrı ayrı tedbir almayı gerektirebilir. Bu durum bazı savunma oyuncularında dikkat dağılması yaratabilir bu da savunmada sıkıntı yaratır.

Kombine (Çifte) Markaj: Alan adam markajının bileşimidir. Hücum yapan rakip takımın çok çabuk bir şekilde hücumda çoğunluğu sağlamasıyla adam markajı yapan savunma oyuncularının hemen zaman kaybetmeden alan markajına dönmesidir. Topun kaleye çok yaklaşması hareket alanında daralmaya neden olacaktır bu da markajın

yapılmasını yakınlaştırır. Bundan dolayı adam ve alan markajı iç içedir. Günümüzde saha içinde forvet pozisyonunda oynayan futbolcularda zaman zaman adam alan markajı kombine bir biçimde kullanılmaktadır.

1.2.1.4. Futbolda Taktiksel Beceriler

Futbol oyununda teknik ne kadar önemli bir kavram ise taktik de futbolun en önemli parçasıdır. Çünkü bir takım müsabakayı kazanabilmek için kendi taktiksel becerisinin yanı sıra rakip takımın futbol oynama kalitesini ve taktik becerilerini dikkate alarak bir oyun düzeni kurmalı ve bunu düzende problem yaşamadan akılcı bir şekilde oynamalıdır. Taktik, psikolojik bir konsepttir. Çünkü performans zihinsel ve duygusal bir bileşimin sonucudur. Futbolda yaş anlamında belli noktaya gelen sporcular fiziksel ve teknik anlamda yeterli performansı ortaya koyamasa bile saha içinde taktik zekâlarını ve oyun bilgilerini kullanarak oynayabilirler. Bu da futbolda taktik kapasitenin ne kadar önemli olduğunu gösterir (Başer, 1994: 13-45).

Futbolda taktik öğrenme belirli bir süreci ve aşamaları takip etmektedir. Bu aşamalar içerisinde sporcunun fiziksel yeterliliği, zihinsel gelişimi yanı sıra teknik beceri düzeyindeki seviyesi önem arz etmektedir. Çünkü antrenörler sporcuların fiziksel gelişimleri ve bilişsel gelişim dönemindeki evrelerini takip etmeli ve bu evrelerin gelişimine göre fiziksel yüklenme ve taktiksel öğretim şemasını yapabilmeli ve bunların uygulanması ile ilgili zamanlamaları ayarlamalıdır. Günümüzdeki futbol eğilimi ise daha karmaşık teknik becerilere, taktiksel düşünmedeki gelişmeye ve fiziksel olanaklardaki artışa dayanmaktadır (Kaya, 1999: 3-8).

İyi taktik becerilerin geliştirilmesine yönelik temel faktörler geniş bir zaman diliminde uzman liderliğinde eğitim ve genç yaşta başlayan üst düzey rekabet deneyimi ve yüksek kaliteli yetenek geliştirme programlarıdır.

Futbolda temel eğitim içerisinde yer alan en önemli konuları içeren teknik beceriler anlamında ulaşacağı noktaya gelmemiş adölesanlara mevki olarak görevler verilmesi sporcuların bu mevkilere koşullandırmak, özellikle yetenek olarak farklı olan sporculara yeteneklerinin ve teknik gelişimlerinin kısıtlanmasına yol açabilir. Özellikle adölesan dönemde teknik beceri anlamında bireyler 15 -16 yaşlara kadar mükemmel olabilirler, bundan dolayı, farklı farklı mevkilerde oynamalarının onların gelişimlerine katkısı olabilir. Bu durum, onlarda saha içerisinde tüm mevkilerin özelliklerini tanımaya katkı

sağlayacaktır. Sporcunun performans dönemine ulaştığında, en iyi olduğu mevkiye yerleştiğinde teknik beceri anlamında üst seviyeye ulaşması mümkün olabilir. Bu özellik, futbolcu kimliği açısından çok yararlı ve mühim bir özelliktir. Bu özellik daha sonraki süreçte kesinleşen mevki oyunculuğu niteliğine de önemli katkı sağlayacaktır (Topkaya, 2013: 11-41).

Futbolcunun teknik becerileri kazandıktan sonraki süreçte artık saha içinde hangi mevkide oynuyorsa onun gerekliliklerini öğrenmeye başlamış, müsabaka ve antrenmanda uygulamasını yapmaya başlamış olması gereklidir. Futbolculara taktik bilgisi ve pozisyon bilgisinin aynı anda verilmesi sakıncalı olabilir. Çünkü tam olarak oynadığı mevki ile ilgili pozisyon bilgisi tam olarak yerleşmeden taktiksel beceri uygulamalarında yaşanabilecek sıkıntılar sporcuda sonradan korku ve özgüven problemi yaratabilir. Taktik beceri uygulamalarında asıl sorunlar çocuklara çok erken yaş gruplarından itibaren altyapılarda verilen yetersiz taktik beceri ve taktiksel eğitimler ile sporcunun altyapıda performans dönemine ulaştığında antrenörlerin sürekli olarak saha içerisinde farklı görev ve sorumlulukları içeren taktiksel antrenmanları yeterince çalışmamalarıdır. Oysa taktik beceri eğitimi; antrenmanlarda çeşitli problemler yaratılarak olumsuz koşullar kurgulayarak oyun formları içinde çözümleyici davranışlar üretebilme eğitimidir (Topkaya, 2013: 11-41).

Futbolda, taktik beceriler ve karar vermenin altında yatan bilişsel süreçler, spor performansında mükemmellik için temel gereksinimler olarak kabul edilir. Bir maç sırasında sıklığı, kronolojik düzeni ve karmaşıklığı tahmin edilemeyen çok sayıda durum ortaya çıkar ve oyunun her aşamasında mevcut olan karşıtlık-rekabet kavramlarına dayalı olarak oyuncuların ve takımlardan büyük adaptasyon yetenekleri ve anında yanıt gerektirir (Costa, Garganta, Greco ve Mesquita, 2009).

Bu karşıtlık-rekabet (opposition) durumları, bir futbol maçında o kadar belirgindir ki topun hareketleri ve hem takım arkadaşlarının hem de rakiplerin hareket alternatiflerine göre maç koşulları göz önünde bulundurularak sahadaki oyuncuların mekânsal organizasyonu aracılığıyla taktikler gözlemlenebilir. Bu taktik anlayış biçimi, oyuncuların o an için en uygun taktik ilkelere göre boş alanlar işgal etme ve / veya boş alan yaratma yeteneklerini vurgulayan alan içindeki hareketlere ve konumlandırmaya özel bir vurgu yapar. Taktik ilkeler, oyunculara karşılaştıkları durumlardan kaynaklanan

sorunlara hızlı bir şekilde taktik çözümlere ulaşma imkânı sağlayan oyunla ilgili bir dizi norm olarak tanımlanmaktadır. Bu tür özellikler nedeniyle taktik ilkelerin bir maç sırasında oyuncuların davranışlarında anlaşılması ve mevcut olması gerekir, böylece uygulamaları gol atmaya veya gollerden kaçınmaya yol açan hedeflere ulaşmayı kolaylaştırır. Toplu olarak taktik ilkelerin uygulanması, takımın oyunu daha iyi kontrol etmesine, top hâkimiyetini sürdürmesine, top dolaşımında değişiklik yapmasına, oyunun hızını değiştirmesine ve rakiplerin dengesini bozmayı ve sonuç olarak bir golü daha kolay bulmasına olanak sağlar. Bu nedenle taktik ilkelerin uygulanması ne kadar uyumlu ve nitelikli olursa takımın veya oyuncunun maçtaki taktik performansı o kadar iyi olacaktır (Costa, Garganta, Greco ve Mesquita, 2009).

Futbolda taktiksel gelişim savunma ve hücum taktikleri olarak incelenebilir. Çünkü bir antrenör top kendi takımında ise hücum taktiği, topa kendi takımı sahip değilse savunma taktiği geliştirmelidir. Futbol özellikle günümüzde daha disiplinli bir yapıya bürünmüştür. Artık tüm takımlar savunma ve hücum prensiplerinden taviz vermeden uygulamaktadır. Çünkü takımlar artık bütün stratejilerini müsabaka kazanmak üzerine kurmaktadır. Bundan dolayı da takımlarda savunma ve hücum oyuncuları arasında farklılık ortadan kalkmıştır. Tüm takım topun arkasına geçerek savunma yaptığı gibi bir takım hücumu da kaleciden başlayan pas örüntüsü ile hücumu başlatmaktadır. Bu farklılıklar teknik-taktik anlamda ortadan kalktığı gibi fiziksel anlamda da ortadan kalkmıştır. İki temel taktik ilkenin eklenmesi ve oyunun hücum ve savunma aşamalarındaki pratik uygulanabilirliklerinin vurgulanmasıdır (Costa, Garganta, Greco ve Mesquita, 2009).

Futbolda taktik oyunu kazanabilmek için oluşturulan bir plan ve karşı rakipten sana karşı kurulan farklı planlara da çözüm üretmek için uygulanan yöntemlerdir. Bundan dolayı taktik bilgiler oyunculara küçük yaşlardan itibaren öğretilmeli ve yıllar içinde deneyimle geliştirilmelidir. Futbolcu, herhangi bir oyun stratejisinde belirlenen takım taktiklerini bilmeli ve uygulayabilecek kapasitede olmalıdır. Bununla birlikte futbolcunun takım taktiklerini yerine getirebilmesi için de bireysel ve grup taktiklerini çok iyi bilmeli ve en iyi şekilde uygulayabilmelidir.

2.1.1.4. Savunma Taktikleri

Etkili bir defans, takımdaki bütün futbolcuların beraber hareket etmesiyle olabilir. Defans yapmak yalnızca defans oyuncularının yapacağı bir iş değildir. Etkili bir savunma tüm takımın birlikte topun kaybedilmesi sonucu gösterdikleri reaksiyonla mümkün olabilir. Elbette ki savunma elemanları kendi sahasında kalelerine en yakın oyuncular olmalarından dolayı birinci derece sorumluluk onların olabilir. Fakat daha önde başlatılmayan savunma, gerideki oyunculara zor anlar yaşatacaktır (Erdem, 2005).

Bireysel Savunma Taktikleri (Top ile ve Topsuz): Bireysel olarak savunma taktiklerine özgü hareketlerin yeterli olması, grup ve ekip taktiğine göre hareket yeterliliğini oluşturan başlıca etkidir. Bu hareketler; ilk toplara müdahale, hücum yapan futbolcunun yönünü kaleye çevirtmeme, hücum yapan futbolcuyu tehlike konisinin içine girdirmemek, oyalama, derinlik, denge, kademe, savunmada yer tutma gibi önemli kıstaslardır.

Takım halinde iyi savunma futbolcuların kişisel olarak iyi bir savunma yapabilmeleriyle mümkün olabilir. Savunmada uygulanacak bireysel taktikler, savunma durumundaki oyuncuların hücum edenlere karşı bire bir durumlarda gösterdiği davranışlardır (Erdem, 2005).

Grup Savunma Taktikleri

Bireysel savunmada anlatılan hususlar, savunma olgusu içinde topa sahip olunmadığı durumlarda futbolcunun o zaman içerisindeki durumu ile ilgili bireysel görevlerini içermektedir.

Topu kaybettikten hemen sonra takım olarak hücum oyuncuları, orta saha ve defans hattında ayrı bir defans olgusu gündeme gelmektedir. Bunun gerçek adı grupsal savunma taktikleridir.

Grup savunma taktikleri, savunmada yürütülen bireysel taktikler, grup taktiklerini yürütmenin ön şartıdır. Oyun oynanırken içeriğinde, 1:1 oyunun içinden, 2:2, 3:3, 4:4 ya da daha fazla oyuncudan oluşan durumlara geçilebilir (Erdem, 2005).

Grup savunma taktikleri ayrıca alan ve adam adama savunma olarak da iki ana kısımda incelenir, bunlar alan savunması ve adam adama savunmadır.

2.1.1.5. Hücüm Taktikleri

Karşı rakip takımın hücüm organizasyonu başarısız olduktan sonra bütün takım hücüm pozisyonu almalıdır. Buna göre izlenmesi gereken birinci kural, futbolcuların genişlik ve derinlik boyutunda bütün alanı en iyi şekilde kullanarak pozisyon almalarıdır. Kademesiz ve eksik yakalanan rakibin, savunmada toparlanmasına imkân verilmeden hücüm edilmelidir.

Hücüm yapan bir takımın gayesi, gol pozisyonu yakalamak ve en uygun anda vuruş yapmak için alan yaratabilmek ve hücüm yapan futbolcuların sayısını artırmak olmalıdır. Çağdaş futbol, orta alanda oynayan oyuncular ve kenar bek oyuncularının ofansa katılmaya hazırlıklı olmalarını gerektirir. Bu; futbolcular arasında iletişim ve düşünce birlikteliğinin olması, hücumların uyum içerisinde yapılmasına olanak sağlar. Buna göre oyuncuların karar vermesini kolaylaştırmak için, antrenmanlarda oyunculara çeşitli pozisyonlarda nasıl davranacaklarını öğretmek gerekir (Erdem, 2005).

Hücüm taktiğinde de bireysel taktik performansı ile grup taktik performansı daha çok ön plana çıkmaktadır. Çünkü futbolun amacı gol atmaktır. Golün olması için de etkili bir hücüm taktiği ve stratejisi geliştirilmelidir. Hücumda bireysel taktikler; topu koruma, topu ileri taşıma, hızlı yer değiştirme, top ayağında olan arkadaşına alan yaratma, arkadaşlarının nerde olduklarını izleme ve takip, doğru karar verme, çevre kontrolü yapma, arkadaşına pası alabileceği şekilde atabilme, attığı paslar sırasında rakip eksiltme şeklinde sıralanır. Bu teknik beceriler saha içinde bir futbolcu ve takım için gereklidir fakat başka bir önemli kavram da futbolcuların yeteneklerine ve rakibin özelliklerine göre taktiksel becerilerin gelişmesidir. Bütün bu özellikler oyun içinde belli bir tempoda, içsel ve dışsal motivasyon yardımıyla ayrıca iyi bir takım içi iletişimle gerçekleşmektedir (Başer, 1994: 78-84-92).

Hücumda grup taktiği birçok futbolcunun hücüm varyasyonları yaratarak uygulanan taktiklerdir. Hücumdaki grup taktikler, belli bir şema içerisinde uygulandığı gibi değişen hâllerde ahenk sağlanması için yaratıcılık da gerektirir (Erdem, 2005).

Etkili bir grupsal hücüm yapabilmek için bazı prensipler vardır bu prensipler;

- **Oyuncular arası iletişim:** Arkadaşının hareketini izleyerek, göz göze gelerek onun niyetini anlamalıdır.

- **Oyuncuların birbirlerine boş alan yaratmaları ve pozisyonlarını sık sık değiştirme:** Hücumda seçenek yaratma ilkesine uymalıdır.

- **Paslaşmalarda topun hızını belirlemek ve ardışık paslar yapmak (Bu, rakibin önlem almasını zorlaştırır.):** Topun temposunu, oyuncunun takım arkadaşı ve rakibe olan uzaklığı belirlemelidir. Topun sahada hızlı devri, hücum için uygun pozisyonlar bulmayı kolaylaştırır (Erdem, 2005).

Pek çok spor dalında olduğu gibi futbolda da dayanıklılık, kuvvet, sürat ve esneklik gibi kondisyonel özellikler fiziksel yeterliliği beraberinde getirir. Bu yeterlilik futbolun içerisinde yer alan spora özgü ve taktiksel becerilerin de yerine getirilmesinde önemli rol oynar. Ancak futbolun içerisinde yer alan farklı görev algıları futbolcuların farklı yeterliliklerde olmasını gerektirir. Bu, çok yönlülüğün bir parçasıdır. Yerine getirilmeye çalışılan görevler aslında futbolcuların pozisyonlarından başka bir şey değildir. Kaleci, orta saha oyuncusu, kanat vb. olarak adlandırılan pozisyonlar futbol oyun sisteminin en önemli özelliğidir. Futbolcuların pozisyonlara göre yetiştirilmeleri daha sonraki kariyerleri için oldukça önemlidir. Çünkü futbolcu pozisyonunun özelliklerini yerine getirebilmeli ve orada kendini en iyi şekilde ifade edebilmelidir (Urartu, 1994).

2.2. FUTBOLDA ALTYAPI VE ÖNEMİ

Futbolda altyapı düzeni, 12 yaş grubu ve üzerindeki genç futbolculardan oluşan yarışmacı takımların olduğu sistemdir. Bu takımları oluşturabilmek için futbolun temel eğitimini almış, önemli antrenman ve hareket yöntemleriyle yetiştirilmiş genç futbolculara ihtiyaç duyulmaktadır. Statüsü amatör veya profesyonel olan tüm futbol kulüplerinin öncelikli hedefinin genç futbolcu yetiştirmek ve doğru bir şekilde futbol eğitimi vermek olması hem takımlar hem de gençler için olumlu bir adım olacaktır. Bu süreç içerisinde okullar ile işbirliğine varmak ve gençlerin eğitim sürecini de değerlendirmek daha sağlıklı bir sistem oluşturacaktır (TFF.org: 735, Erişim Tarihi: 06.05.2017).

Futbol dünyasındaki kulüplerin genç futbolcu yetiştirirken kabul görmüş bazı ortak paydalarla hareket ettikleri düşünülmektedir. Çünkü önemli kulüplerin birçoğu altyapıya önemli yatırımlar yaparak oyuncu yetiştirmeyi ve kulüp gelirlerini artırmayı amaçlamışlardır. Dünya çapında kulüpler, ekonomik sebepler ve kulübe katkı sağlayacak futbolcular yetiştirme amacıyla altyapıya önem vermektedirler (Bayraktar, 2017).

Avrupa’da kulüplere hatta dünya geneline altyapıların hepsi futbol akademisine dönüştürülmüş ve okul eğitimi ile birlikte paralel yöntemler geliştirmeye önem verilmiştir. Eğitim felsefesi temel ilke haline getirilerek altyapılar bir nebze okula dönüştürülmüştür (Futbol Akademisi dergisi, 2016).

Altyapı akademileri, Avrupa futbolunun fabrikasıdır. Dolayısıyla en iyi şekilde çalışması, gerçekleştirilebilir hedefler üzerinde yükselmesi büyük önem taşıyor. Bu amaçla yola çıkan Avrupa Kulüpler Birliği, futbol akademileri ile ilgili çok kapsamlı bir araştırma hazırladı. Ajax, Arsenal, Barcelona, Bayern Münih, İnter, Porto gibi altyapıdan futbolcu yetiştirme konusunda öne çıkan takımların futbol akademileri incelenerek hazırlanan rapor, doğru altyapı sistemi yaratma rehberini andırıyor. Raporunda, futbol akademilerinde yetenekli gençlerin bulunup yetiştirilmesi temel amaç olarak sunuluyor. Başarılı kabul edilen futbol akademilerinin ortak noktası ise temel prensiplerinde yatıyor. Yetenekli gençleri bulmak ve eğitmek yeterli görülüyor, takım ruhunun yeni gelen nesillerle aktarılması gerektiği savunuluyor. Kulüplerin %75’i, bu amaçla altyapıda eğitim gören gençleri A takıma mümkün olduğunca yakın tutuyor. Yan yana sahalarda yapılacak antrenmanlar, gençlere ilham kaynağı yaratmanın yanı sıra aidiyet duygusunu da geliştiriyor (<http://tr.beinsports.com/haber/futbol-akademilerde-yetisiyor> Erişim Tarihi: 02.05.2017)

Avrupa’da bunu en iyi uygulayan ülkelerin başında ise Almanya gelir çünkü kendilerine ait bir model tasarlayıp hayata geçirerek önemli bir çatı kurmuşlardır.

“Almanya modeli ile alakalı söylenecek asıl şey çocukların ilgi ve isteklerine göre çocuk istediği spor dalına yönlendirilmiş ve bu alanda temel eğitim alması sağlanmıştır. Bu doğrultuda tüm ülkedeki çocukların sporla buluşturulması amaçlanmıştır. Bu oluşumda tabii ki okullarında katkısı büyük olmuştur. Beden eğitimi dersleri sağlıklı yaşam modeline göre tasarlanmış ve bu doğrultuda yüzme, atletizm, jimnastik ve eğitsel oyun biçimlerini kavramak amaçlanmış ve bu branşlara önemli bir zaman ayrılmıştır” (Futbol Akademisi dergisi, 2016).

Almanya modeli sadece futbolda değil, tüm spor dallarında yerel ve mahalli spor kulüplerini önemli ve işlevsel kılmış, bu anlamdaki yasal düzenlemeler kulüplerin örgütlenmesi bu amaçla görev ve sorumluluklar ile düzenlemiştir. Bu yazı Almanya modeline övgüler düzmek ve bu anlamda Almanya’ya bir kutsiyet atfetmekten ziyade bir

model oluşturarak o modeli doğru ve düzgün bir şekilde işletmenin sonuçlarına dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Spor ve eğitim kurumlarında hem “toplumcu” bir anlayışın mutlak olduğu bir modelden hareket ederek hem de sporun ve özellikle ticarileştirilmiş futbolun gereklerini yerine getirmede karar verilmiş bir eğitim ve işletim modelinin eksiksiz, olabildiğince eşitlikçi ve sistematik olarak hayata geçirilmesinin önemi büyüktür” (Futbol Akademisi dergisi, 2016).

Spor kulüplerinin altyapılarına önem vererek gelişip büyümeleri elebette daha sağlıklıdır ve istenen bir durumdur. UEFA da bunu destekleyen adımlar atmıştır. Eroğlu ve Karadağ (2020), “Mali Tablolar Bakımından Spor Kulüpleri Yasasının Gerekliliği” adlı çalışmalarında Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) tarafından 2013 yılından itibaren uygulanmakta olan Financial Fair Play (FFP) kurallarının bir amacının da spor kulüplerinin alt yapılarına yönelimlerini sağlayarak tüketen değil üreten pozisyonuna gelmelerini teşvik etmek olduğunu beyan etmişlerdir.”

Eniseler (2009: 7), uzun süreli olarak planlanan çocuk ve gençlerin antrenman gelişim programlarını temel hareket gelişimi (5-11 yaş), yoğun antrenmanlara hazırlık amacıyla antrenman dönemi (11-14 yaş), müsabakalar hazırlık dönemi (14-16 yaş) ve performans antrenmanları dönemi (>17 Yaş) şeklinde ele almıştır.

2003 yılında ülkenin farklı yerlerinde 366 altyapı tesisi oluşturularak 8-14 yaş grubunda yaklaşık 15 bin yetenekli sporcu keşfedilecek şekilde yetenek taraması yapılmıştır. En az UEFA B Lisansına sahip 1000 altyapı antrenörü tarafından savunmaya dayalı ve ofansif oyuncular olarak ikiye ayrılan genç yetenekler buldukları bölgenin her yerinde ve iki ayağını da etkili kullanabilecek şekilde yetiştirilmişlerdir (Joganita.net.com.tr.2016/Erişim Tarihi: 22.10. 2016).

“Almanya’da 2002 yıllarındaki altyapı sisteminin ilk oyuncularından olan Lahm’ın birden fazla mevkide oynayabilmesi, kariyerine kanatlarda oynayarak başlayan Mesut Özil’in 10 numara pozisyonunda zirveye çıkması yine defansif orta saha olarak kariyerine başlayan Hummels’in stoper pozisyonunda oynaması, Almanya’nın altyapı sistemi içerisinde birden fazla mevkide oynayabilme üzerine eğitim gördüklerinin birer kanıtıdır” (Futbol Akademisi dergisi, 2016).

“2002-2003 sezonundan bu yana bir kulübün profesyonel lisans alabilmesi için akademi açma şartı getirilmiştir. Bunların denetlenmesi de çok sıkı biçimde yapılmıştır.

Almanya’da bu uygulama hem kulüplere hem de milli takıma olumlu yansımıştır. Örneğin 2014 Dünya şampiyonu olan 23 kişilik takımdan Klose ve Weidenfeller dışındaki oyuncuların hepsi bu akademinin ürünüdür” (Haber Türk gazetesi, 2016).

Almanya modelinin dışında 2019 yılında Mehmet Altunkılıç adlı yazarımız bazı Avrupa takımlarının nasıl akademiye dönüşüp ardından aldıkları verim sonucunda yetişen oyuncuları analiz etmiştir. Bu oyunculardan bazıları dünya futboluna damga vurmuş oyunculardır.

Hollanda kulübü Ajax’ın altyapısı “yaşam kulübü” mantığıyla çalışıyor. De Toekomst’da yetişen gençler 2 aylık raporlarla gelişimleri değerlendirilerek eksikleri ve artıları göz önüne alınıyor. Bu raporlar doğrultusunda gençlerin aileleriyle de ortak bir çalışma yapılarak oyuncuların gelişimleri takip ediliyor. Bu gelişimlerin en önemli noktası zekâ, teknik, kavrama, hız ve kişilik analizleri. Ajax için bir diğer önemli özellik oyuncuların, kulübün felsefesine uyumlu olması. Ajax, futbolcu yetiştirme konusunda Avrupa’nın en önemli lokomotiflerinden birisi (Altunkılıç, 2019).

Futbolun beşiği olarak kabul edilen İngiltere’nin en büyük takımlarından biri olan Manchester United sadece İngiltere’nin değil dünyanın en büyük futbol markalarından birisi. Bu sistemin mimarı ise Sir Alex Ferguson. Çalışmalar Carrington Eğitim Merkezi’nde yapılıyor. Bu çabalar ilk meyvesini 1992 yılında verdi. Kulübün 1992 kadrosu, Ferguson’un altyapıdan yetiştirdiği gençleri takıma yerleştirmesiyle kuruldu. Bu oyunculardan bazıları, Giggs, David Beckham, Paul Scholes, Gary ve Phil Neville kardeşler, Nicky Butt, Terry Cooke ve Smalling’dir (Altunkılıç, 2019).

2008 yılında spor akademileri içinde ilk ISO 9001 belgesi alan akademi Sporting Lizbon Puma Akademisi oldu. Akademiye gençler sadece futbol oynamıyor, müzik ve sanat tarihi, etik alan dersleri gibi eğitimlerden geçirilerek gelişimleri sağlanıyor. Puma Akademisi’nden yetişen gençler sadece yeteneklerini geliştirmekle kalmıyor aynı zamanda özel antrenman teknikleriyle de fiziksel güçlerini geliştiriyorlar. Akademinin başında Portekiz’in efsane futbolcusu Luis Figo bulunuyor. Onun gibi bu akademiden mezun olan diğer futbolcular şunlar: Cristiano Ronaldo, Luis Nani, Ricardo Quaresma, Pepe, Joao Moutinho. Bu akademinin en büyük özelliği yetişen yıldızları büyük kulüplere satmaktır (Altunkılıç, 2019).

Tabii ki bu konuda en önemli pay şüphesiz Barcelona takımındır. Bir kulüpten daha fazlası sloganıyla yola çıkan Barcelona altyapısında La Masia (çiftlik evi) kampüsünde sadece futbol değil çağdaş bilimler de öğretiliyor. Burada amaç yetişen futbolculara mental bir felsefe de aşılacak. La Masia'dan yetişen bazı futbolcular şunlar: Lionel Messi, Andres Iniesta, Xavi, Sergio Busquets, Carlos Puyol, Gerard Pique, Pedro ve Sergi Roberto. Barcelona teknik direktörü Pep Guardiola da bu okulun en başarılı mezunları arasında yer alıyor (Altunkılıç, 2019).

Avrupa çok büyük bütçelere sahip olmasına rağmen altyapı planlamalarından vazgeçmeyen bu takımlar istedikleri oyuncuları alma potansiyelleri olmasına rağmen alt yapılardan çok önemli oyuncuları dünya futboluna kazandırmışlardır.

Fakat ülkemizde ise durum tam tersi olmuştur. Sürekli olarak bu alandan planlar yapılırsa da takımlar devasa bütçeleri yaşlı ya da alt seviyedeki yabancı oyunculara ayırarak alt yapı gerçeğini görmezden gelmişlerdir. Fakat son yıllarda Altınordu Spor Kulübü bir kıvılcım ateşi yakarak Türk futbolu için bir umut olmaya başlamıştır. Yapmış oldukları tesisleri bir eğitim akademisine dönüştürmüş İYİ İNSAN, İYİ BİREY, İYİ VATANDAŞ sloganı ile ülke futboluna çok anlamlı bir mesaj vermiştir. 95 yıllık maziyle köklü bir kulüp olan Altınordu Spor, Buca Spor 'la yollarını ayırdıktan sonra Altınordu sporu satın alan Seyit Mehmet Özkan altyapı Buca da yaptığı çalışmalarını Altınordu da başlatmış ve altyapısından yetiştirdiği çok sayıda futbolcuyu başka takımlara transfer etmiştir. O futbolculardan bazıları Çağlar Söyüncü, Cengiz Ünder, Barış Alıcı, Berke Özer ve Erce Kardeşler 'dir (Altunkılıç, 2019).

Geçmişe bakıldığında ülkemizin önemli takımları olan Galatasaray, Beşiktaş, Bursaspor, Trabzonspor ve Gençlerbirliği gibi takımlarımız altyapıya yaptıkları yatırımların karşılığını fazlasıyla almıştı. Fakat bunları yukarıda belirtmiş olduğumuz gibi kurumsal yapıyı tam olarak oluşturamadıkları için altyapısal problem sürekliliğini sürdürememiştir. Eski yıllara baktığımızda Galatasaray Florya Metin Oktay Tesisleri adeta bir futbolcu fabrikası gibi çalışıyor. Bu tesis Galatasaray'a bugüne kadar Bülent Korkmaz, Tugay Kerimoğlu, Suat Kaya, Emre Belözoğlu, Okan Buruk, Emre Çolak, Ferhat Öztoran, Aydın Yılmaz, Özgür Can Özcan, Ozan Kabak ve dünyanın bir numarası Barcelona forması giyen Arda Turan gibi futbolcular kazandırdı (Altunkılıç, 2019).

Yine diğerk büyük kulübümüz Beşiktaş Kartal Yuvası adı verdiği altyapısından, Metin, Ali ve Feyyaz efsanesi dışında, Rıza Çalımbay, Sergen Yalçın, Sinan Engin, Nihat Kahveci, Serdar Özkan, Batuhan Karadeniz, Necip Uysal ve son olarak kaleci Ersin Destanoğlu ile Rıdvan Yılmaz gibi isimler yetiştirmiştir (Altunkılıç, 2019).

Türkiye’de futbolcu yuvası olarak bilinen Trabzonspor, Gökdeniz Karadeniz, Tolga Zengin, Yusuf Yazıcı, Abdülkadir Ömür, Olcay Şahan, Onur Recep Kıvrak, Uğur Demirok, Yusuf Erdoğan ve Mustafa Akbaş gibi isimleri yetiştirmiş ve Trabzonspor mazisine bakıldığında şampiyonlukların hepsinin altyapıdan gelen oyuncularla kazanıldığı bilinmektedir (Altunkılıç, 2019).

Avrupalı kulüpleri gözlemlediğimizde Türkiye’nin aksine altyapı sistemlerini düzene sokmuş durumdadırlar. Çünkü ürettiklerini satan kulüplerle karşılaşmaktayız. Yetiştir sat taktiği bazı kulüplerin felsefesi olmuş durumdadır. Bu uygulama ile bile sportif anlamda bizden daha başarılı durumda oldukları; ulusal takımlarda, Şampiyonlar Ligi ve UEFA kupalarında da görölmektedir.

2000’li yıllar öncesinde Türkiye de öz kaynak düzeni ortaya çıkmıştı. O sürecin mimarı Serpil Hamdi Tüzün hocamız tarafından Türk futbol literatürüne sokulmuştur. Sayısız elit futbolcu yetiştirmiş 1993 yılında Türkiye A-Genç Milli Takımı ile Avrupa ikincisi ve 1994 senesinde ise B-Genç Milli Takımı ile Avrupa şampiyonluğu kazanmıştır. Tüzün, öz kaynak düzenini şu şekilde tanımlamıştır: “Terminoloji önemlidir ve altyapı denildiği zaman aslında duvar, pencere, kanalizasyon ve benzeri anlaşılır. Biz insanla uğraşıyoruz. Öz kaynak düzeni, kulüpte gözünü açan, oranın örfünü âdetini benimsemiş insanların, bir düzen içinde yetiştirilmesidir. Kaynak kelimesinde de bir duruluk, saflık, temizlik vardır. Çocuklar gibi. Düzen derken bilinçli ve planlı çalışmaları kastederiz”(Onur Yazıcıoğlu, Goal.com).

Türkiye’nin önde gelen altyapı hocalarından biri, altyapının önemine bu şekilde vurgu yapmıştır. Futbol kulüpleri altyapılara yaptıkları yatırımın karşılığını ancak sabır göstererek başarılıbileceklerini bilmelidir, çünkü hiçbir yatırımın hemen sonuç vermesi mümkün değildir. Sabırsızlık ile sağlıklı bir altyapının oluşturulması ve işletilmesi mümkün değildir. Altyapının önemini dünya ölkeleri çok çeşitli araştırmış ve bu yapılan araştırmaların içeriğinde yaşanan problemler esas alınmıştır. Çünkü problemler üzerinden gidilerek doğru sonuca ulaşabilir.

Richardson vd., (2004, s.195-214) çalışmasında “İngiltere’deki futbol akademilerinde genç futbolculara yapılacak desteklerin neler olabileceğine değinerek nasıl daha iyi bir sistem kurulabileceği üzerine yoğunlaşmıştır. Çalışma araştırmacıların İngiltere’deki uzun dönemli elit gençlik futbolu geliştirme programları üzerine yaptıkları araştırmalara dayanmaktadır. Araştırma üç yıl sürmüştür. Öncelikle keşif amaçlı görüşmeler yapılmış sonuçlar tam olarak yazıya dökülmüş daha sonra da içerik analizine tabi tutulmuştur. Sonrasında ise odak grup çalışmaları tamamlanmıştır. Çalışma ortamındaki her zaman yaşanabilen problemler araştırmanın öncelikli konusudur. Bu çerçevede, futbol akademilerinin organizasyon yapıları, ihtiyaçlar ve personel hakkında okuyucuyu bilgilendirmişlerdir. Ayrıca, özellikle akademilerin yöneticilerinin görev ve sorumluluk alanlarına detaylı şekilde değinilmiş, yetenekli gençlere ne tür destekler sağlayabildikleri irdelenmiştir. Temelde dört yönetici ile çalışılsa da özellikle iki yönetici beş ay boyunca gözlemlenmiştir.”

Başka bir çalışmada genç sporcu gelişim ortamı nasıl sağlanmalıdır diye bir çalışma yapan Robertson and Way (2005, s.6-12) iki soruya cevap aramıştır: “Sporcuyu geliştirmenin en etkin yolu nedir? Genç sporcunun gelişmesini ve sporu öğrenmesini sağlayacak spor ortamı nasıl sağlanabilir?”

Araştırmada ulaşılan cevap uzun dönemli atlet gelişimi modelidir. Model; kronolojik yaştan daha çok biyolojik yaşa dayanarak hazırlanan antrenman, yarışma ve toparlanma programına dayanmaktadır. Bu çerçevede, sporcu merkezli, antrenör kontrolü altında, spor bilimine dayanan ve sponsorlar tarafından desteklenen bir programdır. Biyolojik ve antrenman yaşları temel alınarak gelişme ihtiyaçlarına göre periyodlara ayrılmış antrenman ve yarışmalar söz konusudur. Modelin temeli planlama ile periyodlama ve uzun-kısa dönemli antrenman ve performans programları ile ilgili çalışmalara (Balyi, 2005: 1-30) dayanmaktadır.

Türkiye’de futbolda problem nerde? Öncelikle bu soruya cevap verebilmemiz için ülkemizde ki altyapıların fiziki şartları başta olmak üzere antrenörlerin çalışma koşulları gibi temel donanımların yeterliliği araştırılması bu soruya cevap niteliği taşıyabilir. Ülkemizde her kesimden insanın bir altyapı fikri var ama bunu eyleme geçirme noktasına gelince her şey duruyor. Peki, diğer ülkelerden geri kalmamızın nedenleri sadece

altyapılar mı yoksa sürekli olarak para harcayarak kulüpleri bataklığa sürükleyen yöneticiler mi?

İşte bu kıstaslar araştırılmalı ve Türk futbolunun kendine has bir felsefe oluşturması gerekmektedir. Çünkü kısa süre başarılı olma çabası futbolumuzu sürekli olarak geriye götürmeye devam edecektir. Özellikle tesis ve yetenekli oyuncu bulma konusunda sıkıntılar yaşayan kulüplerimizde en büyük sıkıntıyı antrenörler ve çocuklar yaşamaktadır.

Bilhassa adölesan dönemin başında olan çocuklara gerekli destekler verilmemesi ve sürekli olarak yıldız adayları olarak yapılan baskılar çocukların gelişim dönemi özellikleri dikkate alınmadığından çocuklar üzerinde ağır yükler getirebilmektedir. Bu durum çocuklarda stres ve özgüven kayıplarına neden olmaktadır. İşte bu hassas noktaların tespiti ve gelişim dönemleri boyunca sadece onların temel becerilerinin üzerine yoğunlaşarak onlardaki yeteneğin maksimum seviyeye çekilmesi düşünülebilir. Türkiye olarak çok yetenekli ülkeyiz aslında sadece çalışkanlık ve üretkenlik seviyesini yükseltmeliyiz. Çocuklarda gelişim kronolojisi doğru planlamalarla yapılmadığında erken yaşta sporcuların futboldan uzaklaşabildikleri görülmüştür.

“Yapılan bir araştırmada; 9-14 yaş arası Avrupa’da topa temas sayısı en az olan çocuklar Türk çocuklarıdır. 15 yaşında futbolu bırakan en çok çocuk Türkiye’de bulunmaktadır. Aslında güzel bir jenerasyonumuz var. Avrupa ve Dünya Şampiyonlarına sürekli katılabilen bir milli takım ve Avrupa’da başarılı olacak takımlar ve sporcular yetişebilir (Cumhuriyet gazetesi, 2019).”

Bu bağlamda Türkiye’de çok önemli altyapılarda görev yapmış bazı hocalarımızın bu konu ile ilgili görüşlerini de değerlendirerek bu konu üzerindeki bazı parametreleri pekiştirmek önem taşımaktadır.

EMRAH BAYRAKTAR - Galatasaray Akademi Direktörü, UEFA Antrenör Eğitimci

“Doğru bir altyapının dört temel unsuru vardır: Kaliteli eğitimci, kaliteli oyuncular, kaliteli fiziksel koşullar ve iyi bir organizasyon. Organizasyonun içerisinde de oyuncuları nasıl eğiteceğini belirleyen felsefe yatar. Bu dört kriterden birini öne çıkarıp birini daha önemsiz gibi gösteremeyiz. Zaman ve proje oldukça önemli. Ülke olarak sabırsız bir yapımız var, her şey hemen olsun istiyoruz. Altyapıya bir yıl yatırım yapıp ertesi sene A

takımda fark yaratacak oyuncular çıksın istiyoruz. Ülke olarak bu kriterlerin birçoğunda geride olduğumuzu söyleyebilirim. Fiziksel koşullarımız ülke genelinde yetersiz, birçok ilde yeterli sayıda futbol sahası yok. Profesyonel kulüplerin altyapı tesisleri yetersiz durumda. Yetenek havuzumuz geçmiş yıllara göre daralıyor, son 10-15 yıla baktığımızda doğal yetenekli çocuklar azalmaya başladı” (Haber Türk gazetesi, 2018).

İHSAN DERELİOĞLU - Trabzonspor Gençlik Gelişim Sorumlusu

“Altyapıda en iyi sonucu alabilmek için oyuncu, antrenör, tesis, proje ve zaman kriterlerinin hepsinin bir arada olması lazım ancak öncelik, yetenek seçimi yani oyuncudur. Ondan sonra eğitici, tesis, organizasyon gelir. Profesyonel düzeyde oynama fırsatının bulunması da gerekiyor. Üst yapılarda oynayacak imkân sağlanmazsa bunların hiçbiri yerine getirilmemiş gibi oluyor. 80 milyonluk bir ülkeyiz, yaklaşık 20 milyon da gencimiz var ancak kaç spor yapabiliyor? Bunun dışında hem tesis hem de organizasyon anlamında eksikiz. Daha önemlisi okul sporcu işbirliği anlamında yetersiziz. Bu sadece futbolda da değil diğer spor dallarında da böyle çünkü spor yapabilen çocuğumuz oturdukları, ikamet ettikleri mahallelerde spor yapacak ortamı bulamıyorlar. Özellikle Anadolu’daki çocuklar tesisten mahrumlar. Bu bahsettiğimiz havuzdan yetenek teşhisi yapıp elit sayıya ulaşamıyoruz. Kulüplerin mantalitesi de çok önemli. Tüketici modelde olan bir ülkeyiz, üretici anlayışa döndüğümüzde bunların hepsini bir bir aşabiliriz. Ancak okul durumu bayağı belirleyici oluyor. Sabah 08.30 akşam 16.00-17.00 gibi biten bir eğitim düzenimiz var. Bu çocuklar ne zaman spor, antrenman yapacaklar? 17.00 gibi antrenmana getirebildiğiniz, beslenmesini düzgün sağlayamamış çocuğu antrenman yaptıracak ve eve ulaştıracaksınız bu da saat olarak 20.00-21.00’ i bulacak. Bu çocuk ne zaman dinlenecek, 24 saatinin kaçını ayakta geçirmiş olacak? Kulüpler ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın bir çözüm bulması gerekiyor. “

“Türkiye’de üstün yetenekli çocukların sayısına kalmışız. Kendi çabalarıyla çıkıyorlar ancak birçoğu da yetersizlikler nedeniyle hiç parlamıyor. Yusuf Yazıcı, Abdülkadir Ömür gibi kısıtlı örnekler var. Bu çocukların okuduğu okulun spora yakınlığı, yaklaşımı sayesinde, antrenman programını etkilemeyen düzenler sayesinde şanslı çocuklar. Ayrıca özel de yetenekler. Altyapılardaki oyuncuların yetenek olarak profesyonel seviyeye ayak uyduramadıklarını düşünmüyorum, ayak uyduramama daha çok psikolojik, aile, çevresel faktörlerden, profesyonel kulüplerin ihtiyaçlarından

kaynaklanıyor. Günlük başarılarla, sonuçlara endekslendiği için A Takıma geçiş sürecinde sabır olmuyor. Medyanın, ailenin, toplumun bakış açısı çocukları etkiliyor. Diğer önemli nokta ise ekonomik farklar. Profesyonel olduğunda yaşam tarzları çok önemli farklar oluşturuyor.”

“Maalesef altyapılarımızda rekabetçilik kanayan yaramız. Altyapılarda çalışanlar olarak sonucun önemli olmadığını düşünüyor, ifade ediyoruz ancak uygulamaya gelindiğinde sonuç elde edilemediği zaman bunu söyleyenler, o görevleri yapamayacak durumda oluyorlar. Dışarıdan kulübe, kulüpten antrenöre, antrenörden de oyuncuya bir rekabetçi anlayış geçebiliyor. Yoksa oyuncunun gelişiminin, takımın puansal gelişiminden daha önemli olduğu gerçeği ortada” (Haber Türk gazetesi, 2018).

Teknik Direktör Yılmaz Vural

“Köln Spor Akademisinden mezun olan ve Almanya Futbol Federasyonu'ndan UEFA Pro Lisans diploması sahibi teknik direktör Yılmaz Vural, yaklaşık 3 milyon Türk'ün yaşadığı Almanya'dan dünya çapında 3 Türk futbolcu yetişirken, 80 milyonluk Türkiye'den bu ayarda bir oyuncu çıkmamasının temel sebebinin altyapı eğitimi olduğunu şu sözlerle özetlemiştir: Bu tamamen eğitilmiş ile eğitilmemiş arasındaki farkı ortaya koymaktadır. Almanya'da 300 bin lisanslı Türk oyuncu olduğu söyleniyor, bunların içinden de üç önemli futbolcu çıkabiliyor. Türkiye'de de aynı ortam oluşturulursa, altyapıya gereken ilgi gösterilirse Türkiye de bu konuya ağırlık verse 80 milyonluk ülkeden çok iyi bir on bir hatta otuz, kırk neden olmasın?”

“Öncelikle zihniyetimizi değiştirmemiz gerekiyor. Genç oyuncunun ülke futboluna, profesyonel takıma kazandırılması sadece altyapı antrenörünün ve yetkililerinin ödevi değildir. Oyuncu, altyapıda gelişir ancak profesyonel düzeye geçişi aynı zamanda kulüp politikası ve ülke kültürüyle alakalıdır. Kulüp politikasının olması lazım, yöneticilerin, genç oyuncunun A takımında görev yapmasını, teknik direktörlerin önüne beklenti olarak koyması lazım. Bunu yapsınlar ki A takım teknik direktörleri genç oyuncuların geçiş noktasında, hazırlama noktasında istekli davranınsınlar. Ülke kültürünün olması lazım. Fiziksel tesislerin iyileştirilmesi, futbolun gelişimine dair yatırımların olması gerekiyor. Spor kültürünün de gelişmesi gerekiyor. Genç oyuncuların, profesyonel takımda oynamasına müsaade edecek taraftar kültürünün oluşturulması gerekiyor” (Haber Türk gazetesi, 2018).

Yılmaz hoca özetle "GENÇ OYUNCUNUN ÜLKE FUTBOLUNA KAZANDIRILMASI SADECE ALTYAPI YETKİLİLERİNİN GÖREVİ DEĞİLDİR" demiştir.

Sonuç olarak, altyapılar ülke futbolunun geleceğidir. Yukarıda düşüncelerine yer verdiğimiz Türk futboluna oyuncu yetiştirmek için çalışan teknik adamlarımızın da vurgulamış oldukları gibi, dünya futbolunda olduğu gibi kulüplerimizin de altyapı sistemini hayata geçirmeleri, daha iyi tesisler, daha verimli eğitim ortamı ve bir kulüp modeli yaratmaları gereklidir. Uzun vadeli yatırımlar, nitelikli antrenörler, tüm ülke hatta dünya futbolunu gözlemleyebilecek oyuncu izleme ağı oluşturulması ve yetişen oyuncuların sabırla oynatılması sürekli olarak şans verilmesi ve bu yetişen oyuncularla beraber bir kulüp kültürünün oluşturulması gerekmektedir. Bu düşüncelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca günümüzde transfer piyasalarındaki afaki maliyetlere bakıldığında kulüplerimizin gerekli hamleleri yapması ve bu bataklıktaki çırpınmaya son vererek altyapı sistemlerini daha sağlıklı bir şekilde hayata geçirmeleri gerekmektedir. Bunların yapılması Türk futbolunun geleceğini sağlam temellere oturtur ve futbol ülkesi olmamızı sağlar” (Haber Türk gazetesi, 2018).

Çalışmamızda adölesan dönemler arasında futbolcuların taktiksel beceri düzeyleri arasındaki farklılıkları belirlemek ve böylelikle literatüre katkı yapılması amaçlanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma 2019-2020 futbol sezonu Türkiye Futbol Federasyonuna bağlı Adana İli Amatör Süper Liginde mücadele eden adölesan futbolcuların taktiksel beceri düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek ve bu doğrultuda çıkan sonuçlar hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada nedensel karşılaştırma ve betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini 2019-2020 Futbol sezonu Türkiye Futbol Federasyonuna bağlı Adana ili Amatör Süper Ligi, U15-17 ve 19 liglerinde mücadele eden sporcular oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklem grubu ile ilgili bilgiler şu şekildedir:

Bu çalışmaya U-15 yaş grubunda 10 takım içerisinde toplam 152 futbolcu,

U-17 yaş grubunda 13 takım içerisinde 12 takım ve 174 futbolcu,

U-19 yaş grubunda 11 takım içinden 10 takım ve 150 futbolcu katılmıştır.

Toplamda örneklem grubunu 34 takım içerisinde 32 takım ve U15, U17, U19 yaş gruplarında mücadele eden 474 tane sporcu oluşturmaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu ve Sporda Taktiksel Beceriler Envanteri (STBE) kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

1.bölümde 9 sorudan oluşan demografik özelliklerinin olduğu "Kişisel Bilgi Formu" içerisinde; yaş, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin aylık gelir düzeyi, futbolcuların oynadıkları mevki, bir haftadaki antrenman sayısı, örnek aldığımız futbolcu var mı, spor yaşı ve hangi tür lisede okudukları gibi sorular yer almaktadır.

2.bölümde ise "Sporda Taktiksel Beceriler Envanteri" nin bulunduğu 2 tane hücum alt boyutu ve 2 tane savunma alt boyutu olmak üzere toplam 4 alt boyutu olan ve 22

maddeden oluşan 6'lı likert tipi yapısında olan envanter (1) “Çok Zayıf” ile (6) “Mükemmel” şeklinde puanlanan sorulardan oluşmaktadır. Alınan puanların yüksek olması sporcunun taktiksel becerinin iyi olduğunu göstermektedir. Mücadele sporlarının önemli bir unsuru topa sahip olmaktır. Bu nedenle envanter, topla yapılan taktiksel hareketleri topsuz taktiksel hareketlerden ayırmaktadır. Envanterde 1. ve 2. alt boyut topa sahip olduğunda hücum sırasındaki beceriler ile ilgiliyken 3. ve 4. alt boyut ise topsuz oyunda defans sırasındaki taktiksel beceriler ile ilgilidir.

Alt boyutlar, Orijinal form Pozisyon Alma ve Karar Verme (9 madde 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10) ($\alpha=0.89$), Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (4 madde 16, 17, 18, 19) ($\alpha=0.75$), Rakiplerini Tanıma (5 madde 11, 15, 20, 21, 22) ($\alpha=0.74$), Değişen Durumlarda Hareket Etme (4 madde 3, 12, 13, 14) ($\alpha=0.72$)' dir.

Pozisyon Alma ve Karar Verme (Hücum/Atak): Topa sahip olduğunda iyi pozisyon almaya yönelik taktiksel becerilerle ilgili olan bu boyut algılanan usule/prosedüre ilişkin bilgiye (procedural knowledge) ve oyun sırasında doğru eylemleri seçmeye odaklanır (Elferink-Gemser vd. 2004).

Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (Hücum/Atak): Topa sahip olduğunda taktiksel becerilerle ilgili olan bu boyut bildirimsel bilgileri (declarative knowledge) algılar ve oyun bilgisine odaklanır (Elferink-Gemser vd. 2004).

Rakiplerini Tanıma (Defans/Savunma): Topsuz oyunda rakiplerin hareketleriyle ilgili taktiksel becerilerle ilgili olan bu boyut bildirimsel bilgileri (declarative knowledge) algılar ve oyun bilgisine odaklanır (Elferink-Gemser vd. 2004).

Değişen Durumlarda Hareket Etme (Defans/Savunma): Topsuz oyunda farklı durumlarla ilgili taktiksel becerilerle ilgili olan bu boyut algılanan usule/prosedüre ilişkin bilgiye (procedural knowledge) ve oyun sırasında doğru eylemleri seçmeye odaklanır (Elferink-Gemser vd. 2004). Sporda Taktiksel Beceriler Envanteri alt boyutlarının kavramsal açıklamalarıdır.

3.3.2. Sporda Taktiksel Beceriler Envanteri (STBE)

Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları:

Pozisyon Alma ve Karar Verme alt boyutu için; 0.88

Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma alt boyutu için; 0.80

Rakiplerini Tanıma alt boyutu için; 0.82

Değişen Durumlarda Hareket Etme alt boyutu için; 0.81

Bu araştırmada ise ölçeğin tüm ifadelerle ilişkin iç tutarlılık katsayısı 0.94 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin Türkçeye çevrilmesi ise "Yunus Emre YARAYAN, Oğuz Kaan ESENTÜRK ve Ekrem Levent İLHAN" tarafından yapılmıştır.

Envanterin İngilizce orijinal şekli ise farklı ülkelerin milli takımlarında görev alan üç antrenör ile İngilizce akademik dil eğitimi alanında uzmanlaşmış iki uzman olmak üzere beş kişi tarafından incelenerek Türkçeye çevrilmiştir. Kişilerden geri dönütler alınarak envanterler arasında karşılaştırma yapılmış ve çevirileri farklı olan maddeler belirlendikten sonra farklı farklı uzmanların incelemesi sonucu tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Çeviri işlemi yapılan maddelerin orijinal envanter ile karşılaştırılması sonucu anlam olarak birbirlerine çok yakın olan çevirilerle Türkçe envanter formu son halini almıştır.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Envanter sporculara verilmeden önce kendilerine araştırmanın amacı konusunda bilgi verilmiş, isimleri alınmadan doldurulan anket sorularına samimi cevaplar verilmesi istenilmiştir. Envanter, bu doğrultuda müsabaka öncesi antrenörler ve yöneticilerden izinler alındıktan sonra uygulanmıştır. Çalışmaya sporcuların gönüllülük esasıyla katılımları sağlanmıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Bu araştırmada verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmış ve verilerin dağılımı incelenmiştir. Verilerin analizinde, betimsel istatistik yöntemleri (yüzde/frekans), Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), t-Testi, Pearson Korelasyon Analizi, Kruskal Wallis-H Testi ve Ki-Kare (chi-square) Testi kullanılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda ortaya çıkan istatistiksel olarak anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek için ve varyanslar homojen olma özellikleri taşıdığı için Post-Hoc analizlerinden, LSD Testinden yararlanılmıştır. Ayrıca Kruskal Wallis-H Testi sonucunda ortaya çıkan istatistiksel olarak anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek için Whitney-U Testinden yararlanılmıştır. Analizlerden elde edilen bulguların anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak

kabul edilmiştir. Ayrıca ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için iç tutarlılık katsayıları (Cronbach'ın Alpha) hesaplanmış ve elde edilen bulgular tablolar halinde düzenlenmiştir.

3.6. SINIRLILIKLAR

Çalışma Adana ilinde sadece Süper Amatör Süper Lig de mücadele eden U15-U17-U19 yaş grubunda mücadele eden futbolcuların katılımı ile sınırlandırılmıştır.

3.7. BULGULAR

Tablo 3.1. Çalışmaya Katılan U15, U17 ve U19 Grubundaki Futbolculara Ait Bazı Demografik Özelliklerin Frekans ve Yüzde (%) Değerleri

Değişkenler	Gruplar	U15		U17		U19	
		n	%	n	%	n	%
Anne Eğitim Düzeyi	İlköğretim	65	42.8	55	31.4	64	42.7
	Ortaöğretim	35	23.0	45	25.7	34	22.7
	Lise ve Üzeri	52	34.2	75	42.9	52	34.7
	Toplam	152	100.0	175	100.0	150	100.0
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	43	28.3	43	24.6	42	28.0
	Ortaokul	42	27.6	45	25.7	53	35.3
	Lise	67	44.1	87	49.7	55	36.7
	Toplam	152	100.0	175	100.0	150	100.0
Ailenin Aylık Gelir Düzeyi	3000 TL ve Altı	67	44.1	70	40.0	67	44.7
	3001-4000 TL	45	29.6	65	37.1	45	30.0
	4001 TL ve Üzeri	40	26.3	40	22.9	38	25.3
	Toplam	152	100.0	175	100.0	150	100.0
Futbolcuların Oynadıkları Mevki	Kaleci	15	9.9	23	13.1	13	8.7
	Defans	51	33.6	56	32.0	56	37.3
	Orta Saha	56	36.8	66	37.7	58	38.7
	Forvet	30	19.7	30	17.1	23	15.3
	Toplam	152	100.0	175	100.0	150	100.0
Haftadaki Antrenman Sayısı	1 veya 2	17	11,2	7	4	11	7,3
	3 veya 4	108	71,1	138	78,9	117	78
	5 veya üstü	27	17,8	30	17,1	22	14,7
	Toplam	152	100.0	175	100.0	150	100
Örnek Aldığınız Futbolcu Var mı?	Evet	140	92.1	160	91.4	138	92.0
	Hayır	12	7.9	15	8.6	12	8.0
	Toplam	152	100.0	175	100.0	150	100.0
Spor Yaşı (Yıl)	1 veya 2	32	21,1	26	14,9	6	4
	3 veya 4	58	38,2	43	24,6	28	18,7
	5 veya 6	46	30,3	65	37,1	58	38,7
	7 veya üstü	16	10,5	41	23,4	58	38,7
	Toplam	152	100.0	175	100.0	150	100.0

Tablo 3.1. Çalışmaya Katılan U15, U17 ve U19 Grubundaki Futbolculara Ait Bazı Demografik Özelliklerin Frekans ve Yüzde (%) Değerleri (Devamı)

Lise Türü	Spor Lisesi	38	25.0	40	22.9	39	26.0
	Anadolu Lisesi	55	36.2	35	20.0	40	26.7
	Diğer Liseler	59	38.8	100	57.1	71	47.3
	Toplam	152	100.0	175	100.0	150	100.0

Tablo 3.1 incelediğinde; çalışmaya katılan U15, U17 ve U19 grubundaki futbolculara ait bazı demografik özelliklerin frekans ve yüzdelik değerlerine bakıldığında anne eğitim düzeyi değişkeninde ilköğretimden mezun olan katılımcılardan U15(42.8) ve U19(42.7) değerler birbirine yakın, U17 grubu katılımcılarının ise (31.4) düşüktür. Ortaöğretimden mezun olanların, yine U15(23.00) ve U19(22.7) düşük U17(25.0) yüksektir. Lise ve üstünden mezun olanların ise U15(34.2) ve U17(34.7) katılımcıları düşük, U19 ise (42.9) yüksektir.

Baba eğitim düzeyi değişkenine göre ilköğretimden mezun olanlar, U15(28.3) ve U19(28.0) katılımcılarının değerleri birbirlerine yakın iken U17(24.6) katılımcılarının ise diğer katılımcılara göre düşüktür. Ortaokuldan mezun olanlardan U15(27.6) ve U17(25.7) katılımcılarının değerleri, U19(35.3) katılımcılarına göre düşüktür. Liseden mezunların ise U15(44.1), U19(36.7) değerleri U17 katılımcılarına göre düşük çıkmıştır.

Ailenin aylık gelir düzeyi değişkenine göre 3000 TL ve altı gelirlerine göre U15(44.1) ve U19(44.7) katılımcılarının gelir düzeyi U17(40.0) katılımcılarına göre yüksektir. 3001 ve 4000 TL arası gelirlere bakıldığında U15(29.6) ve U19(30.0) katılımcılarının düzeyi benzer iken U17(37.1) gelir düzeyi diğer katılan iki gruba göre yüksektir. 4000 TL ve üzeri gelir düzeyinde ise U17(22.9) grubu katılımcıları U15(26.3) ile U19(25.3) katılımcılarına göre düşüktür.

Futbolcuların oynadıkları mevki değişkenine göre kaleci sayısının oranı U15(9.9) ve U19(8.7) bu şekilde iken U17'de (13.1) katılan kişi sayısı ile yüksektir. Defans oyuncusu oranı, U15(33.6) ve U17(32.0)'ye göre U19(37.3)'da daha yüksektir. Orta saha oynayan futbolcu oranı, U17(37.7) ve U19(38.7) katılımcılarına göre U15(37.7) grubunda daha düşüktür. Forvet oynayan futbolcu oranı ise U19(15.3) ve U17(17.1) gruplarına göre U15'de (19.7) daha yüksektir.

Haftalık antrenman sayısı değişkenine göre, hafta da 1 veya 2 antrenman yapan U17(4.0) ve U19(7.3) düşük, U15(11.2) ise yüksektir. Haftada 3 veya 4 antrenman yapanlar ise U19(78.0) ile U17(78.9) benzer iken U15(71.1) grubu katılımcılarının daha düşüktür. Haftada 5 veya üstü antrenman yapanlara bakıldığında, U19(14.7) düşük U17(17.1) ve U15(17.8) yüksektir.

Örnek aldığımız futbolcu var mı değişkenine göre evet, U15(92.1) ve U19'da (92.0) benzer iken U17'de (91.4) düşüktür. Hayır, U15(7,9) ve U19(8.0) birbirlerine yakın U17(8.6) yüksektir.

Spor yaşı değişkenine göre, 1 veya 2 yıl, U19(4.0) çok düşük, U17(14.9) ve U15(21.1) grubu katılımcıları ise yüksektir. 3 veya 4 yıl, U19(18.7) ve U17(24.6) düşük, U15(38,2) yüksektir. 5 ve 6 yıl, U15(30.3), U17(37.1) ve U19(38.7) ile yüksektir. 7 veya üstü yıl, U15(10.5) düşük, U17(23.4) ve U19(38.7) yüksektir.

Lise türü değişkenine göre, spor lisesi, U17(22.9) düşük, U15(25.0) ve U19(26.0) yüksektir. Anadolu lisesi, U17(20.0) düşük, U19(26.7) ve U15(36.2) yüksektir. Diğer liseler, U15(38.8) düşük, U17(57.1) ve U19(47.3) yüksektir.

Tablo 3.2. Adolesan Dönemi Farklı Yaş Gruplarında (U15, U17, U19) Yer Alan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi Ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Ortalama Puanlar ($\bar{X}$) Ve Bu Puanlara Ait Standart Sapma (Ss) Değerleri İle Minimum Ve Maksimum Değerler

Değişkenler	Grup	n	$\bar{x}$	ss	Minimum	Maksimum
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	U15	152	38.52	0.54	14.00	54.00
	U17	175	37.10	0.61	16.00	54.00
	U19	150	38.35	0.52	20.00	52.00
	Toplam	477	37.95	0.33	14.00	54.00
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	U15	152	18.38	0.27	6.00	24.00
	U17	175	17.28	0.30	7.00	24.00
	U19	150	18.43	0.25	12.00	24.00
	Toplam	477	17.99	0.16	6.00	24.00
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	U15	152	21.70	0.34	7.00	30.00
	U17	175	20.57	0.39	8.00	30.00
	U19	150	21.93	0.32	15.00	30.00
	Toplam	477	21.36	0.21	7.00	30.00
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	U15	152	17.47	0.31	5.00	24.00
	U17	175	17.09	0.32	7.00	24.00
	U19	150	17.97	0.29	4.00	24.00
	Toplam	477	17.49	0.18	4.00	24.00
Sporda Taktiksel Beceri Düzeyi (toplam puan)	U15	152	96.08	1.30	37.00	129.00
	U17	175	92.04	1.49	43.00	132.00
	U19	150	96.67	1.16	66.00	126.00
	Toplam	477	94.78	0.78	37.00	132.00

Tablo 3.2 incelendiğinde; sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma alt boyutu puanlarından en yüksek puanı U15 grubundaki katılımcıların aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutlarından ve sporda taktiksel beceri

ölçeğinin toplam puanlarından en yüksek puanı U19 grubundaki katılımcıların aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.3. Adolesan Dönemi Farklı Yaş Gruplarında (U15, U17, U19) Yer Alan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi Ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Karşılaştırılması

Değişkenler	(I) Grup	(J) Grup	Ortalama Fark (I-J)	ss	P	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	U15	U17	1.42	0.81	0.23	
		U19	0.17	0.74	0.99	
	U17	U15	-1.42	0.81	0.23	
		U19	-1.25	0.80	0.32	-
	U19	U15	-0.17	0.74	0.99	
		U17	1.25	0.80	0.32	
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	U15	U17	1.10*	0.40	0.02*	
		U19	-0.05	0.37	0.99	
	U17	U15	-1.10*	0.41	0.02*	U15 > U17
		U19	-1.15*	0.39	0.01*	U19 > U17
	U19	U15	0.05	0.37	0.99	
		U17	1.147*	0.39	0.01*	
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	U15	U17	1.14	0.52	0.08	
		U19	-0.22	0.46	0.95	
	U17	U15	-1.14	0.52	0.08	U19 > U17
		U19	-1.36*	0.51	0.02*	
	U19	U15	0.22	0.46	0.95	
		U17	1.36*	0.51	0.02*	
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	U15	U17	0.38	0.44	0.77	
		U19	-0.49	0.42	0.57	
	U17	U15	-0.38	0.44	0.77	
		U19	-0.88	0.43	0.12	-
	U19	U15	0.49	0.42	0.57	
		U17	0.88	0.43	0.12	
Sporda Taktiksel Beceri Düzeyi (toplam puan)	U15	U17	4.04	1.98	0.12	
		U19	-0.59	1.74	0.98	
	U17	U15	-4.04	1.98	0.12	U19 > U17
		U19	-4.63*	1.88	0.04*	
	U19	U15	0.59	1.74	0.98	
		U17	4.63*	1.88	0.04*	

*p<0.05

Tablo 3.3 incelendiğinde; U15 ve U19 grubundaki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma alt boyutu puanlarının U17 grubundaki katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ayrıca U19 grubundaki katılımcıların, rakiplerini tanıma alt boyutu ve sporda taktiksel beceri ölçeğinin toplam puanlarının U17 grubundaki bireylerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3) ($p<0.05$).

Tablo 3.4. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Anne Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	65	39.32	7.39	0.17	-
	Ortaöğretim ^(B)	35	39.11	6.65		
	Lise ve Üstü ^(C)	52	37.13	5.43		
	Toplam	152	38.52	6.64		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	65	19.07	3.62	0.02*	A>C B>C
	Ortaöğretim ^(B)	35	18.60	3.63		
	Lise ve Üstü ^(C)	52	17.34	2.58		
	Toplam	152	18.37	3.37		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	65	22.06	4.71	0.37	
	Ortaöğretim ^(B)	35	22.02	4.15		
	Lise ve Üstü ^(C)	52	21.03	3.47		
	Toplam	152	21.70	4.19		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	65	17.64	4.38	0.56	-
	Ortaöğretim ^(B)	35	17.82	3.66		
	Lise ve Üstü ^(C)	52	17.01	3.19		
	Toplam	152	17.47	3.83		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	İlköğretim ^(A)	65	98.10	18.02	0.14	-
	Ortaöğretim ^(B)	35	97.57	16.56		
	Lise ve Üstü ^(C)	52	92.53	12.33		
	Toplam	152	96.07	16.04		

* $p<0.05$

Tablo 3.4 incelendiğinde; U15 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma alt boyutu puanlarının anne

eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p<0.05$), ancak pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, anne eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 4) ($p>0.05$)

Tablo 3.5. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Anne Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	55	38.47	8.37	0.11	-
	Ortaöğretim ^(B)	45	37.88	7.81		
	Lise ve Üstü ^(C)	75	35.62	7.96		
	Toplam	175	37.10	8.11		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	55	17.56	4.36	0.31	-
	Ortaöğretim ^(B)	45	17.80	3.55		
	Lise ve Üstü ^(C)	75	16.76	3.94		
	Toplam	175	17.28	3.99		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	55	21.43	5.13	0.14	-
	Ortaöğretim ^(B)	45	20.95	5.31		
	Lise ve Üstü ^(C)	75	19.69	5.19		
	Toplam	175	20.56	5.23		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	55	18.03	4.02	0.06	-
	Ortaöğretim ^(B)	45	17.28	4.39		
	Lise ve Üstü ^(C)	75	16.28	4.20		
	Toplam	175	17.09	4.24		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	İlköğretim ^(A)	55	95.50	20.36	0.09	-
	Ortaöğretim ^(B)	45	93.93	18.77		
	Lise ve Üstü ^(C)	75	88.36	19.55		
	Toplam	175	92.04	19.77		

$p>0.05$

Tablo 5 incelendiğinde; U17 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve

sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, anne eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 5) ($p>0.05$).

Tablo 3.6. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Anne Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme	İlköğretim ^(A)	64	37.89	6.48	0.71	-
	Ortaöğretim ^(B)	34	38.44	6.78		
	Lise ve Üstü ^(C)	52	38.86	5.89		
	Toplam	150	38.35	6.32		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma	İlköğretim ^(A)	64	18.87	2.96	0.19	-
	Ortaöğretim ^(B)	34	18.47	3.57		
	Lise ve Üstü ^(C)	52	17.84	2.73		
	Toplam	150	18.42	3.05		
Rakiplerini Tanıma	İlköğretim ^(A)	64	21.78	4.26	0.81	-
	Ortaöğretim ^(B)	34	22.29	3.92		
	Lise ve Üstü ^(C)	52	21.86	3.39		
	Toplam	150	21.92	3.88		
Değişen Durumlarda Hareket Etme	İlköğretim ^(A)	64	18.04	3.64	0.96	-
	Ortaöğretim ^(B)	34	17.97	3.16		
	Lise ve Üstü ^(C)	52	17.86	3.62		
	Toplam	150	17.96	3.51		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	İlköğretim ^(A)	64	96.59	14.34	0.97	-
	Ortaöğretim ^(B)	34	97.17	15.57		
	Lise ve Üstü ^(C)	52	96.44	13.21		
	Toplam	150	96.67	14.16		

$p>0.05$

Tablo 3.6 incelendiğinde; U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, anne eğitim seviyesi

değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 6) ($p>0.05$)

Tablo 3.7. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Baba Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	43	38.67	8.06	0.32	-
	Ortaöğretim ^(B)	42	39.66	5.84		
	Lise ve Üstü ^(C)	67	37.71	6.07		
	Toplam	152	38.52	6.64		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	43	18.44	4.01	0.45	-
	Ortaöğretim ^(B)	42	18.85	2.75		
	Lise ve Üstü ^(C)	67	18.02	3.29		
	Toplam	152	18.37	3.37		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	43	21.76	5.05	0.21	-
	Ortaöğretim ^(B)	42	22.57	3.61		
	Lise ve Üstü ^(C)	67	21.11	3.88		
	Toplam	152	21.70	4.19		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	43	17.44	4.54	0.34	-
	Ortaöğretim ^(B)	42	18.16	3.64		
	Lise ve Üstü ^(C)	67	17.05	3.43		
	Toplam	152	17.47	3.83		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	İlköğretim ^(A)	43	96.32	19.79	0.23	-
	Ortaöğretim ^(B)	42	99.26	13.60		
	Lise ve Üstü ^(C)	67	93.92	14.61		
	Toplam	152	96.07	16.04		

$p>0.05$

Tablo 3.7 incelendiğinde; U15 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, baba eğitim seviyesi

değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 7) ($p>0.05$).

Tablo 3.8. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Baba Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	43	39.30	7.25	0.01*	A>C
	Ortaöğretim ^(B)	45	38.66	7.88		
	Lise ve Üstü ^(C)	87	35.20	8.15		
	Toplam	175	37.10	8.11		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	43	18.18	3.67	0.01*	A>C
	Ortaöğretim ^(B)	45	18.13	3.44		
	Lise ve Üstü ^(C)	87	16.39	4.24		
	Toplam	175	17.28	3.99		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	43	22.04	4.57	0.02*	A>C
	Ortaöğretim ^(B)	45	21.24	5.00		
	Lise ve Üstü ^(C)	87	19.48	5.46		
	Toplam	175	20.56	5.23		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	43	18.27	3.75	0.01*	A>C
	Ortaöğretim ^(B)	45	17.64	4.00		
	Lise ve Üstü ^(C)	87	16.21	4.43		
	Toplam	175	17.09	4.24		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	İlköğretim ^(A)	43	97.81	17.76	0.01*	A>C
	Ortaöğretim ^(B)	45	95.68	18.49		
	Lise ve Üstü ^(C)	87	87.29	20.38		
	Toplam	175	92.04	19.77		

* $p<0.05$

Tablo 3.8 incelendiğinde; U17 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, baba eğitim seviyesi

değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Tablo 8) ($p<0.05$)

Tablo 3.9. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Baba Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	42	39.45	6.64	0.18	-
	Ortaöğretim ^(B)	53	37.13	6.69		
	Lise ve Üstü ^(C)	55	38.69	5.59		
	Toplam	150	38.35	6.32		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	42	19.42	2.56	0.04*	A>C A>B
	Ortaöğretim ^(B)	53	18.01	3.49		
	Lise ve Üstü ^(C)	55	18.05	2.79		
	Toplam	150	18.42	3.05		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	42	22.85	3.96	0.19	-
	Ortaöğretim ^(B)	53	21.56	4.24		
	Lise ve Üstü ^(C)	55	21.56	3.38		
	Toplam	150	21.92	3.88		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	İlköğretim ^(A)	42	18.66	3.31	0.18	-
	Ortaöğretim ^(B)	53	17.33	3.95		
	Lise ve Üstü ^(C)	55	18.03	3.15		
	Toplam	150	17.96	3.51		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	İlköğretim ^(A)	42	100.40	12.81	0.09	-
	Ortaöğretim ^(B)	53	94.05	16.05		
	Lise ve Üstü ^(C)	55	96.34	12.76		
	Toplam	150	96.67	14.16		

* $p<0.05$

Tablo 3.9 incelendiğinde; U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma alt boyutu puanlarının baba eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p<0.05$), ancak pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam

puanlarının, anne eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 9) ($p>0.05$).

Tablo 3.10. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Ailenin Aylık Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	67	38.98	6.97	0.65	-
	3001-4000 TL ^(B)	45	38.53	6.29		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	40	37.75	6.55		
	Toplam	152	38.52	6.64		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	67	18.50	3.52	0.44	-
	3001-4000 TL ^(B)	45	18.68	2.95		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	40	17.80	3.58		
	Toplam	152	18.37	3.37		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	67	21.71	4.42	0.94	-
	3001-4000 TL ^(B)	45	21.84	3.68		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	40	21.52	4.44		
	Toplam	152	21.70	4.19		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	67	17.58	3.66	0.74	-
	3001-4000 TL ^(B)	45	17.66	3.96		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	40	17.07	4.05		
	Toplam	152	17.47	3.83		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	3000 TL ve Altı ^(A)	67	96.79	16.99	0.68	-
	3001-4000 TL ^(B)	45	96.73	14.28		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	40	94.15	16.67		
	Toplam	152	96.07	16.04		

$p>0.05$

Tablo 3.10 incelendiğinde; U15 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, aile aylık gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 10) ($p>0.05$).

Tablo 3.11. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Ailenin Aylık Gelir Düzey	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	70	37.35	8.57	0.94	-
	3001-4000 TL ^(B)	65	37.00	7.95		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	40	36.82	7.73		
	Toplam	175	37.10	8.11		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	70	17.25	4.31	0.93	-
	3001-4000 TL ^(B)	65	17.18	3.89		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	40	17.47	3.63		
	Toplam	175	17.28	3.99		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	70	20.51	5.59	0.96	-
	3001-4000 TL ^(B)	65	20.50	5.00		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	40	20.75	5.07		
	Toplam	175	20.56	5.23		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	70	17.20	4.35	0.54	-
	3001-4000 TL ^(B)	65	17.36	4.32		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	40	16.45	3.93		
	Toplam	175	17.09	4.24		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	3000 TL ve Altı ^(A)	70	92.32	21.12	0.98	-
	3001-4000 TL ^(B)	65	92.06	19.23		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	40	91.50	18.63		
	Toplam	175	92.04	19.77		

p>0.05

Tablo 3.11 incelendiğinde; U17 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, aile aylık gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 11) (p>0.05).

Tablo 3.12. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Ailenin Aylık Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	67	38.77	6.89	0.45	-
	3001-4000 TL ^(B)	45	37.35	6.05		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	38	38.78	5.58		
	Toplam	150	38.35	6.32		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	67	18.89	3.09	0.08	-
	3001-4000 TL ^(B)	45	17.60	3.36		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	38	18.57	2.37		
	Toplam	150	18.42	3.05		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	67	21.89	4.05	0.57	-
	3001-4000 TL ^(B)	45	21.53	3.65		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	38	22.44	3.88		
	Toplam	150	21.92	3.88		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	3000 TL ve Altı ^(A)	67	18.02	3.73	0.86	-
	3001-4000 TL ^(B)	45	17.73	3.26		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	38	18.13	3.48		
	Toplam	150	17.96	3.51		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	3000 TL ve Altı ^(A)	67	97.59	15.14	0.38	-
	3001-4000 TL ^(B)	45	94.22	13.62		
	4001 TL ve Üzeri ^(C)	38	97.94	12.93		
	Toplam	150	96.67	14.16		

p>0.05

Tablo 3.12 incelendiğinde; U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, aile aylık gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 12) (p>0.05).

Tablo 3.13. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Lise Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Lise Türü	n	$\bar{x}$	ss	p	Anamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	38	39.10	7.44	0.68	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	59	37.96	7.34		
	Diğer Liseler ^(C)	55	38.72	5.19		
	Toplam	152	38.52	6.64		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	38	18.76	4.03	0.56	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	59	18.45	3.39		
	Diğer Liseler ^(C)	55	18.01	2.85		
	Toplam	152	18.37	3.37		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	38	22.02	5.08	0.69	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	59	21.84	4.17		
	Diğer Liseler ^(C)	55	21.32	3.55		
	Toplam	152	21.70	4.68		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	38	18.05	4.33	0.36	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	59	17.61	3.89		
	Diğer Liseler ^(C)	55	16.92	3.38		
	Toplam	152	17.47	3.83		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	Spor Lisesi ^(A)	38	97.94	19.26	0.68	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	59	95.88	16.90		
	Diğer Liseler ^(C)	55	95.00	12.44		
	Toplam	152	96.07	16.04		

p>0.05

Tablo 3.13 incelendiğinde; U15 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, lise türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 13) (p>0.05).

Tablo 3.14. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Lise Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Lise Türü	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	40	39.17	8.15	0.15	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	100	36.23	7.80		
	Diğer Liseler ^(C)	35	37.22	8.74		
	Toplam	175	37.10	8.11		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	40	18.70	3.56	0.03*	A>B A>C
	Anadolu Lisesi ^(B)	100	16.73	3.99		
	Diğer Liseler ^(C)	35	17.22	4.15		
	Toplam	175	17.28	3.99		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	40	21.90	4.96	0.18	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	100	20.11	5.33		
	Diğer Liseler ^(C)	35	20.34	5.14		
	Toplam	175	20.56	5.23		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	40	18.57	3.64	0.04*	A>B A>C
	Anadolu Lisesi ^(B)	100	16.67	4.16		
	Diğer Liseler ^(C)	35	16.60	4.79		
	Toplam	175	17.09	4.24		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	Spor Lisesi ^(A)	40	98.35	18.09	0.06	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	100	89.74	19.59		
	Diğer Liseler ^(C)	35	91.40	21.09		
	Toplam	175	92.04	19.77		

*p<0.05

Tablo 3.14 incelendiğinde; U17 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma ve değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının lise türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği (p<0.05) ancak pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler ölçeği toplam puanlarının lise türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 14) (p>0.05).

Tablo 3.15. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Lise Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Lise Türü	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	39	37.07	5.11	0.28	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	71	39.07	5.84		
	Diğer Liseler ^(C)	40	38.32	7.97		
	Toplam	150	38.35	6.32		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	39	18.48	3.34	0.79	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	71	18.54	2.74		
	Diğer Liseler ^(C)	40	18.15	3.31		
	Toplam	150	18.42	3.05		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	39	21.30	3.99	0.46	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	71	22.28	3.69		
	Diğer Liseler ^(C)	40	21.90	4.12		
	Toplam	150	21.92	3.88		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	Spor Lisesi ^(A)	39	18.25	3.20	0.76	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	71	17.76	3.68		
	Diğer Liseler ^(C)	40	18.05	3.55		
	Toplam	150	17.96	3.51		
Sporda Taktiksel Beceriler düzeyi (toplam puan)	Spor Lisesi ^(A)	39	95.12	12.58	0.66	-
	Anadolu Lisesi ^(B)	71	97.66	13.34		
	Diğer Liseler ^(C)	40	96.42	16.97		
	Toplam	150	96.67	14.16		

p>0.05

Tablo 3.15 incelendiğinde; U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, lise türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 15) (p>0.05).

Tablo 3.16. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Haftalık Antrenman Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Haftalık Antrenman Sayısı	n	$\bar{x}$	ss	P
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	3 ve Altı	68	38.39	6.937	0.83
	4 ve Üzeri	84	38.63	6.437	
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	3 ve Altı	68	18.41	3.554	0.90
	4 ve Üzeri	84	18.34	3.250	
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	3 ve Altı	68	21.79	4.416	0.81
	4 ve Üzeri	84	21.63	4.035	
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	3 ve Altı	68	17.52	4.115	0.87
	4 ve Üzeri	84	17.42	3.621	
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	3 ve Altı	68	96.13	17.463	0.97
	4 ve Üzeri	84	96.03	14.904	

$p>0.05$

Tablo 3.16 incelendiğinde; U15 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, haftalık antrenman sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 16) ($p>0.05$).

Tablo 3.17. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Haftalık Antrenman Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Haftalık Antrenman Sayısı	n	$\bar{x}$	ss	P
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	3 ve Altı	80	38.23	7.483	0.09
	4 ve Üzeri	95	36.14	8.541	
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	3 ve Altı	80	17.71	3.597	0.19
	4 ve Üzeri	95	16.91	4.279	
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	3 ve Altı	80	21.28	4.834	0.09
	4 ve Üzeri	95	19.95	5.504	
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	3 ve Altı	80	17.72	3.775	0.07
	4 ve Üzeri	95	16.55	4.549	
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	3 ve Altı	80	94.96	18.119	0.07
	4 ve Üzeri	95	89.57	20.846	

p>0.05

Tablo 3.17 incelendiğinde; U17 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, haftalık antrenman sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 17) (p>0.05).

Tablo 3.18. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Haftalık Antrenman Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Haftalık Antrenman Sayısı	n	$\bar{x}$	ss	P
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	3 ve Altı	59	38.01	6.550	0.60
	4 ve Üzeri	91	38.57	6.207	
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	3 ve Altı	59	18.42	3.012	0.99
	4 ve Üzeri	91	18.42	3.091	
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	3 ve Altı	59	21.66	4.032	0.50
	4 ve Üzeri	91	22.09	3.800	
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	3 ve Altı	59	17.79	3.661	0.63
	4 ve Üzeri	91	18.07	3.432	
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	3 ve Altı	59	95.89	14.552	0.59
	4 ve Üzeri	91	97.17	13.962	

$p>0.05$

Tablo 3.18 incelendiğinde; U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, haftalık antrenman sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 18) ($p>0.05$).

Tablo 3.19. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Spor Yaşı	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	57	36.54	7.581	0.01*	B>A C>A
	4-6 ^(B)	79	39.45	5.842		
	7 ve Üzeri ^(C)	16	41.00	5.123		
	Toplam	152	38.52	6.641		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	57	17.36	3.874	0.03*	B>A C>A
	4-6 ^(B)	79	18.98	2.885		
	7 ve Üzeri ^(C)	16	18.93	3.086		
	Toplam	152	18.37	3.374		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	57	20.54	4.752	0.02*	B>A C>A
	4-6 ^(B)	79	22.21	3.781		
	7 ve Üzeri ^(C)	16	23.31	2.983		
	Toplam	152	21.70	4.191		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	57	15.96	4.250	0.00*	B>A C>A
	4-6 ^(B)	79	18.17	3.291		
	7 ve Üzeri ^(C)	16	19.37	3.012		
	Toplam	152	17.47	3.833		
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	3 ve Altı ^(A)	57	90.42	18.17	0.00*	B>A C>A
	4-6 ^(B)	79	98.83	13.878		
	7 ve Üzeri ^(C)	16	102.62	12.239		
	Toplam	152	96.07	16.047		

*p<0.05

Tablo 3.19 incelendiğinde; U15 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, spor yaşı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Tablo 19) (p<0.05).

Tablo 3.20. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Spor Yaşı	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	45	38.71	7.910	0.30	-
	4-6 ^(B)	89	36.35	7.669		
	7 ve Üzeri ^(C)	41	36.95	9.186		
	Toplam	175	37.10	8.119		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	45	17.73	3.731	0.32	-
	4-6 ^(B)	89	16.85	3.880		
	7 ve Üzeri ^(C)	41	17.70	4.473		
	Toplam	175	17.28	3.991		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	45	21.28	5.459	0.34	-
	4-6 ^(B)	89	20.11	5.032		
	7 ve Üzeri ^(C)	41	20.75	5.448		
	Toplam	175	20.56	5.236		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	45	17.68	4.409	0.53	-
	4-6 ^(B)	89	16.92	4.026		
	7 ve Üzeri ^(C)	41	16.80	4.545		
	Toplam	175	17.09	4.241		
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	3 ve Altı ^(A)	45	95.42	19.966	0.35	-
	4-6 ^(B)	89	90.24	18.786		
	7 ve Üzeri ^(C)	41	92.21	21.589		
	Toplam	175	92.04	19.775		

p>0.05

Tablo 3.20 incelendiğinde; U17 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, spor yaşı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 20) (p>0.05).

Tablo 3.21. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Spor Yaşı	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	18	36.27	7.061	0.27	-
	4-6 ^(B)	74	38.74	5.926		
	7 ve Üzeri ^(C)	58	38.50	6.578		
	Toplam	150	38.35	6.328		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	18	17.27	2.886	0.20	-
	4-6 ^(B)	74	18.71	3.013		
	7 ve Üzeri ^(C)	58	18.41	3.112		
	Toplam	150	18.42	3.050		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	18	21.11	4.404	0.34	-
	4-6 ^(B)	74	21.93	3.668		
	7 ve Üzeri ^(C)	58	22.17	4.022		
	Toplam	150	21.92	3.886		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	3 ve Altı ^(A)	18	17.33	3.124	0.51	-
	4-6 ^(B)	74	18.16	3.256		
	7 ve Üzeri ^(C)	58	17.91	3.952		
	Toplam	150	17.96	3.514		
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	3 ve Altı ^(A)	18	92.00	15.446	0.23	-
	4-6 ^(B)	74	97.55	13.302		
	7 ve Üzeri ^(C)	58	97.00	14.782		
	Toplam	150	96.67	14.162		

p>0.05

Tablo 3.21 incelendiğinde; U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, spor yaşı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 21) (p>0.05).

Tablo 3.22. U15 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Mevki Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Mevki	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	Kaleci ^(A)	15	37.73	5.338	0.45	-
	Defans ^(B)	51	39.70	5.745		
	Orta Saha ^(C)	56	37.66	7.865		
	Forvet ^(D)	30	38.53	6.134		
	Toplam	152	38.52	6.644		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	Kaleci ^(A)	15	17.26	2.987	0.09	-
	Defans ^(B)	51	19.25	3.260		
	Orta Saha ^(C)	56	17.98	3.724		
	Forvet ^(D)	30	18.16	2.853		
	Toplam	152	18.37	3.378		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	Kaleci ^(A)	15	20.73	3.712	0.19	-
	Defans ^(B)	51	22.66	4.033		
	Orta Saha ^(C)	56	20.92	4.280		
	Forvet ^(D)	30	22.00	4.347		
	Toplam	152	21.70	4.196		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	Kaleci ^(A)	15	16.40	4.371	0.00*	B>A B>D
	Defans ^(B)	51	19.03	3.039		
	Orta Saha ^(C)	56	16.57	3.827		
	Forvet ^(D)	30	17.03	4.131		
	Toplam	152	17.47	3.837		
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	Kaleci ^(A)	15	92.13	12.625	0.05	-
	Defans ^(B)	51	100.66	14.570		
	Orta Saha ^(C)	56	93.14	17.671		
	Forvet ^(D)	30	95.73	15.600		
	Toplam	152	96.07	16.044		

*p<0.05

Tablo 22 incelendiğinde; U15 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, değişen durumlarda hareket etme alt boyutu puanlarının mevki değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği (Tablo 22) (p<0.05), ancak pozisyon alma ve karar verme, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, rakiplerini tanıma alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının mevki değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 20) (p>0.05).

Tablo 3.23. U17 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Mevki Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Mevki	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	Kaleci ^(A)	23	38.95	9.266	0.71	-
	Defans ^(B)	56	37.33	7.462		
	Orta Saha ^(C)	66	36.24	8.093		
	Forvet ^(D)	30	37.13	8.573		
	Toplam	175	37.10	8.119		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	Kaleci ^(A)	23	18.04	4.587	0.61	-
	Defans ^(B)	56	16.92	3.755		
	Orta Saha ^(C)	66	17.06	4.131		
	Forvet ^(D)	30	17.83	3.667		
	Toplam	175	17.28	3.990		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	Kaleci ^(A)	23	21.30	5.919	0.60	-
	Defans ^(B)	56	20.73	5.351		
	Orta Saha ^(C)	66	20.06	4.892		
	Forvet ^(D)	30	20.80	5.371		
	Toplam	175	20.56	5.236		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	Kaleci ^(A)	23	16.56	5.025	0.21	-
	Defans ^(B)	56	17.71	4.003		
	Orta Saha ^(C)	66	16.39	4.150		
	Forvet ^(D)	30	17.86	4.133		
	Toplam	175	17.09	4.241		
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	Kaleci ^(A)	23	94.86	23.265	0.61	-
	Defans ^(B)	56	92.71	18.764		
	Orta Saha ^(C)	66	89.75	19.554		
	Forvet ^(D)	30	93.63	19.728		
	Toplam	175	92.04	19.775		

p>0.05

Tablo 3.23 incelendiğinde; U17 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, mevki değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 23) (p>0.05).

Tablo 3.24. U19 Kategorisindeki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Mevki Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Mevki	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	Kaleci ^(A)	13	39.07	6.588	0.65	-
	Defans ^(B)	56	39.01	5.916		
	Orta Saha ^(C)	58	38.06	6.550		
	Forvet ^(D)	23	37.04	6.745		
	Toplam	150	38.35	6.328		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	Kaleci ^(A)	13	19.61	3.617	0.64	-
	Defans ^(B)	56	18.35	3.071		
	Orta Saha ^(C)	58	18.32	3.197		
	Forvet ^(D)	23	18.17	2.208		
	Toplam	150	18.42	3.050		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	Kaleci ^(A)	13	21.46	2.961	0.19	-
	Defans ^(B)	56	22,21	3,943		
	Orta Saha ^(C)	58	22,25	4,169		
	Forvet ^(D)	23	20,65	3,352		
	Toplam	150	21,92	3,886		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	Kaleci ^(A)	13	17,53	4,976	0.02*	B>D C>D
	Defans ^(B)	56	18.64	2.753		
	Orta Saha ^(C)	58	18.08	3.952		
	Forvet ^(D)	23	16.26	2.526		
	Toplam	150	17.96	3.514		
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	Kaleci ^(A)	13	97.69	15.876	0.30	-
	Defans ^(B)	56	98.23	13.600		
	Orta Saha ^(C)	58	96.74	15.274		
	Forvet ^(D)	23	92.13	11.210		
	Toplam	150	96.67	14.162		

*p<0.05

Tablo 3.24 incelendiğinde; U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, değişen durumlarda hareket etme alt boyutu puanlarının mevki değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği (p<0.05) ancak pozisyon alma ve karar verme, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, rakiplerini tanıma

alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının mevki değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 24) ($p>0.05$).

Tablo 3.25. Farklı Yaş Gruplarında Mevkisi Kaleci Olan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Karşılaştırılması

Değişkenler	Kategori	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	U15 ^(A)	15	37.73	5.338	0.89	-
	U17 ^(B)	23	38.95	9.266		
	U19 ^(C)	13	39.07	6.588		
	Toplam	51	38.62	7.517		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	U15 ^(A)	15	17.26	2.987	0.07	-
	U17 ^(B)	23	18.04	4.587		
	U19 ^(C)	13	19.61	3.617		
	Toplam	51	18.21	3.961		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	U15 ^(A)	15	20.73	3.712	0.44	-
	U17 ^(B)	23	21.30	5.919		
	U19 ^(C)	13	21.46	2.961		
	Toplam	51	21.17	4.633		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	U15 ^(A)	15	16.40	4.371	0.55	-
	U17 ^(B)	23	16.56	5.025		
	U19 ^(C)	13	17.53	4.976		
	Toplam	51	16.76	4.756		
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	U15 ^(A)	15	92.13	12.625	0.70	-
	U17 ^(B)	23	94.86	23.265		
	U19 ^(C)	13	97.69	15.876		
	Toplam	51	94.78	18.644		

$p>0.05$

Tablo 3.25 incelendiğinde; mevkisi kaleci olan katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, kategori değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 25) ($p>0.05$).

Tablo 3.26. Farklı Yaş Gruplarında Mevkisi Defans Olan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Karşılaştırılması

Değişkenler	Kategori	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	U15 ^(A)	51	39.70	5.745	0.55	-
	U17 ^(B)	56	37.33	7.462		
	U19 ^(C)	56	39.01	5.916		
	Toplam	163	38.65	6.478		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	U15 ^(A)	51	19.25	3.260	0.01*	A>B
	U17 ^(B)	56	16.92	3.755		
	U19 ^(C)	56	18.35	3.071		
	Toplam	163	18.14	3.491		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	U15 ^(A)	51	22.66	4.033	0.51	-
	U17 ^(B)	56	20.73	5.351		
	U19 ^(C)	56	22.21	3.943		
	Toplam	163	21.84	4.550		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	U15 ^(A)	51	19.03	3.039	0.14	-
	U17 ^(B)	56	17.71	4.003		
	U19 ^(C)	56	18.64	2.753		
	Toplam	163	18.44	3.342		
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	U15 ^(A)	51	100.66	14.570	0.34	-
	U17 ^(B)	56	92.71	18.764		
	U19 ^(C)	56	98.23	13.609		
	Toplam	163	97.09	16.092		

*p<0.05

Tablo 3.26 incelendiğinde; mevkisi defans olan katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma alt boyutu puanlarının kategori değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği (p<0.05) ancak pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, kategori değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 26) (p>0.05).

Tablo 3.27. Farklı Yaş Gruplarında Mevkisi Orta Saha Olan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Karşılaştırılması

Değişkenler	Kategori	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	U15 ^(A)	56	37.66	7.865	0.89	-
	U17 ^(B)	66	36.24	8.093		
	U19 ^(C)	58	38.06	6.550		
	Toplam	180	37.27	7.556		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	U15 ^(A)	56	17.98	3.724	0.23	-
	U17 ^(B)	66	17.06	4.131		
	U19 ^(C)	58	18.32	3.197		
	Toplam	180	17.75	3.744		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	U15 ^(A)	56	20.92	4.280	0.08	-
	U17 ^(B)	66	20.06	4.892		
	U19 ^(C)	58	22.25	4.169		
	Toplam	180	21.03	4.549		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	U15 ^(A)	56	16.57	3.827	0.08	-
	U17 ^(B)	66	16.39	4.150		
	U19 ^(C)	58	18.08	3.952		
	Toplam	180	16.99	4.038		
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	U15 ^(A)	56	93.14	17.671	0.42	-
	U17 ^(B)	66	89.75	19.554		
	U19 ^(C)	58	96.74	15.274		
	Toplam	180	93.06	17.818		

p>0.05

Tablo 3.27 incelendiğinde; mevkisi orta saha olan katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, kategori değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 27) (p>0.05).

Tablo 3.28. Farklı Yaş Gruplarında Mevkisi Forvet Olan Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Karşılaştırılması

Değişkenler	Kategori	n	$\bar{x}$	ss	p	Anlamlı Fark
Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	U15 ^(A)	30	38.53	6.134	0.99	-
	U17 ^(B)	30	37.13	8.573		
	U19 ^(C)	23	37.04	6.745		
	Toplam	83	37.61	7.210		
Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	U15 ^(A)	30	18.16	2.853	0.95	-
	U17 ^(B)	30	17.83	3.667		
	U19 ^(C)	23	18.17	2.208		
	Toplam	83	18.04	2.995		
Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	U15 ^(A)	30	22.00	4.347	0.36	-
	U17 ^(B)	30	20.80	5.371		
	U19 ^(C)	23	20.65	3.352		
	Toplam	83	21.19	4.503		
Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	U15 ^(A)	30	17.03	4.131	0.30	-
	U17 ^(B)	30	17.86	4.133		
	U19 ^(C)	23	16.26	2.526		
	Toplam	83	17.12	3.768		
Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)	U15 ^(A)	30	95.73	15.600	0.51	-
	U17 ^(B)	30	93.63	19.728		
	U19 ^(C)	23	92.13	11.210		
	Toplam	83	93.97	16.110		

p>0.05

Tablo 3.28 incelendiğinde; mevkisi forvet olan katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, kategori değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 28) (p>0.05).

Tablo 3.29. Farklı Yaş Gruplarındaki Futbolcuların Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ile Bu Beceriye Oluşturan Alt Boyutlardan Elde Ettikleri Puanların Yaş Değişkeni ile İlişkisi

Yaş Grupları	Yaş Değişkeni	Pozisyon	Top	Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)
		Alma ve Karar Verme (alt boyut)	Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)			
U15		-0.115	-0.086	-0.002	0.063	-0.051
U17	Yaş	-0.184*	-0.116	-0.141	-0.145	-0.167*
U19		-0.219**	-0.072	-0.084	-0.089	-0.158

U15_n=152; U17_n=175; U19_n=150; **p=0.01 düzeyinde anlamlı ilişki; *p=0.05 düzeyinde anlamlı ilişki

Tablo 3.29 incelendiğinde; U17 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının ve pozisyon alma ve karar verme alt boyutu puanları ile yaş değişkeni arasında negatif yönlü ve çok düşük seviyeli istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0.01$). U19 kategorisindeki katılımcıların ise pozisyon alma ve karar verme alt boyutu puanları ile yaş değişkeni arasında negatif yönlü ve düşük seviyeli istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo 29) ($p < 0.05$).

Tablo 3.30. Adölesan Dönemi U15, U17 ve U19 Grubunda Yer Alan Futbolcuların Spor Yaşı ile Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi ve Alt Boyutları ile Olan İlişkisi

Yaş Grupları	Yaş Değişkeni	Pozisyon Alma ve Karar Verme (alt boyut)	Top Hareketlerin e Dair Bilgi Sahibi Olma (alt boyut)	Rakiplerini Tanıma (alt boyut)	Değişen Durumlarda Hareket Etme (alt boyut)	Sporda Taktiksel Beceriler Düzeyi (toplam puan)
		U15		0.237**	0.203*	0.226**
U17	Spor Yaşı	-0.079	-0.006	-0.039	-0.074	-0.060
U19		0.073	0.066	0.075	0.024	0.074

U15_n=152; U17_n=175; U19_n=150; **p=0.01 düzeyinde anlamlı ilişki; *p=0.05 düzeyinde anlamlı ilişki

Tablo 3.30 incelendiğinde; U15 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, pozisyon alma ve karar verme, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, rakiplerini tanıma ve değişen durumlarda hareket

etme alt boyutları puanları ile spor yaşı değişkeni arasında pozitif yönlü ve çok düşük seviyeli istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo 30) ($p<0.01$; $p<0.05$).

3.8. TARTIşMA

Bu araştırmada; U15 ve U19 grubundaki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma alt boyutu puanlarının U17 grubundaki katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında U19 grubundaki katılımcıların, rakiplerini tanıma alt boyutu ve sporda taktiksel beceri ölçeğinin toplam puanlarının U17 grubundaki bireylerden daha yüksek düzeyde olduğu rapor edilmiştir (Tablo 3) ($p<0.05$).

Bu durum U15 ile U19 yaş grubundaki katılımcıların topa sahip olduğundaki taktiksel beceri düzeyleri ve oyun bilgisindeki algılama düzeyleri U17 grubundaki katılımcılardan daha yüksek seviyededir. U19 grubundaki katılımcıların ise topa sahip olunduğunda doğru pozisyon alma ve topsuz oyunda rakiplerin hareketleri ile ilgili oyun bilgisi düzeylerinin U17 grubundaki katılımcılardan daha yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırmada; U15, U17 ve U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanteri bağlamında yapılan taramada sadece U15 yaş kategorisinde top hareketlerine dair bilgi sahibi olma alt boyutu puanlarının anne eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği (Tablo 4) ($p<0.05$) tespitine ulaşılmıştır. Ancak U15-17-19 grubu katılımcılarının pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, anne eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 4-5-6) ($p>0.05$). Bu durum U15 grubu katılımcılarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre; annesi ilköğretim ve ortaöğretim mezunu olanların lise ve üstü okullardan mezun olanlara göre topa sahip olunduğundaki taktik becerilerle ilgili olan algılamalarının ve oyun bilgisine olan katkının yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Wuerth, Lee, Alfermann'ın (2004: 21-33) yaptıkları çalışmada, “Annelerin çocuklarına daha pozitif destek verdiklerini ve bu sayede çocuklarının sporlarına daha aktif katıldıklarını tespit etmişlerdir.”

Bu araştırmada; U15, U17 ve U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin baba eğitim seviyesi değişkeni ile alt boyutların ilişkisine bakıldığında; U15 yaş grubu katılımcılarının top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, baba eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 7) ($p>0.05$). Fakat U17 kategorisindeki katılımcıların top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, baba eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Tablo 8) ($p<0.05$).

U19 kategorisindeki katılımcıların ise top hareketlerine dair bilgi sahibi olma alt boyutu puanlarının baba eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p<0.05$), ancak pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, baba eğitim seviyesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 9) ($p>0.05$).

Bu durumda U15 grubu katılımcılarının antrenman performansının artmasında ve taktiksel becerilerinin gelişmesinde ebeveyn desteğinin olmadığı gözlemlenmiş olup baba eğitim düzeyinin etkisinin 17 ve 19 yaş kategorisinde mücadele eden ve adölesan dönemin ortasına ve sonuna gelmiş bu sporculara katkısının olduğu gözlenmiştir. Bu katkılar; taktiksel becerilerinin topun kendinde olduğu zamanlar ve top rakipte iken saha içinde doğru pozisyon alınmasında, rakiplerinin değişen ani pozisyonlardaki hamlelerini tanımasındaki algılamasında ve bunları hemen uygulayarak önlem alması şeklinde sıralanabilir.

Bu sporcuların baba eğitim düzeyinin etkisi ise çok önemlidir. Çünkü evde söz sahibi olan babaların spora destek vermemesi sporcunun baba ile iletişiminin kopmasına neden olabilir. Ergen dönemde olan bu sporcular zihinsel anlamda daha agresif tutumlar sergilemek durumunda kalabilir. Çünkü gelişim dönemi aşamaları incelediğinde bu yaş grubunda otoriteye karşı gelme ve kendi kimliğini kazanma isteği doğabilir. Bu durum da sporcu ile aile içinde huzursuzluk oluşmasına sebep olabilir. Fakat bizim çalışmamızda

özellikle 17 ve 19 grubunda sporcularımızın baba desteğini aldığı ve bunun da saha içi performansına yansımakta olduğu gözlemlenmiştir. Demografik bilgiler ekseninde anne babaların ebeveyn yetkinliklerini inceleyen Demir (2015: 100), eğitim düzeyi arttıkça ebeveyn yetkinlik düzeyinin arttığını saptamıştır.

Bu araştırmada; U15, U17 ve U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, aile aylık gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 10-11-12) ($p>0.05$).

Bu durum, bu yaş grubu katılımcıların aile aylık gelirlerinin sporcuların saha içindeki taktiksel gelişimlerini etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Çocuğun mutlu olması, hayattan keyif alması, her yönüyle sağlıklı gelişmesi, fiziksel, duygusal, toplumsal ve entelektüel ihtiyaçlarının karşılanması ile mümkün olabilir. Bu ihtiyaçların karşılanmasında çocuğun anne baba yeterlik algısı çok önemlidir; çocuğun ebeveynlerini sosyal ve kültürel açıdan yeterli bulmasıyla ilgilidir. Sosyo-ekonomik olarak ebeveynlerini yeterli bulan çocuklar sağlıklı gelişmektedir (Sürücü, 2005: 170). Çünkü futbolu meslek olarak seçmiş sporcuların özellikle adölesan dönemde aile gelir düzeylerinin iyi olması onların özgüven, malzeme desteği, beslenme, dinlenme gibi gelişim döneminin yoğun olduğu bu süreçte fiziksel ve zihinsel gelişim hızını artırmasını sağlayabilir ve öğrendiklerini uygulamada sorun yaşanması gibi problemleri ortadan kaldırabilir.

Bu araştırmada; U15 ve U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, lise türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 13-15) ($p>0.05$).

U17 kategorisindeki katılımcıların ise sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma ve değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının lise türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği

($p < 0.05$) ancak pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler ölçeği toplam puanlarının lise türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 14) ($p > 0.05$).

Bu durum U15 ve U19 yaş gruplarındaki katılımcıların okudukları lise türü değişkeninin saha içinde onların taktiksel gelişimlerine katkısının olmadığı biçiminde yorumlanabilir. Bu değişken bağlamında U17 yaş kategorisindeki katılımcıların taktiksel beceri düzeylerinin de top kendi takımında olduğu zamanlardaki oyuna odaklanma ve iyi pozisyon almada sıkıntı yaşamadıkları, top rakibe geçtiği zamanlarda ise savunma yaparken ani değişen topun yönü ve oyun düzeni (taktiksel diziliş) ile alakalı pozisyon almada problem yaşamadıkları biçiminde yorumlanabilir. Bu bilgiler ışığında eğitim hayatının sporculara katkısının olmadığı düşünülebilir. Fakat ergen dönemde sporcuların psikolojik olarak belirli aşamalardan geçtikleri düşünülürse eğitim ve sporun birbirini desteklemesi kaçınılmaz olacaktır. Yapılan bir çalışmada Adölesan dönemde futbolcuların futbol eğitiminin yanında okul başarısı da futbolcu yetiştirmede çok önemli bir faktördür. “Okul Sporları Federasyonunun” kurulması okul spor kulüplerinin de kurulmasına yol açmış ve yetenek taraması seçim ve yönlendirme önem kazanmıştır. Dünyadaki bazı ülkelere bakıldığında (Polonya, Brezilya, Hollanda, Arjantin ve Meksika) futbol eğitimi ve yönlendirme kulüpler bazında düzenlenmiştir. Bu ülkelerin sahip olduğu nüfusa oranla futbol akademilerindeki takım sayıları da ülkemize göre daha yüksek seviyededir (Küçük, 2009).

Bir başka anahtar ise okul eğitiminin sürdürülebilir olmasıdır. Akademilerin %75’i liseler, %50’si ise üniversiteler ile dirsek teması halindedir. Futbol akademilerinin bünyesinde çocukların ders çalışma imkânının yaratılması gerektiğinin altı çiziliyor. Elbette aileler de bunu gençlerin futbol eğitimlerinin önemli bir parçası olarak görüyor (<http://tr.beinsports.com/haber/futbol-akademilerde-yetisiyor> Erişim Tarihi: 02.05.2017)

Bu araştırmada; U15, U17 ve U19 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, haftalık antrenman sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 16-17-18) ($p > 0.05$). Haftalık antrenman sayısının taktiksel beceri düzeyini olumlu

yönde etkilemesi beklenirken herhangi bir etki yapmamasının sebebi, antrenman sayısının gruptaki futbolcular tarafından düzenli bir şekilde dağılım göstermemesinden kaynaklı olduğu düşünülebilir. Ayrıca haftalık antrenmana katılan futbolcuların antrenmana katılma sayısı hafta üzerinden değerlendirildiğinde (antrenman sayısı/ hafta) dengeli bir dağılım göstermemesi, antrenman içeriğinin spesifik olarak taktiksel zekayı geliştirecek mahiyette olmamasından kaynaklanabilir. Fakat yapılan literatür taraması da haftalık antrenman sayısının genç sporculara olan katkısını desteklemektedir.

Gelişim dönemlerine bakıldığında sporcuların haftalık antrenman sayısının önemi vurgulanmaktadır. Çünkü haftalık, aylık ve yıllık planlar yapılarak sporcuların gelişim dönemlerine uygun antrenman planlaması yapılmaktadır. Ateş ve Ateşoğlu, (2007: 1-12) yapmış olduğu çalışmada; “Amatör ve gelişim çağında bulunan sporcularda yapılan düzenli antrenmanların sonuçlarının üst düzey sporculara oranla daha fazla gelişim meydana getirdiği bildirilmiştir.” Yetişkin profesyonel futbolcularda yapılan futbol antrenmanlarının motorsal yetenekler ve teknik beceriler üzerinde etkisi pek görülmez iken gençlik döneminde yapılan futbol antrenmanlarının hem motorsal hem teknik hem de zihinsel (taktiksel) beceriler üzerinde etkisinin olması muhtemeldir.

Başka bir araştırmadaki tespite göre adölesan dönemde sporcularda psikolojik, fizyolojik ve ruhsal anlamda değişimler meydana gelir ve antrenman programı hazırlanırken bunlar göz önüne alınarak ve gelişim dönemine uygun içerikle hazırlanmalıdır. Futbolcunun performansının artırılması için öncelikle futbolcunun fizyolojik profilinin saptanması gerekir. Antrenman ancak bu profile ve fizyolojik temellere dayandığı zaman futbolcunun performansının yükseltilmesi mümkün olur (Akgün, 1989).

Bu araştırmada; U15 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, spor yaşı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Tablo 19) ($p < 0.05$). U17 ve U19 kategorisindeki katılımcıların ise sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler

envanterinin toplam puanlarının, spor yaşı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 20-21) ($p>0.05$).

Bu durumda U15 yaş grubu katılımcılarının dört alt boyuta göre spor yaşının taktiksel beceri düzeylerinin gelişiminde etkisi olduğu şeklinde yorumlanabilir. Çünkü spor yaşını tüm alt boyutlara göre yorumlamamız gerekirse top kendi takımındayken veya rakipteyken pozisyon alma ve algılama becerisinin yüksek olduğu, saha içindeki farklı durumlardaki pozisyonlara odaklanmada sorun yaşanmadığı şeklinde yorumlanabilir. U15 yaş grubu katılımcılarının spor yaşının taktiksel beceri düzeylerine etkisinin olduğu fakat U17 ve U19 yaş grubu katılımcılarında bu durumun etkisinin olmadığı görülmektedir.

Bu istatistiksel analizler doğrultusunda sporcuların spor yaşının taktiksel becerinin gelişmesinde antrenman sayısı, futbol eğitimi gibi parametrelere nazaran çok önemli olmadığı düşünülmektedir. Bu yüzden hangi yaşta spora başlanıldığı veya kaç yıl spor yapıldığı değil de spordaki verimliliğin daha önemli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Yapılan literatür taraması U15 yaş grubundaki sporcuların taktiksel becerilerinin spor yaşına göre iyi olduğunu desteklememektedir. Cumhuriyet gazetesi, 19 Haziran 2019 tarihinde yayınlanan bir yazısında “15 yaş düzeyinde Avrupa ülkeleri arasında futbolu bırakmanın en çok Türkiye’de olduğu tespit edilmiştir.” Bu bilgilere bakılırsa 15 yaş tam adölesan dönemin ortasında yavaş yavaş performans yaşına geçmeye başlanan dönemin başı olarak görülmektedir. Taktiksel beceri düzeyi ile fiziksel gelişimin hızlandığı evrede futbolu bırakan oyuncularda oluşan umutsuzluğun nedenleri irdelenecek olursa en başta profesyonel olamama kaygısı ya da ebeveynler tarafından yapılan eğitime yönelim şeklinde oluşan baskılardır. “Spor ortamında aile baskısı gören çocukların, rekabete dayanma endişesini ve tükenmişliği daha çok hissettikleri ayrıca erken yaşta sporu bırakmaya yatkın oldukları tespit edilmiştir (Brustad, 1996: 316-323).”

Bu araştırmada; U15 ve U19 yaş kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, değişen durumlarda hareket etme alt boyutu puanlarının mevki değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği (Tablo 22-24) ($p<0.05$) ancak pozisyon alma ve karar verme, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, rakiplerini tanıma alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının mevki değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 20) ($p>0.05$). U17 yaş kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, mevki değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 23) ($p>0.05$).

U15 ve U19 yaş grubu katılımcılarının mevki değişkenine göre değişen durumlarda hareket etme alt boyutuna göre farklılık göstermesi, bu iki yaş grubu oyuncularının antrenman sayısı, spor yaşı ve müsabaka sayısı olarak farklı olduğu fakat küçük grup (U15) yarışma dönemine girmek üzere iken büyük grup (U19) performans anlamında profesyonel döneme denk gelmektedir. Yani bu iki grup katılımcılarının da topun rakipte olduğu zamanlarda, topsuz oyunda değişen ani pozisyonlarda ve ataklarda odaklanmada ve doğru pozisyonu almada sorun yaşamadıkları şeklinde yorumlanabilir. Fakat U17 yaş grubu katılımcılarının mevki değişkenine göre taktiksel becerilere ilişkin alt boyutlarına bakıldığında farklılık olmaması, mevki kavramının yaşa etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Üç yaş grubu analiz sonuçları literatür ile birbirini desteklememektedir. Çünkü yapılan çalışmalar incelediğinde sporcuların fiziksel ve zihinsel yönden gelişimleri takip edilirken özellikle taktiksel gelişimleri de en az fiziksel gelişim kadar takip edilmelidir. Bu dönemde öğrenmenin kalıcı olduğu düşünüldüğünde, özellikle teknik ve taktik gelişim, hem teorik hem de uygulamalı bir şekilde sporculara kazandırılmalıdır. Çünkü futbol pozisyon oyunudur ve sporcunun en alt yaştan itibaren oynadığı mevkiinin özelliklerine göre teknik ve taktiksel anlamda geliştirilmesi gerekmektedir. “Çocuk ve gençlerde yaptırılacak futbol antrenmanının amacı, sistematik çok yönlü sağlam bir temel oluşturarak bu temel üzerinde çocuğun sporsal verim yeteneğini geliştirmektir” (Mülazımoğlu, 2007: 165-167).

Bu araştırmada; U15, U17 ve U19 grubunda mevki kaleci olan katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, kategori değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 25) ($p>0.05$).

Bu durum mevkileri kaleci olan sporcuların taktiksel beceri düzeylerinin alt boyutlarla karşılaştırılmasında hiçbir yaş grubunda etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Kalecinin savunma alanındaki ilk görevi, topun kalesine girmesini engellemektir. Bu davranışı gerçekleştirirken ceza alanı dediğimiz bölgede, gelen topu ya tutar ya da kalesinden uzaklaştırarak tehlikeyi önlemeye çalışır (İnal, 2006).

Futbol oyununda kaleci takımı ayakta tutan geriden sahayı en iyi görebilen takım arkadaşlarını yönlendiren kişidir. Kaleci en geç olgunlaşma gösteren mevkilerden biri olarak lanse edilse de günümüz futbolunda artık çok genç kaleciler de rahat rahat büyük takımların kalesini korumaktadır. Taktik anlamında artık futbol oyununun en önemli parçasıdır. Çünkü geriye atılan pasların sağlıklı bir şekilde takım arkadaşlarına atılması kale atışlarının geriden oyun kurularak yapılması ve degajların bile bir hedef doğrultusunda yönlendirilmesi kalecinin saha içi taktiksel gelişimde ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Çünkü kaleciler sadece kaleye gelen şutları savunmakla görevli değildir. Aynı zamanda iyi bir hücumun başlaması içinde önemlidir. Sahada elle topu tutabilen tek kişidir bundan dolayı topu çabuk ve hızlı bir şekilde eliyle oyuna sokması yeni bir atağın başlangıcı olabilir. Futbolda kaleci çabuk karar verme, süratli olma ve topun geliş açısını hesaplayabilme gibi teknik ve taktik açıdan son derece iyi gelişmiş bir oyuncu olmalıdır. Kaleci bulunduğu yer nedeniyle önündeki oyuncuları yönlendirme özelliğine sahip bir liberodur. Kaleci kendi takımı için gol düşüncesi ile başlatılan hücumun ilk adamı olabileceği gibi, rakip takımın gol düşüncesinde hedef olan kalenin de son savunucusudur. Kritik bir anda yapacağı kurtarış, takım arkadaşlarına olumlu bir motivasyon sağlarken rakip takım oyuncuları üzerinde de olumsuz bir etki yapacaktır (Marancı,1999; Konter, 1997: ; Avluk, 1995).

Bu araştırmada; U15, U17 ve U19 mevkiisi defans olan katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma alt boyutu puanlarının kategori değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p<0.05$) ancak pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, kategori değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 26) ($p>0.05$).

Bu durum mevki defans olan katılımcıların top hareketlerine dair bilgi sahibi olma değişkenine göre farklı olması, bu katılımcıların topa sahip olduklarıdaki taktiksel becerilerinin daha iyi olduğu, yaratıcı oldukları ve pozisyon olmada zorlanmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bir takımın savunmasını bek pozisyonunda oynayan sağ ve sol bek ile bu iki bek 'in ortasında oynayan iki stoper oyuncularını oluşturmaktadır. Bu oyuncular hem rakip pozisyonları engellemek hem de takımlarının atağa çıkabilmeleri için oyun kurmak zorundadırlar. Adölesan dönemin başından itibaren bu mevkide görev almaya başlayan sporculara teknik becerilerin yanı sıra topun olduğu bölgeye göre pozisyon alma, topun yönüne göre kaymalar ve alan daraltma gibi temel kavramların öğretilmesi gereklidir. Çünkü savunma prensiplerini öğrenmeyen bir sporcunun yaşı ilerledikçe sonradan öğrenmesi güç olabilir. Savunmada en önemli kurallar ise baskı, kademe ve dengedir.

Bu araştırmada; U15, U17 ve U19 mevkiisi orta saha ve forvet olan katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, pozisyon alma ve karar verme, rakiplerini tanıma, değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanlarının ve sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, kategori değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 27-28) ($p>0.05$).

Bulgularımızdan edinilen sonuçlara bakıldığında orta saha ve forvet oynayan futbolcuların alt boyutlarla, kategorileri değişkeni arasında anlamsız farklar tespit edilmiştir. Alan yazını incelediğimizde ise takımın her mevkiinde oynayan oyuncuların, futbol bilgileri ve taktik deneyimleri başarı açısından çok önemlidir. Futbolcu, sahaya çıktığında oyun içinde karşılaşılan beklenmedik ve önceden hazırlığı yapılmamış pozisyonlarda ve rakibin baskısı altında, ani ve doğru tepkilerini ortaya koymak zorunda olduğu gibi aynı şekilde rakibini baskı altında tutmalı ve sürpriz pozisyonlarla karşı karşıya bırakıp şaşırtmalıdır (Gülşen, 2008).

Başka bir çalışmada orta saha oyuncularını için hücumun kurulmasına katılmak, defans, hücum oyuncularını arasında dengeyi sağlamak, hücum oyuncularını desteklemek, rakip takımın orta saha oyuncularını kontrol etmek, rakibin hücum oyununu bozmak ve geciktirmek, savunma oyuncularını desteklemek, oyunun temposu ve ritmini belirlemek orta saha oyuncularının görevleri arasındadır (Hamza, 2019).

Forvet oyuncularını ise gol atmak, gol yollarında pozisyon hazırlamak ve takımı hücumla hazırlamak için oyunun içerisinde arkadaşlarına alan yaratmalıdır. Forvet olarak sadece hücum yapmak değil top rakipte iken savunmayı da ilk başlatan kişidir. Doğru pozisyon alarak savunma yapmalıdır. Teknik olmalı, oyun içerisinde gol bölgelerine zamanında hareketlenmeli, pozisyon gereği durumlara anında adaptasyon sağlamalıdır. Savunmada ise kaybedilen top sonrası rakibe baskı yapmalı, rakibin düzgün şekilde topu çıkarmasını ve oyun kurmasını önlemelidir (Norton vd. 1999: 389-404).

Bu çalışmaları desteklemek amacıyla şu cümleleri de sarf edebiliriz. Kategorilerin gelişim aşamaları iyi takip edilmeli. Özellikle antrenman planlaması yapılırken sporcuların fiziksel ve zihinsel gelişimi dikkate alınmalıdır. Antrenmanların içeriği hazırlanırken kazanımların arasında eğlenceli çalışmalarla futbolcunun motivasyonu üst seviyeye çıkarılmalıdır. Yapılan bir araştırmada bu düşünceyi destekler nitelikte bir çalışmaya yer verilmiştir: “Gelişim dönemi adölesan yaş grubunda bulunan sporculara yaptırılan geleneksel antrenman programlarından dolayı zaman zaman sporcular sıkılmakta ve dolayısıyla bu durumun programdan beklenen verimin ve etkinliğinin düşmesine neden olabileceği varsayılmaktadır. Gelişim döneminde bulunan genç futbolcuların hem fiziksel hem de teknik becerilerinin aynı anda geliştirilebilmesi için değişik antrenman programlarının uygulanmaya başlandığı, bu nedenle son zamanlarda antrenmanların monotonluğunu en aza indirmek için beceri veya oyun tabanlı antrenmanlara yönelmelerin arttığı bildirilmiştir” (Gabbett, 2006; Buchheit vd. 2009; Gamble, 2004).

Bu araştırmada; U17 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının ve pozisyon alma ve karar verme alt boyutu puanları ile yaş değişkeni arasında negatif yönlü ve çok düşük seviyeli istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.01$). U19 kategorisindeki katılımcıların ise pozisyon alma ve karar verme alt boyutu puanları ile yaş değişkeni arasında negatif yönlü ve düşük seviyeli istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo 29) ($p<0.05$). Bu durum U17 ve U19 yaş grubu katılımcılarının pozisyon alma ve karar verme alt boyutunun yaş değişkenine göre negatif yönlü ve çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Yani 17 ve 19 yaş grubu sporcuların diğer alt boyutlara göre topa sahip olduğundaki pozisyon alması, yaratıcılığı ve doğru pozisyonda olan arkadaşına pas atarken zorlandığı şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırmada; U15 kategorisindeki katılımcıların sporda taktiksel beceriler envanterinin toplam puanlarının, pozisyon alma ve karar verme, top hareketlerine dair bilgi sahibi olma, rakiplerini tanıma ve değişen durumlarda hareket etme alt boyutları puanları ile spor yaşı değişkeni arasında pozitif yönlü ve çok düşük seviyeli istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo 30) ($p<0.01$; $p<0.05$). Bu durumda ise U15 yaş grubu katılımcıların pozisyon alma ve karar verme alt boyutu ile spor yaşı arasındaki ilişkinin pozitif yönlü ve çok düşük olması, bu yaş grubu katılımcıların diğer yaş grubu katılımcılara göre pozisyon alması, karar mekanizmasının daha hızlı, yaratıcı ve algılama seviyesinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bir araştırmada, “Bir oyuncunun doğru zamanda doğru hareketi yapması için başarılı bir performans veya sonuç, oyunun doğru bir şekilde anlaşılması gerekir. Bu nedenle, iyi gelişmiş fizyolojik ve teknik özelliklerin yanı sıra elit oyuncuların iyi gelişmiş taktik becerilere de ihtiyaçları olduğu beyan edilmiştir. Bu, özellikle oyuncuların rakipleriyle aynı eylem alanında yarıştığı futbol gibi atak (hücum) oyunları oyuncuları için geçerlidir. Bu oyunlarda ortam sürekli değiştiği için iyi taktik beceriler gerektiren kararlar hızlı ve doğru bir şekilde alınmalıdır” (Kannekens, Rianne Elferink-Gemser, Marije T. and Visscher, Chris, 2009: 807-812).

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Örnekleme grubunun nitelik ve nicelik olarak farklılaştığı ve bu yaş grubuna tüm liglerde mücadele eden adölesan futbolcuların dâhil edilmesi ile daha geniş araştırmaların yapılarak sporcuların taktiksel beceri düzeylerini etkileyen değişenlerin ortaya konulmasının alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Yaş kategorileri ilerledikçe taktiksel anlamda oyunculara saha içerisindeki dizilimleri çerçevesinde yapması gerekenleri antrenman süresince çeşitli zamanlarda durdurularak gösterilmesi ve alternatifleri varsa futbolcularla onun istişaresinin yapılması hatta taktik içerikli çift kale veya normal oyunlarda saha içi dizilimlerin tek tek anlatılarak oyunculardan bu konuda dönüt alınması sağlanmalıdır.

- Altyapılarda oynayan sporculara antrenman programı planlanırken sporcunun yaşı, fiziksel durumu, zihinsel durumu vb. kıstaslara göre hazırlanmasının onların hem gelişimini hem de taktiksel beceri düzeylerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

- Antrenman müsabakalarının ve resmi müsabakaların videoları kayıt altına alınarak bunların toplantı halinde oyuncularla istişaresinin yapılmasının onların gelişimleri açısından önem arz edeceği düşünülmektedir.

- Ayrıca sporcuların yatkın oldukları bölgelerde denenirken birden fazla mevkide oynayabilecek donanımda yetiştirilmesi ve genç yaşlarda oyuncuların fiziksel kapasitesi, teknik becerileri, çabuklukları gibi motorsal özellikler çerçevesinde değil; bilişsel yeterlilikleri, oyun zekâsı anlamında da birden fazla mevkiye adapte edilmesi için çalışmalar yapılması gereklidir.

- Altyapıları konu alınacak çalışmalarda haftalık antrenman programları içeriksel olarak değerlendirilebilecek şekilde incelenmelidir. Yani haftalık olarak yapılan antrenmanların kondisyona, tekniğe, oyunun taktiksel yönünü kavramaya ve geliştirmeye yönelik bir tahlilin yapılması sonucunda konu ile ilgili bilgiler daha da netleşecektir.

- Sanal ortamdaki futbol adına geliştirilen konsol oyunlarından (play station vb.) istifade edilebilir. Böylelikle futbolcuların taktiksel becerilerinin soyut anlamda gelişebilmesine bu konsol oyunların katkı sunacağı ve bunun da sporcunun oyunu okuma

gücü, oyun zekâsı ve taktiksel beceri yeteneklerinin gelişmesine olanak sağlayacağı düşünülebilir.

- Anne ve baba eğitim düzeyi, ailenin aylık gelir düzeyi ve sporcunun eğitim seviyesi gibi önemli hususların sporcuların saha içi ve saha dışı performansına katkısının olması muhtemeldir. Bundan dolayı sporcunun ailesinden alacağı destek, geleceğiyle ilgili olumsuz kaygıları gidermeye yönelik rehber danışman destekleri amatör genç futbolcuların motivasyonunu olumlu yönde etkileyecektir.

-Sonuç olarak literatürü taradığımızda taktiksel beceri üzerine yapılan çalışma sayısı yeterli değildir. Bu alanda yapılacak çalışmaların sayısının artırılması hem literatürün hem de Türk futbolunun gelişimine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Açıkada, C. ve E. Ergen (1990). *Bilim ve Spor*. Ankara: Büro-Tek Ofset Matbaacılık.
- Akgün, N. (1989). *Egzersiz Fizyolojisi*. Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Aladanlı, B. ve Ü. Çördük (2009). *Futbol Tarihi ve Sporda İlkler*. İstanbul: Yeşil Elma Yayıncılık.
- Altunkılıç, M. (2019). Independentturkish.com (Erişim Tarihi: 11 Ocak 2019).
- Arabacı, R., R. Görgülü ve F. Çatıkkaş (2010). NWSA E-Journal of New World Sciences Academy, Cilt 5, Sayı 2, 71-77.
- Arıkan, D., A. Çelebioğlu ve F. T. Güdücü (2013). *Çocukluk Dönemlerinde Büyüme ve Gelişme: Pediatri Hemşireliği*. Z. Conk, Z. Başbakkal, H. B. Yılmaz, B. Bolışık, (ed.). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.
- Ateş, M., M. Demir ve U. Ateşoğlu (2007). Pliometrik Antrenmanın 16-18 Yaş Grubu Erkek Futbolcuların Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametreleri Üzerine Etkisi, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1): 1-12.
- Avluk, İ. A. (1995). "Futbolda Hazırlık Sezonu Antrenmanlarının Oyuncuların Kondisyonel Özelliklere ve Vücut Yapısı Özelliğine Etkisi" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi SBE.
- Ayan, S. (ed.) (2019). *Hareket Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydemir, Ö. (2007). Değerlendirme Araçlarının Psikometrik Özellikleri. http://www.bayar.edu.tr/~saykad/g_omeraydemir1.htm. (Erişim Tarihi: 9 Haziran 2007).
- Başer, E. (1994). *Futbolda Psikoloji ve Başarı*, Ankara: Sporsal Kuram Dizisi 4.
- Baltacı, G. ve G. Düzgün (2008). *Adolesan ve Egzersiz*. Ankara: Klasmat Matbaacılık.
- Balyi, I. ve R. Way (2005). The Role Of Monitoring Growth İn Long-Term Athlete Development. *Canadian Sport For Life*, 1, 1-3.
- Bompa, T. O. (1998). *Antrenman Yöntemi Ve Kuramı*, İlknur Keskin (çev.). Ankara: Kültür Ofset.

- Bompa, T. O. (2000). *Total Training for Young Champions Campaign, IL: Human Kinetics. Publishers, Inc*, Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Buchheit M., P.B. Laursen vd. (2009). *Game-based training in young elite handball players*. *Int. J. Sports Med.* 30:251-258.
- Brustad, R. J. (1996). *Cazibe fiziksel aktivite kentsel okul çocukları: ebeveyn sosyalleşme ve cinsiyet etkiler*. *Üç Aylık Araştırma Egzersiz için ve Spor*, 67 (3), 316 - 323
- Büyüköğenç, L., E. Törüner (ed.). (2012). *Büyüme ve Gelişme. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Temel Hemşirelik Yaklaşımları*, Ankara: Göktuğ Yayıncılık.
- Can Y. Polat M. (2004). *Kayseri İli İlköğretim Öğrencilerinde Kayak Sporuna Yönelik Fiziksel Uygunluk Normlarının Araştırılması*. *E. Ü. Sağlık Bilimleri Dergisi*.13(1) 48-54.
- Costa, I. T., J. Garganta, P. J. Greco ve I. Mesquita (2009). *Tactical Principles of Soccer: Concepts and Application (Princípios Táticos do Jogo de Futebol: conceitos e aplicação)*. *Revista Motriz*, 15(3), 657-668.
- Cumhuriyet Gazetesi, 19 Haziran 2019.
- Derman O. (2008). *Ergenlerde Psikososyal Gelişim*. “Adölesan Sağlığı, II. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri” Sempozyum Dizisi No: 63. 9-21.
- Demir, E. (ed.). (2015). *Spor Bilimlerine Giriş*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Demirezen, E. ve G. Coşansu (2005). *Adölesan çağı öğrencilerde beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi*. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 14(8), 174-178.
- Devecioğlu, S., B. Çoban ve Y. E. Karakaya (2014). *Futbol yönetimi ve organizasyonlarının görünümü*. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(1): 35-48.
- Dündar, U. (1998). *Antrenman Teorisi*. Ankara: Bağırğan Yayın.
- Eklblom, B. (1986). *Applied Physiology of Soccer*. *Sports Medicine*, 3, 50-60.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç, Ana Babalar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Emrah, B. (2017). 25 Mayıs <https://www.ntvspor.net/yazar/emrah-bayraktar/turk-futbolu-neden-oyuncu-yetistiremiyor-58a57128cdb913107054339e> (Erişim Tarihi: 08.06.2021).
- Eniseler, N. (2009). *Çocuk ve Gençlerde Futbol*. İstanbul: Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Eğitim Yayınları.
- Eniseler, N. (2010). *Bilimin Işığında Futbol Antrenmanı*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Eroğlu, O. ve T. F. Karadağ (2020). “Mali Tablolar Bakımından Spor Kulüpleri Yasasının Gerekliği; Dört Büyükler Örneği”, Spor Bilimlerinde Yeni Fikirler-2, İ. Kuyulu, D. Atılgan (ed.). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Erdem, K. (2005). *Futbolda Kenar Yönetimi*, İstanbul: Morpa Yayınları.
- Ferah, A. (1991). *Futbol Eğitim Öğretim*. Ankara: Martı Yayınları.
- Futbol Akademi Dergisi, 15 Kasım 2016.
- Gabbett T. J. (2006). *Skill-based conditioning games as an alternative to traditional conditioning for rugby league players*. J.Strength Cond. Res. 20.309-315.
- Gallahue, D. J. Ozmun ve J. Goodway (2014). *Motor Gelişimi Anlamak: Bebekler, Çocuklar, Ergenler, Yetişkinler*. D. Sevimay Özer ve A. Aktop (çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gamble P. A. (2004). *Skill-Based Conditioning Games Approach to Metabolic Conditioning For Elite Rugby Football Players*. J. Strength Cond. Res. 18.491-497.
- Grunz, A, D. Memmert ve J. Perl (2012). Tactical pattern recognition in soccer games by means of special self-organizing maps. *Human movement science*. 31(2):334–43.
- Gülşen, D. (2008). *Farklı Lig Düzeyinde Oynayan Futbolcuların Oynadıkları Mevkilere, Öğrenim Durumu ve Spor Yaşlarına Göre Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi SBE.
- Günay, M., A. E. Erol ve S. Savaş (1994). “Futbolculardaki Kuvvet, Esneklik-Çabukluk ve Anaerobik Gücün Boy, Vücut Ağırlığı ve Bazı Antropometrik Parametreler ile İlişkisi”, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, (5) 4, 3-11.
- Günay, M. ve E. Şıktar vd. (2017). *Antrenman Bilimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Günay, M., K. Tamer vd. (2019). *Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçüm Testleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gürçay, E. (2008). *Ergenlerde Madde Bağımlılığı ile Yakınlarından Ayrılma Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi EBE.
- <http://tr.beinsports.com/haber/futbol-akademilerde-yetisiyor> (Erişim Tarihi: 02.05.2017).
- <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=735>, (Erişim Tarihi: 06.05.2017).
- Haber Türk gazetesi, Lig Süper Altyapı Zayıf, (Erişim Tarihi: 17.01.2018).
- Hamza, S. (2019). *Galatasaray Futbol Okullarında 10 – 14 Yaş Grupları Sporcularının Mevkilerine Göre Demografik Yapı, Antropometrik Değerleri ve Seçilmiş Motor Becerilerinin Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi SBE.
- İnal A. N. (2004). *Futbol 'da Eğitim Öğretim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- İnal A. N. (2013). *Futbolda Eğitim ve Öğretim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- İnal, A. N. (2006). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kannekens, R., T. Marije ve C. Visscher (2009). 'Tactical skills of world-class youth soccer teams', *Journal of Sports Sciences*, 27: 8, 807-812.
- Kaya, Y. (1999). “Sezon Arasında Yapılan Hazırlık Antrenmanlarının Futbolcuların Performanslarına Etkisi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi SBE.
- Konter E. (1997). *Futbolda Süratin Teori ve Pratiği*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Kulaksızoğlu, A. (2000). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Küçük, V. (2009). *Futbolda Yetenek Seçimi*. İstanbul: Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Geliştirme Merkezi Futbol Eğitim Yayınları.
- Lennartsson, J., N. Lidström ve C. Lindberg (2015). Game Intelligence in Team Sports. *PLoS ONE* 10(5): e0125453. doi:10.1371/Journal.pone.0125453.
- Marancı, B. (1999). *Ankara İli I. Amatör Ligde Mücadele Eden Futbol Kalecileri İle Diğer Mevkilerde Bulunan Oyuncuların Motorik Özellikleri, Reaksiyon Zamanları*

- ve *Vücut Yağ Yüzdelerinin Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi SBE.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2009). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2013). *Psikomotor Gelişim*. Ankara: MEB.
- Muratlı, S. (1997). *Çocuk ve Spor*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Mülazımoğlu, O. (2007). “*Somatotip Yapıları Spor Yapmaya Uygun Çocukların Spor Branşlarına Özgü Yetenek Düzeylerinin Araştırılması (Ankara İli Örneği)*”. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi SBE.
- Moreno E. (1994). *Defining and developing quickness in basketball-part I*. Strength and Conditioning, 16(6): 52-53.
- Norton, K.I., N.P. Craig ve T. S. Olds (1999). The Evolution of Australian Football. J Sci Med Sports. 2(4), 389-404.
- Ocakçı, A. F. (2015). *Ergenlik Dönemi ve Özellikleri*. A. F. Ocakçı ve Ü. F. Top, (ed.). Yetişkinliğe Bir Adım Kala: Ergen Sağlığı, içinde, Ankara: Göktuğ Yayıncılık.
- Otman, Ö. T. (2017). Adolesan Futbolcuların Beslenme Durumları İle Sıvı Tüketimleri Ve Kafein Alımlarının Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi SBE.
- Özcebe H. (2002). Birinci Basamakta Adolesan Sorunlarına Yaklaşım. STED;11(10):374-377.
- Özdemir, S. (2009). 14-16 Yaş Grubu Erkek Futbolcularda Kompleks Antrenman Programının Patlayıcı Güç, Kuvvet, Sürat ve Çeviklik Gelişimine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi SBE.
- Özer, D. ve M. Özer (2000). *Çocuklarda Motor Gelişim*. İstanbul: Kazancı Kitap Ticaret.
- Parlaz E. A. vd. (2012). “*Ergenlik Dönemi: Fiziksel Büyüme, Psikolojik ve Sosyal Gelişim Süreci*”, Turkish Family Physician, Cilt 3, Sayı 4, 10-16.
- Pirselimoğlu, E. ve T. Çolak (2019). *Antrenman Bilgisi 12 Ders Kitabı*. Ankara: Koza Yayıncılık Dağıtım.

- Rein, R. ve D. Memmert (2016). Big Data And Tactical Analysis İn Elite Soccer: *Future Challenges And Opportunities For Sports Science*. SpringerPlus. 5(1):1410.
- Richardson, D., D. Gilbourne, ve M. Littlewood (2004). *Developing support mechanisms for elite young players in a Professional soccer Academy: creative reflections in action research*. European sport Management Quarterly, 4(4), pp. 195-214.
- Robertson, S. ve R. Way (2005). *Long-term athlete development*. Coaches Report, 11(3), pp.6-12.
- Russel, R. (2008). Uefa Tutor Kursu Notları.
- Santroek, J. (2019). *Yaşam Boyu Gelişim*. Galip Yüksel (çev.). Ankara: Nobel Yayın.
- Selçuk, Z. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s. 54,
- Sevim, Y. (2002). *Antrenman Bilgisi*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Sürücü, M. (2005). Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi EBE.
- Taka, Ö. (2012). *Spor Fizyoterapistliği Programı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi SBE.
- Tekin, T.A, Topkaya İ. (2008). Futbolda Temel Taktik.
- Türkiye Futbol Federasyonu (2016). Yıllık Eğitim-Öğretim ve antrenman programı. Ankara: FGD Eğitim Yayınları.
- Topkaya İ. ve T. A. Tekin (2004). *Futbol*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Topkaya, İ. (2013). '*Futbolda Altyapı Eğitimi*', Ankara: Spor Yayınevi ve Kitapevi.
- Tutkun, C. ve Ç. Dinçer (2020). *Fiziksel Büyüme ve Motor Gelişim. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi Lisans Programı*. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/cocukgelisimilisans_ao/fizikselbuyumevm.otorg.pdf (Erişim Tarihi: 22.04.2020).
- Uludağlı, P. N. ve F. M. Sayıl (2009). *Türk Psikoloji Yazıları* Cilt 12, Sayı 23, 14–27.
- Urartu, Ü. (1994). *Futbol, Teknik, Taktik, Kondisyon*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.

Wuerth, S., M. Lee ve D. Alfermann (2004). *Gençlik Sporunda Ebeveyn Katılımı ve sporcu kariyeri*. Spor ve Egzersiz Psikolojisi, 5, 21-33.

Yarayan, Y. E., O. K. Esentürk ve E. L. İlhan (2019). *Sporda Taktiksel Beceriler Envanteri 'nin (STBE) Türkçe Uyarlama Çalışması*, Cilt 5, Sayı 3, 129–137,

Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik Çağı*, İstanbul: Özgür Yayıncılık.

EKLER

EK.1.Kişisel Bilgi Formu

ANKET FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, adölesan dönemi farklı yaş gruplarındaki futbolcuların taktiksel beceri düzeylerini incelemek üzere tasarlanmıştır. İki bölümden oluşan sorulara vereceğiniz güvenilir / samimi cevaplardan ve çalışmaya yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür eder, sağlıklı birlikte başarılar dileriz.

Cafer ELEK

Prof. Dr. Alper KARADAĞ

Muş Alparslan Üniversitesi

Muş Alparslan Üniversitesi

Beden Eğitimi ve Spor ABD

Beden Eğitimi ve SporYüksekokulu

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Yaşınız? ...(yıl, ay)

2. Kilonuz? (...kg)

3. Boyunuz? (...cm)

4. Siz dâhil ailedeki kardeş sayısı kaç? (...)

5. Annenizin eğitim düzeyi?

İlköğretim Ortaöğretim Lise Ön lisans Lisans Lisansüstü

6. Babanızın eğitim düzeyi?

İlköğretim Ortaöğretim Lise Ön lisans Lisans Lisansüstü

7. Ailenizin toplam aylık geliri ne kadar?

3000 TL'den az 3001-4000 TL arası 4001- 5000 TL arası

5001 TL- 6000 TL arası 6001 TL ve üzeri

8. Ailenizin toplam aylık gelirini hangi düzeyde değerlendiriyorsunuz?

Çok düşük Düşük Orta Yüksek Çok yüksek

9. Kaç yıldır amatör olarak futbol oynuyorsunuz? (...yıl)

10. Genellikle oynadığınız mevkiler hangileri? (Kaleci - Defans - Orta Saha - Forvet)

Birinci Mevki:

İkinci Mevki:

11. Haftada kaç antrenman yapıyorsunuz? (Maç Hariç) (..... adet)

12. Örnek aldığımız (idol) futbolcu var mı? ( ) Evet ( ) Hayır

13. Örnek aldığımız futbolcu var ise adını ve oynadığı mevki yazar mısınız?

Adı:..... /

Mevki:.....

14. Okul başarı durumunuzu hangi düzeyde değerlendiriyorsunuz?

( ) Çok Zayıf ( ) Zayıf ( ) Orta ( ) İyi ( ) Çok iyi

15. Futboldaki taktiksel beceri düzeyinizi hangi düzeyde değerlendiriyorsunuz?

( ) Çok Zayıf ( ) Zayıf ( ) Orta ( ) İyi ( ) Çok iyi

16. Antrenman veya maçlardan önce futbola özgü topla veya topsuz hareketleri amaca uygun başarılı bir şekilde gerçekleştirdiğinizi zihninizde canlandırıyor musunuz?

( ) Hiçbir zaman ( ) Bazen ( ) Sık sık

17. Bu güne kadar gördüğünüz sarı kart sayısı kaç adet? (...adet)

18. Bu güne kadar gördüğünüz kırmızı kart sayısı kaç adet? (...adet)

19. Liseye gidiyorsanız okul türünüz?

( ) Spor ( ) Meslek ( ) İmam Hatip ( ) Fen ( ) Anadolu ( ) Güzel sanatlar

EK.2. Ölçek

SPORDA TAKTİKSEL BECERİLER ENVANTERİ – STBE

1- Çok Zayıf   2- Zayıf   3- Orta   4- İyi   5- Çok İyi   6- Mükemmel

1.	Maç sırasında gidişata dair aldığım kararlar genellikle doğrudur.	1	2	3	4	5	6
2.	Maç sırasında değişen durumlara nasıl uyum sağlanması gerektiğini bilirim.	1	2	3	4	5	6
3.	Maç sırasında aldığım pozisyonlar genellikle, ...	1	2	3	4	5	6
4.	Takım olarak topa sahip olduğunda oyun görüşüm, ...	1	2	3	4	5	6
5.	Maç sırasında gelişebilecek pozisyonlara ilişkin öngörüm, ...	1	2	3	4	5	6
6.	Doğru zamanda doğru karar verme noktasında, ...	1	2	3	4	5	6
7.	Antrenörüme göre oyun anlayışım, ...	1	2	3	4	5	6
8.	Maç sırasında değişen durumlarda pozisyon tercihim doğrudur.	1	2	3	4	5	6
9.	Antrenörüme göre doğru pozisyon alma tercihim, ...	1	2	3	4	5	6
10.	Takım arkadaşına ne zaman pas verip vermeyeceğimi bilirim.	1	2	3	4	5	6
11.	Takım olarak topa sahip olduğumuzda ne yapacağımı bilirim.	1	2	3	4	5	6
12.	Maç sırasında, yapmakta olduğum hareketin ardından bir sonraki harekette ne yapacağımı bilirim.	1	2	3	4	5	6
13.	Topa sahipsem, kime pas vereceğimi bilirim.	1	2	3	4	5	6
14.	Rakibin oyununa dair öngörüm, ...	1	2	3	4	5	6
15.	Rakibin nasıl oynadığını/oyun tarzını çok çabuk anlarım.	1	2	3	4	5	6
16.	Rakiplerimi görmediğim pozisyonlarda nereye gideceklerini bilirim.	1	2	3	4	5	6
17.	Takım arkadaşlarımı görmediğim pozisyonlarda nereye gideceklerini bilirim.	1	2	3	4	5	6
18.	Top rakibe geçtiğinde, ne yapacağımı bilirim.	1	2	3	4	5	6
19.	Top rakipteyken topu rakipten kazanma becerim, ...	1	2	3	4	5	6
20.	Top rakibe gelmeden topu engelleme becerim, ...	1	2	3	4	5	6
21.	Maç sırasında topu kaybettiğimiz durumlarda hemen defans rolüme geçerim.	1	2	3	4	5	6
22.	Topu kazandığımız anda değişikliklere/gelişen pozisyonlara hemen tepki gösteririm.	1	2	3	4	5	6

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Toplantı Tarihi: 01.07.2021	Toplantı Sayısı: 8	Karar Sayısı: 42
<p>Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Cevad SELAM başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.</p> <p>KARAR-4: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 27.05.2021 tarihli ve 12528 sayılı yazısı okundu ve ekleri incelendi.</p> <p>Yapılan incelemeler sonucunda; Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü danışmanlığı Prof. Dr. Alper KARADAĞ tarafından yürütülen Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı 1720207009 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisi Cafer ELEK 'in "Adolesan Dönemi Farklı Yaş Gruplarındaki Futbolcuların Taktiksel Becerileri Düzeylerin İncelenmesi" konulu tez çalışması Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından uygun görülmüş olup, durumun Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne bildirilmesine,</p> <p style="text-align: center;">Oy birliği ile karar verildi.</p>		
BAŞKAN (e-imzalıdır) Prof. Dr. Cevad SELAM Kurul Başkanı		
ÜYE (e-imzalıdır) Prof. Dr. Harun POLAT Fen Edebiyat Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Hanifi KÖRKOCA SBF Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Bünyamin SARIKAYA Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi
ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Sedat KARDAŞ Fen Edebiyat Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM İslami İlimler Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Demet DENİZ YILMAZ Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi
ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Recep YILMAZ İİF Öğr. Üyesi	ÜYE (İzinli) Dr. Öğr. Üyesi Hasan TASALI SBF Öğr. Üyesi	

MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU DEĞERLENDİRME FORMU

Araştırmanın Başlığı:	“Adolesan Dönemi Farklı Yaş Gruplarındaki Futbolcuların Taktiksel Becerileri Düzeylerin İncelenmesi” adlı çalışma.
Başvuru Formunun Etik Kurula geldiği tarih:	27.05.2021
Başvuru Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih:	30.06.2021
Karar tarihi	30.06.2021

SONUÇ

1.	☒ Kabul
2.	☐ Düzeltme gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Red Gerekçe, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:

Başvuru dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkan ve üyelerinin ad soyad ve imzaları.

Başkan

(e-imzalıdır)

Prof. Dr. Cevad SELAM

Üye

**(e-
imzalıdır)**

Prof. Dr. Harun POLAT

Üye

(e-imzalıdır)

Doç. Dr. Hanifi KORKOCA

Üye

(e-imzalıdır)

Doç. Dr. Bünyamin SARIKAYA

Üye

(e-imzalıdır)

Doç. Dr. Sedat KARDAŞ

Üye

(e-imzalıdır)

Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM

Üye

(e-imzalıdır)

Dr. Öğr. Üyesi Demet DENİZ
YILMAZ

Üye

(e-imzalıdır)

Dr. Öğr. Üyesi Recep YILMAZ

Üye

(İzinli)

Dr. Öğr. Üyesi Hasan TASALI